

วารสารวิชาการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal

ISSN (Print): 2392 - 5957

ISSN (Online): 2672 - 9180

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2564 vol. 9 no. 2 July - December 2021

บทความวิชาการ

- ความเป็นมา รูปแบบ และข้อดีของการเลือกตั้งประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศส ณัฐวุฒิ คล้ายขำ
- วิเคราะห์ปัญหากระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย ตฤณห์ โพธิ์รักษา

บทความวิจัย

- ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไรรตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 จิตาภา อธิกิจอังกูร
- ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ทนายท สุพิมพานนท์ และ เอกพงษ์ สารน้อย
- มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พิชญากร มณีฉาย
- ปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนในประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ภัทรารวรรณ รัตนเกษตร
- รูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มานัส สมสวย
- ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้ายางพาราของการยางแห่งประเทศไทย ศุภรัช ศรีวิพัฒน์, ธวัชรัตน์ ศรีวิพัฒน์ และ เยาวพา กองเกตุ

คำพิพากษาฎีกาที่ 4038/2563

ปรัชญาคณะนิติศาสตร์: ยึดมั่นหลักนิติธรรม เป็นผู้นำด้านการพัฒนา สร้างเสริมคุณค่าประชาธิปไตยให้ยั่งยืน

ผ่านการรับรองคุณภาพ
TCI
กลุ่มที่ 2

คนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน
ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป

แหล่งที่มา: ภาพจากงานประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ๔ ประการ
ของ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐

๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
๓. มีงานทำ มีอาชีพสุจริต

๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม
๔. เป็นพลเมืองดี

นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ผู้บังคับ

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

เจ้าของ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือทางด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

สาขาที่รับตีพิมพ์

1. สาขาวิชานิติศาสตร์
2. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

กำหนดการตีพิมพ์

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ข้อตกลง

- บทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 2 ท่านเป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ความเห็นใด ๆ ของผู้เขียนบทความ กองบรรณาธิการไม่มีข้อผูกพันด้วย และผู้เขียนบทความจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์
- บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณาธิการ

อาจารย์จิรภัทร นันทเศรษฐ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์จันตรี สิ้นศุภฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช สำราญจิตต์

รองศาสตราจารย์ธีระ สิงห์พันธุ์

รองศาสตราจารย์อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย วรรณเลิศสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์หริรักษ์ โล่ห์พัฒนานนท์

ดร.นทีจี จิตสว่าง

นายกิตติพัฒน์ เดชะพกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลย์พร พรพงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลอพร มหิพันธุ์

อาจารย์ไวภูณัฐ ครองยุทธ

อาจารย์มานัส สมสวย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

กรมราชทัณฑ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กองบริหารงานวารสาร

นายไกรสร พันธุ์พงศ์แข็ง

นายพงศกร ช่างทอง

นายเจนณรงค์ โพธิมงคล

บทบรรณาธิการ

ปัจจุบันการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางงานวิชาการนับว่าเป็นการเผยแพร่ที่มีความสำคัญในแวดวงการศึกษา เพราะมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และผลักดันให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะศาสตร์ในด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เป็นฟันเฟืองช่วยให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม ดังนั้น กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความทางวิชาการและบทความวิจัยในวารสารฉบับนี้จะทำให้ท่านผู้อ่านได้ประโยชน์สูงสุดตามที่ท่านต้องการ และในนามของกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้นิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อ่านทุกท่านที่ร่วมกันทำให้เกิดบทความวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพในวารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จนก้าวเข้าสู่ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2564 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และทางกองบรรณาธิการจะรักษาและพัฒนาคุณภาพของวารสารเพื่อประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านและเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสืบไป

อาจารย์จิรภัทร นันทเศรษฐ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

- **ความเป็นมา รูปแบบ และข้อดีของการเลือกตั้งประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศส**
Origin, Model and Advantages of the French Presidential Election
ณัฐวุฒิ คล้ายขำ
Nuttawut Klaikham..... 1
- **วิเคราะห์ปัญหาในระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย**
Analysis of Problems the Correctional System in Thailand
ตฤณห์ โพธิ์รักษา
Trynh Phoraksa..... 15

บทความวิจัย

- **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไรรตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไรร พุทธศักราช 2487**
Legal Problems Relating to the Control of Solicitations Act B.E. 2487
จิตาภา อธิกิจอังกูร
Jidapha Atikitangul..... 25
- **ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558**
Legal Problems in the Protection of Right and Legal Assistance Providing to the People under the Justice Fund Act B.E. 2558
ทนายท สุพิมพานนท์ และ เอกพงษ์ สารน้อย
Thayat Supimpanont and Akekapong Sarnnoy..... 37

- **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต**
Legal Measures for the Protection of Children’s Personal Information on the Internet
 พิชญากร มณีฉาย
 Pichayakorn Maneechai..... 51
- **ปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนในประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหา**
Problem of Law Relating to Criminal Justice Procedure on Cross-Border Forest Protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR: Recommendations and Solutions to the Problems
 ภัทราวรรณ รัตนเกษตร
 Patrawan Rattanakaset..... 63
- **รูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี**
Sustainable Access to the Justice System Through Social Media: A Specific Study of Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province
 มานัส สมสวย
 Manat Somsuay..... 75
- **ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้ายางพาราของการยางแห่งประเทศไทย**
Study the Legal Measures for the Establishment of the Rubber Futures Market of the Rubber Authority of Thailand
 ศุภรัช ศรีวิวัฒน์, ธวัชรรัตน์ ศรีวิวัฒน์ และ Yeawapa Kongket.... 85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
คำพิพากษาฎีกา	
• คำพิพากษาฎีกาที่ 4038/2563.....	98
คำแนะนำสำหรับการเขียนบทความ.....	99
การส่งบทความ.....	122
ขั้นตอนการตีพิมพ์.....	123
แบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์.....	124
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	125

ความเป็นมา รูปแบบ และข้อดีของการเลือกตั้งประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศส

Origin, Model and Advantages of the French Presidential Election

ณัฐวุฒิ คล้ายข้า¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

85 ถนนสกลมารุค ตำบลเมืองศรีโค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: nuttawut.k@ubu.ac.th

Nuttawut Klaikham²

Faculty of Law, Ubon Ratchathani University

85 Sathonlamark Road, Mueang Si Khai, Warin Chamrap, Ubon Ratchathani 34190, Thailand

Email: nuttawut.k@ubu.ac.th

Received: August 5, 2021 Revised: October 30, 2021 Accepted: November 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมา หลักการทั่วไป และรูปแบบของการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและรัฐบัญญัติของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ตำรากฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง รายงานของหน่วยงานรัฐ และคำพิพากษาของศาลที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า ตำแหน่งประธานาธิบดีมีฐานะเป็นประมุขของรัฐ ซึ่งมีความสำคัญทางการเมืองต่อระบอบการปกครองรูปแบบกึ่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ด้วยอำนาจที่สำคัญและบทบาทของประธานาธิบดีที่ถูกออกแบบมาโดยรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1958 ให้เป็นศูนย์กลางของระบอบการเมืองฝรั่งเศส การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสจึงเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญต่อการเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการเปลี่ยนรูปแบบครั้งใหญ่โดยการทำประชามติของประชาชนเมื่อปี ค.ศ. 1962 ซึ่งได้เปลี่ยนรูปแบบจากการเลือกตั้งโดยอ้อมเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความชอบธรรมให้แก่ฝ่ายบริหาร และระบบกฎหมายยังได้กำหนดรายละเอียดของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี รวมถึงสร้างองค์กรต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อดูแลและตรวจสอบการเลือกตั้งประธานาธิบดีอีกด้วย เพื่อให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีนั้นมีความถูกต้องและสะท้อนเสียงของประชาชนชาวฝรั่งเศสตามหลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความเป็นมา; รูปแบบ; ข้อดี; การเลือกตั้งประธานาธิบดี; สาธารณรัฐฝรั่งเศส

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to study the origin, general principles and models of French presidential election. It is based on an analysis of French constitutional provisions and other legislations; textbooks on constitutional law and political institutions, reports of state agencies and court decisions.

Results show that French president is the head of state with an important political role for the current semi-presidential system of France. French president's important power and role was designed in Constitution 1958: the president is the center of French political system. Therefore, French election is a significant political event for Republic of France. French election model underwent a great change resulting from public referendum in 1962. Since then, in order to strengthen stability and legitimacy of the executive branch, indirect election model is replaced by direct election. Moreover, French legal system provides details of eligible president candidates and a number of organizations have been established to supervise and monitor presidential election. The ultimate goal is to ensure presidential election is full of integrity as well as to represent French people's voice adhering to the true democratic principle.

Keywords: Origin; Model; Advantages; Presidential Election; Republic of France

1. บทนำ

ในปี ค.ศ. 2022 นายเอ็มมานูเอล มาครง (Emmanuel Macron) ประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสคนปัจจุบัน จะหมดวาระในการดำรงตำแหน่ง ตลอดระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนปัจจุบันของสาธารณรัฐฝรั่งเศสต้องเผชิญกับเหตุการณ์สำคัญหลายเหตุการณ์ ทั้งกระแสความต้องการแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปของประชาชนบางกลุ่ม (Frexit) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (Brexit) การชุมนุมประท้วงซึ่งนำโดยกลุ่มเสื้อกั๊กเหลือง (Gilet Jaune) และล่าสุดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เหตุการณ์เหล่านี้ย่อมจะต้องส่งผลต่อการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในปีหน้าไม่มากก็น้อย

ตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นตำแหน่งที่สำคัญในระบอบการปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ (Head of State) มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน อาทิ อำนาจในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (The Nomination of the Prime Minister)³ การถอดถอนนายกรัฐมนตรี (The Revocation of the Prime Minister)⁴ การเป็นประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรี (The President of the Council of the Ministers)⁵ การยุบสภาผู้แทนราษฎร (The Dissolution of the National Assembly)⁶ รวมถึงอำนาจพิเศษในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินรูปแบบต่าง ๆ (The Exceptional Powers)⁷ เป็นต้น

³ The Constitution of the French Republic, Article 8.

⁴ Ibid., Article 8.

⁵ Ibid., Article 9.

⁶ Ibid., Article 12.

⁷ Ibid., Article 16.

ด้วยความสำคัญของประธานาธิบดีดังกล่าว ทำให้การได้มาซึ่งประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือต้องได้รับความชอบธรรมจากฉันทามติของประชาชน (The Popular Legitimacy) ดังนั้น ประธานาธิบดีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน โดยในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสระบุให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก⁸ (Direct Universal Suffrage)

2. ความเป็นมาของการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก

ในช่วงเริ่มต้นสาธารณรัฐที่ 5 ก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1962 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (The Constitution of the Republic) กำหนดให้ประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยคณะผู้เลือก (Electoral College)⁹ ซึ่งเป็นผู้แทนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวนประมาณ 80,000 คน การเลือกตั้งในครั้งนั้นมีผู้มาใช้สิทธิทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 99 โดยเลือกนายพลชาร์ล เดอ โกล (Charles de Gaulle) คิดเป็นร้อยละ 78 ซึ่งถือว่าการได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาดในการเลือกตั้งรอบแรก (The Absolute Majority at the First Round) ทำให้นายพล เดอ โกล ชนะการเลือกตั้งโดยไม่จำเป็นต้องจัดการเลือกตั้งรอบที่สอง¹⁰ และกลายเป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐที่ 5

สถานการณ์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่างปี ค.ศ. 1958 – ค.ศ. 1962 นั้น อาจกล่าวได้ว่า แม้จะมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐที่มาจากการเลือกตั้ง แต่รูปแบบการปกครองนั้นยังคงเป็นระบอบรัฐสภา (Parliamentary System) มีเพียงสมาชิกสภาเท่านั้นที่เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน รัฐมนตรีต่างล้วนมาจากพรรคการเมืองหลายพรรคการเมือง ซึ่งเมื่อเกิดความไม่ลงรอยกันหรือความเห็นต่างต่างกัน จะเกิดเหตุการณ์ที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยในประเด็นทางการเมืองจะลาออกจากการเป็นรัฐบาล และส่งผลให้ฝ่ายบริหารนั้นขาดเสถียรภาพ ดังเช่น การลาออกของรัฐมนตรี 5 คนจากพรรครีพับลิกัน (Mouvement Republicain Populaire: MRP) อันเนื่องมาจากความเห็นที่ไม่ลงรอยกันระหว่างพรรครีพับลิกัน (Mouvement Republicain Populaire: MRP) ที่สนับสนุนการแนวคิดประชาคมยุโรป ซึ่งแตกต่างกับประธานาธิบดี เดอ โกล ที่แสดงทัศนคติว่าตนไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวในการปราศรัยต่อผู้สื่อข่าวลงวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1962¹¹

อีกทั้งบรรยากาศทางการเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่าง ค.ศ. 1958 - ค.ศ. 1962 เต็มไปด้วยความไม่ลงรอยกันระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดของนายพลชาร์ล เดอ โกล ฝ่ายหนึ่ง (The Gaullist) กับผู้ที่ไม่สนับสนุนแนวคิดของประธานาธิบดีอีกฝ่ายหนึ่ง มีการแสดงออกซึ่งความไม่พอใจในตัวของประธานาธิบดีในทางการเมือง เช่น ความไม่พอใจจากสมาชิกสภาที่ประธานาธิบดี เดอ โกล แต่งตั้งนายจอร์จ ปอมปีดู (Georges Pompidou) ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่เคยเป็นรัฐมนตรีใด ๆ ด้วย ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี รวมถึงมีการก่อการร้ายที่เมืองเพอร์ตีต์ แคลมาร์ท (Petit – Clamart) ซึ่งเป็นการมุ่งสังหารประธานาธิบดี

⁸ Ibid., Article 6.

⁹ Vannapar Tirasangka, *France Republic Constitution and Organization of the Political Institutions* (Bangkok: Thammasat University Press, 2019), 175-176. [In Thai]

¹⁰ The Constitution of the French Republic, Article 7.

¹¹ National Institute of the Audiovisual, “Press Conference of the 15 May 1962 (European Questions),” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00078/conference-de-presse-du-15-mai-1962-questions-europeennes.html/>

ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองและบรรยากาศทางการเมืองที่ไม่ลงรอยดังกล่าว ทำให้ประธานาธิบดี เดอ โกล มีความประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการทำให้ฝ่ายบริหารมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้เสนอให้มีการแก้ไขรูปแบบการเลือกตั้งประธานาธิบดีจาก “การเลือกตั้งโดยอ้อม” เป็น “การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน” เพื่อให้ตำแหน่งประธานาธิบดีนั้นมีความชอบธรรมในทางการเมืองมากกว่าที่เป็นอยู่ในช่วงต้นของสาธารณรัฐที่ 5 การตัดสินใจดังกล่าวเกิดขึ้นในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี (Council of the Ministers) ประจำวันที่ 12 กันยายน ค.ศ. 1962 โดยประธานาธิบดีเดอ โกล อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส¹² ประกาศจัดทำประชามติ (The Referendum Announcement) ในประเด็นที่ว่า “เสนอโดยประธานาธิบดีต่อประชาชนชาวฝรั่งเศสว่า ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก”¹³

การตัดสินใจใช้มาตรา 11 ประกาศจัดทำประชามติของประธานาธิบดีในครั้งนั้น ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านจากสมาชิกรัฐสภาจำนวนมาก เพราะในทัศนะของสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่เห็นว่าการจะขอแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น แม้จะเป็นการขอทำประชามติก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภา ก่อนซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 89 แห่งรัฐธรรมนูญในขณะนั้น แต่ประธานาธิบดีเลือกใช้อำนาจตามมาตรา 11 ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะตัวของประธานาธิบดีแทน การต่อต้านนั้นรุนแรงถึงขั้นเกิดการอภิปราย และลงมติไม่ไว้วางใจ (The Motion of Censure) รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีจอร์จ ปอมปิดู ในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1962 ส่งผลให้นายกรัฐมนตรีต้องขอลาออกจากตำแหน่งต่อประธานาธิบดี เดอ โกล อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีปฏิเสธการลาออกของนายกรัฐมนตรี และได้ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1962 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่แทน

นอกจากความไม่เห็นด้วยของฝ่ายการเมืองแล้ว ฝ่ายตุลาการก็ได้มีการแสดงทัศนะในประเด็นการทำประชามติของประธานาธิบดี โดยในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1962 ศาลปกครองสูงสุด (The State Council) ได้ออกมาให้ความเห็นไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามมาตรา 11 ของประธานาธิบดี โดยมองว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ¹⁴ อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Council) กลับมีทัศนะในทางตรงกันข้ามกับศาลปกครองสูงสุด แม้จะมีได้แสดงหรือตัดสินออกมาอย่างชัดเจนในคำพิพากษาก็ตาม โดยศาลปฏิเสธการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่เป็นการแสดงออกโดยตรงของผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของชาติ ไว้ในคดีที่ประธานวุฒิสภาในขณะนั้นยื่นฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ

¹² Senate, “Constitution of the French Republic Original Text, Article 11,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, https://www.senat.fr/evenement/revision/texte_origine.html#:~:text=Article%20premier,des%20peuples%20qui%20la%20composent/

¹³ French Government, “Adoption of the Election of the President of the Republic by Direct Universal Suffrage, published October 28, 1962,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.gouvernement.fr/partage/8744-28-octobre-1962-adoption-de-l-election-du-president-de-la-republique-au-suffrage-universel-direct/>

¹⁴ State Council, “the Origins of the State Council,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.conseil-etat.fr/le-conseil-d-etat/histoire-patrimoine/les-origines-du-conseil-d-etat/>

โดยในคำพิพากษาเลขที่ 62-20 DC ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 1962¹⁵ ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจตรวจสอบในกรณีดังกล่าว ความตอนหนึ่งที่น่าสนใจว่า “พิเคราะห์จากบทบัญญัติมาตรา 61 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญในการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกติซึ่งต้องถูกหรืออาจถูกตรวจสอบโดยศาลซึ่งมิได้ระบุอย่างชัดเจนว่า อำนาจนี้ขยายรวมถึงกฎหมายในระดับรัฐบัญญัติทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาหรือกฎหมายที่ผ่านการลงประชามติของประชาชน หรืออำนาจนี้ถูกจำกัดไว้เฉพาะกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาเท่านั้น เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญซึ่งได้ออกแบบให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย เห็นว่ากฎหมายตามมาตรา 61 นั้นหมายความว่าเฉพาะกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาเท่านั้น ไม่รวมถึงกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบโดยกระบวนการประชามติซึ่งเป็นการแสดงออกโดยตรงของผู้ทรงอำนาจอธิปไตย”

แม้ว่าเหตุการณ์บ้านเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในขณะนั้นจะเกิดความไม่ลงรอยในประเด็นการจัดทำประชามติเพื่อขอแก้ไขรูปแบบการเลือกตั้งประธานาธิบดี อย่างไรก็ตาม การทำประชามติก็ได้เกิดขึ้นในวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 1962 และผลของการลงประชามติพบว่า มีประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมดร้อยละ 76 และประชาชนเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 62 และประชาชนที่ไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 37 ทำให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนจากการเลือกโดยตรงจากคณะผู้เลือก (Electoral College) มาเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก (Direct Universal Suffrage) ในปี ค.ศ. 1962

3. การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1962 การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก กลายเป็นรูปแบบที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี และรูปแบบของการเลือกตั้งดังต่อไปนี้

3.1 คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี

ผู้ที่ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อชิงตำแหน่งประธานาธิบดีนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ตามที่ประมวลกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง (Electoral Code) กำหนดในประเด็นดังต่อไปนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีต้องมีสัญชาติฝรั่งเศส¹⁶ อายุ 18 ปีขึ้นไป¹⁷ เป็นผู้ที่ได้ “ดำเนินการตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรับใช้ชาติ”¹⁸ ต้องไม่เป็นผู้ที่ถูกตัดสิทธิทางการเมือง¹⁹ ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง

¹⁵ Constitutional Council, “Decision n° 62-20 DC of the 6th of November 1962,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.conseilconstitutionnel.fr/decision/1962/6220DC.html/>

¹⁶ The Electoral Code, Article L 44.

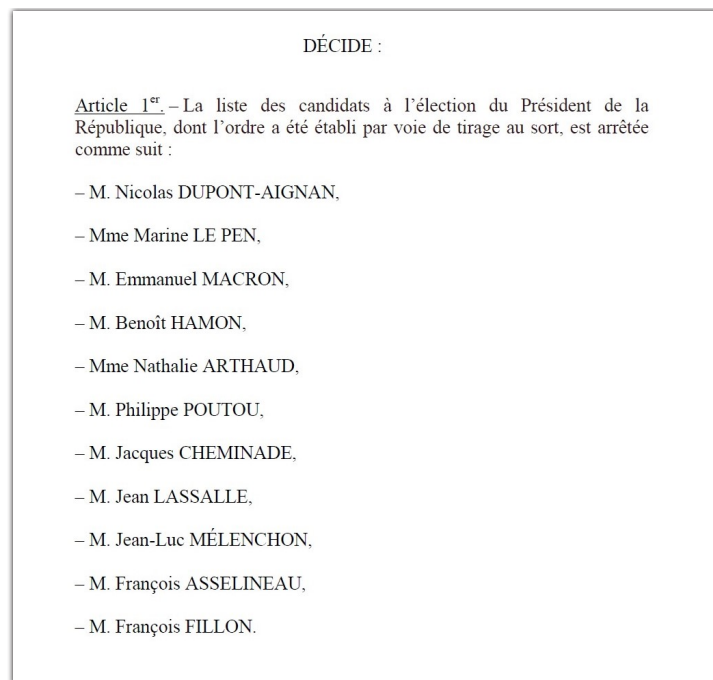
¹⁷ Ibid., Article LO 127.

¹⁸ Ibid., Article L 45.

¹⁹ Ibid., Article L 6.

อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเกินกว่า 2 วาระติดต่อกัน²⁰ ดังนั้นบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีมาแล้ว 2 สมัยจะลงสมัครเพื่อชิงตำแหน่งเป็นสมัยที่ 3 ไม่ได้²¹

นอกจากคุณสมบัติพื้นฐานในการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้ที่ประสงค์ที่จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ โดยต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองโดยผู้แทนประชาชน²² ซึ่งหลักการนี้ในภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า อีท ปาแอน (Etre Parraine) กล่าวคือ ผู้ที่จะสมัครเป็นผู้ทำชิงตำแหน่งประธานาธิบดีต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้แทนประชาชน เช่น นายกเทศมนตรี (Majors) สมาชิกสภาท้องถิ่น (Counselors of the Local Authorities) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Representatives) หรือวุฒิสภา (Senates) จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน และผู้ที่ให้ความเห็นชอบจะต้องเป็นผู้แทนจากจังหวัดที่แตกต่างกันไม่น้อยกว่า 30 จังหวัด โดยศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้ตรวจสอบและประกาศรายชื่อผู้ที่รับรองจำนวน 500 คนนั้นของผู้สมัครแต่ละคนลงในราชกิจจานุเบกษา (Official Journal) และผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งประธานาธิบดีต้องแถลงสถานะทางทรัพย์สินต่อศาลรัฐธรรมนูญอีกด้วย (A Declaration of Patrimonial Situation)

ตัวอย่าง: คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญในการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อปี ค.ศ. 2017²³

²⁰ Ibid.

²¹ Ferdinand Melin-Soucramanien and Pierre Pactet, *Constitutional Law*, 39th ed. (Paris Cedex: Dalloz, 2021), 149.

²² Jean Paul Jacque, *Constitutional Law and Political Institutions*, 13rd ed. (Paris Cedex: Dalloz, 2021), 183-184.

²³ Constitutional Council, “Decision n° 2017-165 PDR of the 18th of Mars 2017, List of the Candidates for the Presidential Election,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.conseilconstitutionnel.fr/decision/2017/2017165PDR.html/>

3.2 การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี

เมื่อทราบการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งประธานาธิบดีของศาลรัฐธรรมนูญ การหาเสียงอย่างเป็นทางการ (The Official Electoral Campaign) จึงจะถือว่าได้เริ่มต้นขึ้น โดยกฎหมายได้กำหนดรายละเอียดการใช้จ่ายเงิน การรับเงินบริจาค การห้ามมิให้มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในสัปดาห์สุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง รวมถึงการห้ามเผยแพร่ผลการเลือกตั้งอีกด้วย และเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ระบบกฎหมายฝรั่งเศสจึงกำหนดองค์กรที่เข้ามาตรวจสอบไว้ ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมการหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี (The National of the Control of the Electoral Campaign in the View of the Presidential Election: CNCCEP) ประกอบด้วยสมาชิก 5 คน ได้แก่ รองประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน ประธานศาลฎีกา ประธานศาลตรวจเงินแผ่นดิน และผู้พิพากษาจากศาลปกครองสูงสุด ศาลฎีกา หรือศาลตรวจเงินแผ่นดิน อีก 2 คน โดยคณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ควบคุมให้ผู้สมัครทุกคนเคารพกติกาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเสมอภาคกัน และควบคุมให้รัฐปฏิบัติต่อสมาชิกแต่ละท่านอย่างเท่าเทียมกันอีกด้วย²⁴

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยบัญชีการหาเสียงเลือกตั้งและการสนับสนุนทางการเงินในทางการเมือง (The National Commission of the Accounts of Campaign and the Political Financial Support) ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี ให้การรับรองหรือไม่ให้การรับรองบัญชีของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมถึงการฟ้องคดีต่อศาลในกรณีที่บัญชีของผู้สมัครไม่ผ่านการรับรองหรือในกรณีที่ผู้สมัครมิได้ส่งบัญชีให้กับคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบภายในระยะเวลาที่กำหนด²⁵

คณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยการสื่อสาร (The Superior Council of the Audiovisual: CSA) มีหน้าที่ควบคุมให้มีการใช้เครื่องมือการสื่อสารในการหาเสียงอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเวลาของการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีจะได้รับระยะเวลาในการหาเสียงผ่านสื่ออย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงสื่อมวลชนทั้งวิทยุและโทรทัศน์ต้องให้เวลาแก่ผู้สมัครแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันด้วย

การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีผ่านช่องทางโทรทัศน์ในรูปแบบเต็มเมื่อปี ค.ศ. 2017 พบว่าตลอดระยะเวลา 11 วัน ตั้งแต่วันที่ 10 - 21 เมษายน ค.ศ. 2017 ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีแต่ละคนจะได้รับเวลาในการหาเสียงผ่านโทรทัศน์ คนละ 8 ครั้ง ครั้งละ 3 นาที 30 วินาที โดยจะไม่มีผู้สมัครท่านใดได้รับโอกาสในการออกอากาศมากกว่า หรือได้รับระยะเวลาออกอากาศที่ยาวกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งท่านอื่น²⁶

คณะกรรมการควบคุมการจัดทำผลสำรวจ (The Commission of Survey) มีหน้าที่ในการควบคุมการจัดทำผลสำรวจการเลือกตั้งซึ่งห้ามมิให้มีการเผยแพร่ผลสำรวจในระหว่าง 1 วันก่อนมีการเลือกตั้ง ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นหมายความว่า นับตั้งแต่เวลา 0.00 น. ของวันก่อนมีการลงคะแนนเลือกตั้งจนถึงเวลา 20.00 น. ของวันลงคะแนนเลือกตั้ง

²⁴ National Commission of the Control of the Electoral Campaign in the View of the Presidential Election, "What's the Commission," last modified n.d., accessed September 1, 2021, <http://www.cnccep.fr/la-commission.html/>

²⁵ National Commission of the Accounts of Campaign and the Political Financial Support, "Role of the Commission," last modified n.d., accessed September 1, 2021, <http://www.cncfp.fr/index.php?art=690/>

²⁶ Superior Council of the Audiovisual, "Report on the Electoral Campaign: Presidential Election (23 April – 7 May 2017)," last modified April 24, 2018, accessed September 1, 2021, <https://www.csa.fr/Informer/Collections-du-CSA/Rapports-au-gouvernement/Rapport-sur-les-campagnes-electorales-Election-presidentielle-23-avril-7-mai-2017-elections-legislatives-11-18-juin-2017/>

3.3 การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส คือ การเลือกตั้งโดยตรงโดยใช้การนับคะแนนเสียงข้างมากของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและจัดการเลือกตั้งเป็น 2 รอบ โดยรอบแรกประชาชนจะลงคะแนนเสียงเลือกคนที่ตนประสงค์ให้เป็นประธานาธิบดี และรอบที่ 2 คือการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุด 2 คนแรกมาแข่งขันกันอีกครั้ง โดยวันเลือกตั้งรอบที่ 2 จะจัดขึ้นใน 2 สัปดาห์ถัดจากการเลือกตั้งรอบแรก

หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสก่อนเปลี่ยนรูปแบบเลือกตั้ง การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกประธานาธิบดีของประเทศเยอรมัน (Bundesversammlung) หรือ การเลือกผู้นำฝ่ายบริหารของประเทศไทย ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีข้อดี คือ ความชัดเจน ความง่ายในการทำความเข้าใจ และความ เป็นประชาธิปไตยทางตรง

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีความชัดเจนและเป็นประชาธิปไตย เพราะเป็นการเลือกตั้งโดยตรงโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับผู้ไปเลือกตั้ง ก็จะเป็นแบบเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ ประชาชนชาวฝรั่งเศสที่มีอายุ 18 ปี ย่อมรู้ว่าพวกเขาเป็นผู้มีสิทธิในการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารของตนเอง ต้องศึกษาข้อมูล พังการปราศรัยของผู้ลงสมัคร รวมถึงวางแผนเดินทางหรือวางแผนการเลือกตั้งล่วงหน้าในกรณีที่เกิดการเลือกตั้งของตนอยู่ห่างจากถิ่นพำนักปัจจุบัน

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสส่งต่อความเข้าใจ เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกผู้นำฝ่ายบริหารของหลาย ๆ ประเทศ เพราะเป็นการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ประชาชนเป็นคนเลือกประธานาธิบดี หากทราบคะแนนว่าท่านใดชนะการเลือกตั้ง ประชาชนจะทราบได้ทันทีว่าผู้นำประเทศคนใหม่ ของพวกเขานั้นคือใคร และการนับคะแนนจากเสียงข้างมากนั้นเป็นการนับคะแนนที่ไม่มีความยุ่งยาก เพราะไม่ต้องมีสูตรในการคิดคะแนน ไม่มีประเด็นการโต้แย้งวิธีการคิดคะแนน รวมถึงไม่ต้องสร้างองค์กรขึ้นมาเป็นผู้รับผิดชอบ ในการคิดคะแนนด้วย

ตารางแสดงผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 2017²⁷

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	การเลือกตั้งวันที่ 1		การเลือกตั้งวันที่ 2	
	วันที่ 23 เมษายน ค.ศ. 2017		วันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 2017	
	คะแนนเสียง	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนเสียง	คิดเป็นร้อยละ
Emmanuel Macron	8,656,346	24.01	20,742,128	66.10
Marine Le Pen	7,678,491	21.30	10,638,475	33.90
François Fillon	7,212,995	20.01		
Jean-Luc Melenchon	7,059,951	19.58		
Benoît Hamon	2,291,288	6.36		
Nicolas Dupont-Aignan	1,695,000	4.70		
Jean Lassalle	435,301	1.21		
Philippe Poutou	394,505	1.09		
François Asselineau	332,547	0.92		
Nathalie Arthaud	232,384	0.64		
Jacques Cheminade	65,586	0.18		

²⁷ Ministry of Interior, "Result of the presidential election 2017," last modified n.d., accessed September 1, 2021, [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html/](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html/)

การเลือกตั้ง 2 รอบในลักษณะนี้มีข้อดี คือ เป็นการแก้จุดบกพร่องของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากแบบ 1 รอบที่อาจไม่ได้สะท้อนเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ เมื่อพิจารณาจากตารางของการเลือกตั้งรอบที่ 1 จะเห็นว่าประชาชนเลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง ประมาณ 8,600,000 คน คิดเป็นเพียงร้อยละ 24 ของประชาชนผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง แต่คนที่ไม่เลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง คิดเป็นร้อยละ 66 ของประชาชนผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง ถ้าใช้การเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากครั้งเดียว ประชาชนชาวฝรั่งเศสก็จะมีข้อกังขาเพราะคนเลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง เพียงร้อยละ 24 เท่านั้น แต่คนที่ไม่เลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง มีถึงร้อยละ 66

ดังนั้น ระบบการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบที่ 2 โดยนำเฉพาะบุคคลที่ได้ อันดับ 1 และ 2 ในการเลือกตั้งรอบแรกมาแข่งกันในรอบที่ 2 เท่านั้น (อันดับสามจนถึง อันดับสุดท้ายถือว่าตกรอบ) เมื่อพิจารณาจากการเลือกตั้งรอบที่ 2 พบว่าประชาชนชาวฝรั่งเศสยังคงเลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง ด้วยคะแนนเสียงคิดเป็นร้อยละ 66.90 ส่วนคนที่ไม่เลือกคิดเป็นร้อยละ 33.10 ดังนั้น การเลือกตั้งวันที่สองจึงเป็นการย้ำประชาชนอีกทีว่าจะยังเลือก 1 ใน 2 คนนี้เป็นประธานาธิบดีหรือไม่ และก็พบว่าคนส่วนใหญ่ก็ได้เลือกนายเอ็มมานูเอล มาครง เป็นประธานาธิบดี ดังนั้น ที่มาของประธานาธิบดีฝรั่งเศสจึงสะท้อนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริง

การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก กลายเป็นวิธีการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยมีการจัดการเลือกตั้งมาแล้วทั้งหมด 10 ครั้ง มีประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งระบบนี้ทั้งหมด 8 คน ได้แก่ 1) นายพลชาร์ล เดอ โกล, 2) นายจอร์จ ปอมปิดู, 3) นายวาเลรี ชีสการ์ เดสตาง (Valery Giscard d Estaing), 4) นายฟร็องซัว มิแตร์อง (Francois Mitterrand), 5) นายฌัก ชีรัก (Jacques Chirac), 6) นายนิโกลา ซาร์กอซี (Nicolas Sarkozy), 7) นายฟร็องซัว โอล็องด์ (Francois Hollande) และ 8) นายเอ็มมานูเอล มาครง ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนปัจจุบัน

4. การตรวจสอบการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา 58 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส²⁸ กำหนดไว้ว่า

“ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดูแลตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบข้อร้องเรียนและประกาศผลการเลือกตั้ง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวทำให้ทราบว่าศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมีบทบาทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งใน 2 มิติ ได้แก่ 1) ภารกิจในฐานะที่เป็นผู้ดูแล (Regulator) และ 2) ภารกิจในฐานะผู้ตรวจสอบหรือเป็นศาลนั่นเอง (Judge)²⁹

ศาลรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสมีภารกิจตรวจสอบในฐานะผู้ดูแล การเลือกตั้งประธานาธิบดี ดังต่อไปนี้

- 1) การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเฉพาะในประเด็นการรับรองจากผู้แทน 500 คน

²⁸ Nantawat Boramanand, *Translation of the French Constitution of 1958*, 2nd ed. (Bangkok: Winyuchon Publication House 2006), 84-85. [In Thai]

²⁹ Constitutional Council, “The Different Types of Possible Litigations on the Subject of the Presidential Election 2017,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.presidentielle2017.conseil-constitutionnel.fr/tout-savoir/recours/index.html/>

(The Patronages), 2) การประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ 3) การควบคุมการเลือกตั้ง ณ จุดลงคะแนน ในวันลงคะแนนเลือกตั้งโดยความร่วมมือกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและศาลปกครอง

นอกจากภารกิจคดี ภารกิจตรวจสอบในฐานะผู้ควบคุมการเลือกตั้งแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญยังมีภารกิจ ในฐานะเป็นผู้พิพากษา ในคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ได้แก่ 1) คดีการฟ้องขอให้ยกเลิกรัฐกฤษฎีกาว่าด้วยการกำหนด รายละเอียดของการเลือกตั้ง (The Decree of Convocation of the Electors), 2) คดีการฟ้องโต้แย้งบัญชี รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง, 3) คดีฟ้องร้องด้วยเหตุที่ไม่เห็นด้วยกับผลการเลือกตั้ง และ 4) คดีโต้แย้งคำวินิจฉัยต่าง ๆ ที่ออกโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยบัญชีการหาเสียงเลือกตั้งและการสนับสนุนทางการเงินในทางการเมือง

มีสิทธิฟ้องคดีโดยทั่วไป คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ผู้ว่าราชการ และผู้สมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง เว้นแต่ในกรณีฟ้องขอให้แย้งคำวินิจฉัยต่าง ๆ ที่ออกโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยบัญชีการหาเสียงเลือกตั้ง และการสนับสนุนทางการเงินในทางการเมือง ที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เกี่ยวข้อง

5. บทวิเคราะห์

จากการศึกษาความเป็นมา ที่มาทางกฎหมาย และกระบวนการของการเลือกตั้งประธานาธิบดี ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้เขียนขอเสนอบทวิเคราะห์ที่น่าสนใจ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

5.1 การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนและสะท้อนเสียงของประชาชนที่แท้จริง

เมื่อเปรียบเทียบกับ การสรรหาผู้นำฝ่ายบริหาร (Nomination) หรือการเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหาร (Election) ของประเทศในโลกร่วมสมัยโดยอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งเปรียบเทียบกับ การเลือกประธานาธิบดี โดยคณะผู้เลือกตั้งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ก่อนการเปลี่ยนแปลงในปี ค.ศ. 1962 ด้วยปัจจุบันที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสออกแบบให้มีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเลือกตั้งประธานาธิบดี จำนวน 2 รอบ ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทราบว่าตนมีสิทธิและจะต้องเป็นผู้ไปใช้สิทธิของตนในการเลือก ผู้นำประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า การเลือกตั้งลักษณะนี้สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและสะดวกในการปฏิบัติ

ปัญหาด้านความชอบธรรมของการได้มาซึ่งผู้นำฝ่ายบริหารอาจเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ประชาชนไม่ให้สิทธิเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 2016 ที่ผลลัพธ์โดยระบบการคิดคะแนน คุณดอนัลด์ ทรัมป์ (Donald J. Trump) จากพรรครีพับลิกัน เป็นผู้ชนะ คุณฮิลลารี คลินตัน (Hillary Clinton) จากพรรคเดโมแครต ด้วยคะแนนเสียง 304 ต่อ 227 คะแนน แต่เมื่อพิจารณาจากคะแนนนิยม หรือ “ป๊อปปูล่าโหวต” (Popular Vote) พบว่า คุณฮิลลารี คลินตัน ได้คะแนนร้อยละ 48.18 ซึ่งมากกว่า คุณดอนัลด์ ทรัมป์ ที่ได้คะแนนร้อยละ 46.09 กรณีเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่ชอบธรรมในทางข้อเท็จจริงในลักษณะที่ว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งกลับมิใช่ผู้ที่ได้คะแนนเสียงจากประชาชนมากที่สุด³⁰

³⁰ Federal Election Commission, “Federal Election 2016 Election Results for the U.S. President the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives,” last modified n.d., accessed September 1, 2021, <https://www.fec.gov/resources/cmscontent/documents/federalelections2016.pdf/>

ปัญหาด้านความชอบธรรมของการได้มาซึ่งผู้นำฝ่ายบริหารที่เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ออกแบบให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีเป็นการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เพราะฉะนั้นทุกคะแนนเสียงที่ใช้ในการตัดสินว่าใครจะเป็นผู้นำของประเทศล้วนมาจากประชาชนโดยตรง ไม่ใช่ทั้งคณะผู้เลือกและสมาชิกรัฐสภา อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี 2 รอบ ในกรณีที่มีการเลือกตั้งวันแรกไม่ได้เสียงเอกฉันทจากประชาชน จึงเป็นการแก้ปัญหากรณีที่ผู้ลงสมัครอันดับที่ 1 และ 2 ได้คะแนนที่ไม่แตกต่างกันมาก โดยให้ประชาชนเลือกอีกครั้งว่าประชาชนต้องการให้ใครเป็นประธานาธิบดี ระหว่างผู้สมัครที่ได้คะแนนมากที่สุด ในการเลือกตั้งวันแรก 2 คน ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนในทางสถิติ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 3.3 ดังนั้น การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสจึงเป็นการสะท้อนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริงเพราะประชาชนเลือกประธานาธิบดีโดยตรงและใช้หลักคะแนนเสียงข้างมาก

5.2 การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศสโดยตรงสามารถจัดปัญหา ข้อสงสัยอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ในภายหลังได้

การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชน สามารถจัดประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น สมาชิกของรัฐสภาควรมีอำนาจในการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารหรือไม่ ควรมีคณะผู้เลือกเป็นผู้อำนวยการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารหรือไม่ ผู้นำฝ่ายบริหารควรมีจุดเชื่อมโยงกับประชาชนมากขึ้นหรือไม่ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น กรณีที่เกิดขึ้นกับการเลือกนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้อำนาจแก่สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในการเลือกผู้นำฝ่ายบริหารที่ก่อให้เกิดปัญหา และข้อสงสัยอื่น ๆ ตามมาภายหลัง เช่น “สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ควรมีอำนาจเลือกนายกหรือไม่” “ควรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ในฐานะตัวแทนของประชาชนที่มาจากกาเลือกตั้งเป็นผู้เลือกนายกแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือไม่” “ควรจำกัด หรือยกเลิกอำนาจ สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในการเลือกนายกรัฐมนตรีหรือไม่”³¹

หากระบบกฎหมายออกแบบให้ประชาชนเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง ก็จะไม่มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือสมาชิกวุฒิสภา (สว.) คนใดเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีแทนประชาชน ซึ่งส่งผลให้คำถามหรือประเด็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสม ความชอบธรรม ที่มาของบุคคลกลุ่มนั้น รวมถึงความเป็นกลางของบุคคลกลุ่มนั้น จะไม่เกิดขึ้น และทำให้การได้มาของผู้นำฝ่ายบริหารสะท้อนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริง

แต่จากการศึกษาการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่า “ไม่มี” คำถามเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะกฎหมายออกแบบให้ประชาชนเป็นผู้เลือกประธานาธิบดีโดยตรง เพราะฉะนั้นคำถามด้านความชอบธรรม หรือความเหมาะสมของคณะผู้เลือกหรือของประธานาธิบดีเองจะไม่ปรากฏขึ้นเลย ในประเด็นนี้ ผู้เขียนคิดว่าเห็นควรเสนอไปยังผู้มีอำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า ควรนำแนวคิดของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในประเด็นนี้ มาศึกษาเพื่อนำไปปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในอนาคตต่อไป หากในอนาคตมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารได้โดยตรง ก็จะไม่มีปัญหาความชอบธรรมด้านที่มาของผู้นำฝ่ายบริหารดังเช่นที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน

³¹ Ibid., Article 272.

6. สรุปผล

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีชื่อเรียกว่า การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมาก โดยจะมีการจัดการเลือกตั้ง 2 วัน โดยวันที่สองจะจัดห่างจากการเลือกตั้งวันแรก 14 วัน การเลือกตั้งรูปแบบนี้มีข้อดีคือ สะท้อนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ง่ายต่อความเข้าใจ และมีความชัดเจนเพราะประชาชนเป็นคนเลือกประธานาธิบดีโดยตรง ระบบการเลือกตั้งนี้เป็นผลมาจากปัญหาการเมืองในช่วงต้นของสาธารณรัฐที่ 5 ที่เกิดปัญหาว่าฝ่ายบริหารขาดเสถียรภาพ นายพลชาร์ล เดอ โกล จึงได้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ขอจัดทำประชามติในการแก้ไขรูปแบบการเลือกตั้งประธานาธิบดี ซึ่งผลออกมาว่าประชาชนเห็นด้วย จึงทำให้ระบบการเลือกตั้งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแบบเสียงข้างมากมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคุณสมบัติเฉพาะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องได้รับการรับรองจากผู้แทนประชาชนไม่น้อยกว่า 500 คน และยังได้กำหนดกติกากในการหาเสียงเลือกตั้งรวมถึงองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไว้ด้วย เพื่อให้ผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน

สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีรูปแบบนี้มาแล้วทั้งหมด 10 ครั้ง และมีประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งรูปแบบนี้ทั้งหมด 8 คน โดยประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือนายเอ็มมานูเอล มาครง ผู้ซึ่งกำลังจะหมดวาระในปี ค.ศ. 2022 ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสต้องเผชิญกับปัญหาในหลาย ๆ ด้านและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้การเลือกตั้งในปีหน้าของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นย่อมมีความสำคัญต่ออนาคตของประเทศอย่างแน่นอน

References

- Constitutional Council. “The Different Types of Possible Litigations on the Subject of the Presidential Election 2017.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.presidentielle2017.conseil-constitutionnel.fr/tout-savoir/recours/index.html/>
- Federal Election Commission. “Federal Election 2016 Election Results for the U.S. President the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federaelections2016.pdf/>
- Ferdinand Melin-Soucramanien and Pierre Pactet. *Constitutional Law*. 39th ed. Paris Cedex: Dalloz, 2021.
- French Government. “Adoption of the Election of the President of the Republic by Direct Universal Suffrage, Published October 28, 1962.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.gouvernement.fr/partage/8744-28-octobre-1962-adoption-de-l-election-du-president-de-la-republique-au-suffrage-universel-direct/>
- Jacque, Jean Paul. *Constitutional Law and Political Institutions*. 13rd ed. Paris Cedex: Dalloz, 2021.
- Ministry of Interior. “Result of the Presidential Election 2017.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Lesresultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html/](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Lesresultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html/)

-
- Nantawat Boramanand. *Translation of the French Constitution of 1958*, 2nd ed. Bangkok: Winyuchon Publication House, 2006. [In Thai]
- National Commission of the Accounts of Campaign and the Political Financial Support. “Role of the Commission.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <http://www.cnccfp.fr/index.php?art=690/>
- National Commission of the Control of the Electoral Campaign in the View of the Presidential Election. “What’s the Commission.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <http://www.cncccep.fr/la-commission.html/>
- National Institute of the Audiovisual. “Press Conference of the 15 May 1962 (European Questions).” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00078/conference-de-presse-du-15-mai-1962-questions-europeennes.html/>
- Senate. “Constitution of the French Republic Original Text, Article 11.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. https://www.senat.fr/evenement/revision/texte_origine1.html#:~:text=Article%20premier,des%20peuples%20qui%20la%20composent/
- State Council. “The Origins of the State Council.” Last modified N.d. Accessed September 1, 2021. <https://www.conseil-etat.fr/le-conseil-d-etat/histoire-patrimoine/les-origines-du-conseil-d-etat/>
- Superior Council of the Audiovisual. “Report on the Electoral Campaign: Presidential Election (23 April – 7 May 2017).” Last modified April 24, 2018. Accessed September 1, 2021. <https://www.csa.fr/Informer/Collections-du-CSA/Rapports-au-gouvernement/Rapport-sur-les-campagnes-electorales-Election-presidentielle-23-avril-7-mai-2017-elections-legislatives-11-18-juin-2017/>
- Vannapar Tirasangka. *France, Republic Constitution, and Organization of the Political Institutions*. Bangkok: Thammasat University Press, 2019. [In Thai]

วิเคราะห์ปัญหาาระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย

Analysis of Problems the Correctional System in Thailand

ตฤณห์ โพธิ์รักษา¹

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: trynh.p@gmail.com

Trynh Phoraksa²

Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
999 Phutthamonthon Sai 4 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170, Thailand
Email: trynh.p@gmail.com

Received: August 12, 2021 Revised: November 4, 2021 Accepted: November 10, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย ตลอดจนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูลและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสังคมราชทัณฑ์ในประเทศไทยได้อย่างมีคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ระบบราชทัณฑ์ไทยมีการวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องเข้ากับการเมือง สังคมเมืองและสภาพเศรษฐกิจในแต่ละยุคสมัย ซึ่งในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้โอนย้ายกลับมาสังกัดกระทรวงยุติธรรม จะเห็นได้ว่าราชทัณฑ์ในประเทศไทยประสบปัญหาด้านงบประมาณและเม็ดเงินที่สูญหายไป ด้านสุขภาพจิต ระบบสาธารณสุขที่ไม่ได้มาตรฐาน การกระทำผิดซ้ำและแนวโน้มการก่ออาชญากรรมรุนแรงขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ ระบบราชทัณฑ์ยังให้ความสำคัญกับการลงโทษเพื่อต้องการให้ผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกกลัว และหลายจำมากกว่าการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำผิดรู้สึกเกรงกลัวกฎหมาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อระบบราชทัณฑ์ในปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับปัญหา “คดีล้นศาล คนล้นคุก” ส่งผลให้ระบบการบำบัดฟื้นฟู เยียวยาของเรือนจำไม่ได้ผล ทำให้จำนวนสถิติผู้กระทำผิดซ้ำมีตัวเลขที่สูง ดังนั้น หากประเทศไทยสนับสนุนระบบยุติธรรมนอกกระแสนหลัก และมองเห็นความสำคัญของการบำบัดฟื้นฟู เยียวยา และมีการแก้ไขผู้กระทำผิด ดังแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีเป้าหมาย คือ ต้องการลดคดีขึ้นสู่ศาล และแก้ไขปัญหา โดยใช้ระบบยุติธรรมทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รวมถึงการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาท ในกระบวนการยุติธรรม และการมุ่งเน้นพิจารณาระบบฟื้นฟูผู้กระทำผิด วิธีเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถคลี่คลายปัญหาคดีล้นศาล คนล้นคุกได้อย่างแน่นอน

คำสำคัญ: ปัญหา; ระบบราชทัณฑ์; ประเทศไทย;

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to study the correctional system in Thailand as well as to analyze its' problems. The ultimate goal is to disseminate useful information to interested persons and to promote public awareness on the correctional society in Thailand with good quality.

The study results show that the evolution of Thai correctional system is adhering to political, social and economic contexts of respective periods. Nowadays, the Department of Correction is transferred back to be attached with the Ministry of Justice. Some obvious problems in the correctional system of Thailand are insufficient budget and money waste, substandard mental health and public health systems, high rates of recidivism and tendency of escalating violent crimes. Furthermore, Thai correctional system emphasizes the importance of punishments for intimidation and hence avoidance of recidivism, rather than punishments for promoting legal abidance among offenders. As a result, Thai correctional system is currently facing a crucial problem of "Over caseload in courts and Inundate inmates in prisons". Therefore, the rehabilitation system of prisons proves a failure. The best evidence is the skyrocketing number of recidivism. To solve these problems, informal justice system should be paid more attention while the rehabilitation should be promoted more systematically. Offenders should be rehabilitated, as stated in the Master Plan for National Justice Administration and Justice System Improvement. The ultimate goal of the master plan is to reduce caseload in the court system. Alternative justice system or Restorative Justice should be adopted. Moreover, communities should be encouraged to play an active role in justice system. The rehabilitation system should be promoted. All of these elements can lead to solution of the problem of "Over caseload in courts and Inundate inmates in prisons".

Keywords: Problems; Correctional System; Thailand

1. บทนำ

หากจะศึกษาเกี่ยวกับระบบราชทัณฑ์นั้นจำเป็นต้องเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และความหมายของคำว่า "ราชทัณฑ์" เสียก่อน ซึ่งก่อนเปลี่ยนมาใช้คำว่า "ราชทัณฑ์" นั้น ในอดีตใช้คำว่า "ทัณฑ์วิทยา" มาก่อน โดยใช้ในการศึกษาการจัดการผู้กระทำผิด หรือวิธีการลงโทษผู้กระทำผิด โดย "ทัณฑ์" หมายถึงโทษหรือการลงโทษนั่นเอง ซึ่งในความหมายเดิมของ ทัณฑ์วิทยา (Penology) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คำว่า ความเจ็บปวด (Poena) มีความหมายว่า ความเจ็บปวดอันเป็นความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายและหน้าที่ของการมีระบบราชทัณฑ์ นั่นคือ การสร้างความเจ็บปวดให้บุคคลที่ถูกลงโทษนั่นเอง โดยการลงโทษในสมัยก่อนนั้นมีจุดประสงค์เพื่อลงโทษด้วยการแก้แค้น ให้ผู้ที่ถูกลงโทษนั้นรู้สึกเจ็บปวด และไม่กระทำความผิดนั้นอีก แต่ในปัจจุบันได้มีการสร้างความเข้าใจหรือปรับขอบข่ายของการลงโทษลง ไม่เพียงแต่เพื่อการแก้แค้นทดแทน แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขผู้กระทำผิด ให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ ดังเช่น ปุณฺณคนธรรมา ดังนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนจุดประสงค์ และความหมายโดยทั่วไปจากคำว่า ทัณฑ์วิทยา (Penology) เป็นคำว่า แก้ไข (Correction) นั่นเอง³

³ Nuttee Jitsawang, *Principal of Corrections: Principles of Correctional System Analysis* (Bangkok: Phibulsongkroh Foundation, 2021), 1-5. [In Thai]

ระบบทฤษฎีทฤษฎีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมนั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงหลักการพื้นฐานและความหมายของคำว่ายุติธรรมโดยทั่วไปเสียก่อน ความยุติธรรมหมายถึง ความเที่ยงธรรมความชอบธรรม และความเสมอภาค ความยุติธรรมสามารถจัดแบ่งตามลักษณะได้เป็นสองประเภท

1) ความยุติธรรมตามธรรมชาติ ได้แก่ ความยุติธรรมที่แท้จริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติซึ่งมนุษย์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดขึ้น เช่น ความยุติธรรมที่เกิดจากกฎแห่งกรรมที่ไว้กล่าวไว้ว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว

2) ความยุติธรรมตามสัญญานิยม ได้แก่ ความยุติธรรมที่มนุษย์ในสังคมเป็นผู้กำหนดขึ้น เช่น ความเสมอภาคในสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้⁴

นอกจากนี้ ความยุติธรรมยังสามารถแบ่งตามการจัดจำแนกของอริสโตเติลนักปรัชญาชาวกรีก ได้เป็นสองประเภท⁵ คือ

1) ความยุติธรรมในการจัดสรร (Distributive Justice) เป็นความยุติธรรมเกี่ยวกับการจัดสรรภาระหน้าที่และสิทธิประโยชน์

2) ความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยนทดแทน (Commutative Justice) เป็นความยุติธรรมเกี่ยวกับการทดแทนแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้กระทำต่อบุคคลอื่นกลับคืนอย่างสมน้ำสมเนื้อและเสมอภาคเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม ในการศึกษากระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาโทษทางอาญาหรือในทางกฎหมายแล้วนั้น ต้องศึกษาถึงหลักของในหัวข้อความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยนทดแทน ซึ่งในกรณีนี้ อริสโตเติลได้อธิบายว่าการทำให้เกิดความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยนทดแทนอาจทำให้เกิดขึ้นได้ตามแนวคิดฝ่ายยุติธรรมเน้นการชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งจะอธิบายดังต่อไปนี้ แนวคิดฝ่ายยุติธรรมมีสองฝ่าย⁶

สำหรับกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น ระบบราชทัณฑ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมซึ่งระบบงานยุติธรรมนั้นประกอบไปด้วยองค์การต่าง ๆ คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ทั้งนี้ ระบบงานยุติธรรมมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมาย 2) เพื่อนำผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายออกไปจากชุมชน 3) คอยป้องกันมิให้มีการประกอบอาชญากรรม และ 4) แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี⁷ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานราชทัณฑ์ ซึ่งในปัจจุบันมีการร่วมมือกับภาคประชาชน และชุมชน เพื่อให้การคืนคนดีสู่สังคมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1 ประวัติราชทัณฑ์ของไทย

ในด้านประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเกี่ยวกับ “เรือนจำ” หรือ “คุก” นั้น ตามข้อมูลที่ได้จากกรมราชทัณฑ์ในประเทศไทย ได้ระบุถึงที่มาและประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งกรมราชทัณฑ์ในประเทศไทยไว้ดังนี้ ราชทัณฑ์ของไทยมีการวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องเข้ากับการเมือง สังคมเมือง

⁴ Jutarat Uea-amnuay, *Justice Systems and Alternative Justice* (Bangkok: Chulalongkorn University, 2013), 11-16. [In Thai]

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Purachai Piumsomboon et al., *Criminology and Penology Units 8-15*, 10th ed. (Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University, 2012), 113-114. [In Thai]

⁸ Supoj Suroj et al., *Justice Administration Units 1, 2nd* ed. (Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University, 2007), 24-25. [In Thai]

และสภาพเศรษฐกิจ ตลอดยุคสมัยที่ผ่านมาก่อนยุคสมัยรัชกาลที่ 5 กิจการเรือนจำได้สังกัดอยู่ตามส่วนต่าง ๆ สอดคล้องกับการปกครองแบบจตุสดมภ์ คือการแบ่งเป็นเรือนจำในหัวเมืองชั้นนอกและเรือนจำในกรุงเทพ เรือนจำในกรุงเทพนั้นมี 2 ประเภทขึ้นอยู่กับ จำนวนโทษของผู้ที่ถูกคุมขัง⁹

- 1) “คุก” เป็นที่คุมขังผู้ต้องโทษที่มีโทษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป
- 2) “ตะราง” ใช้เป็นที่คุมขังผู้ที่มีโทษต่ำกว่า 6 เดือนหรือนักโทษ

ซึ่งยุคสมัยนี้เอง เป็นยุคเริ่มต้นของการเรียกชื่อสถานที่ไว้ขังนักโทษ จนคำพูดติดปากของคนไทย สมัยก่อนที่มักจะได้ยินคุ้นหูกันเป็นอย่างดี คือ “คุกขี้ไก่” จึงขออธิบายความสั้น ๆ เป็นเกร็ดความรู้เล็กน้อย ในตอนปีพุทธศักราช 2436 ประเทศฝรั่งเศสยึดจันทบุรี และได้การสร้างคุกขี้ไก่ขึ้นเพื่อใช้กักขังผู้ต่อต้านฝรั่งเศส โดยโค้ก มีลักษณะเป็นห้องขังทั่วไปแต่ด้านบน มีการเลี้ยงไก่ เพื่อให้มูลไก่ ตกลงใส่ศีรษะของผู้ที่ถูกขังอยู่ด้านล่าง นั่นเอง จึงเป็นที่มาของสถานที่ที่เรียกว่า “คุกขี้ไก่”¹⁰

ในปีพุทธศักราช 2444 ช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการปรับปรุงระเบียบราชการใหม่โดยโปรดให้สร้างคุกใหม่ขึ้นเรียกว่า “กองมหันตโทษ” และให้สร้างตะรางใหม่ขึ้นเรียกว่า “กองลหุโทษ”¹¹

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2469 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงยุบกรมราชทัณฑ์ และให้ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรมเนื่องจากเศรษฐกิจอยู่ในภาวะตกต่ำ และต่อมากรมราชทัณฑ์ถูกโอนไปเป็นแผนกหนึ่ง สังกัดกระทรวงมหาดไทย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพุทธศักราช 2479 การราชทัณฑ์ได้ยกฐานะเป็นกรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่ กักกันผู้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้ายผิดและอบรมเด็กดัดสันดาน จนมาในปีพุทธศักราช 2545 เกิดการปฏิรูประบบราชการขึ้น กรมราชทัณฑ์จึงได้โอนย้ายกลับมาสังกัดกระทรวงยุติธรรมดังเดิม¹²

โดยที่การลงโทษในอดีตมุ่งเน้นลงโทษปราบปราม มากกว่าฟื้นฟู บำบัดเยียวยา การลงโทษมุ่งเน้นการ “แก้แค้น” (Revenge) โดยระดับการลงโทษนั้นต้องสาสม และมีน้ำหนักความรุนแรงเท่ากัน ชนิดที่เรียกได้ว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน “An eye for an eye, and a tooth for a tooth”¹³

ในปัจจุบันการลงโทษเป็นแบบบูรณาการทั้งสองอย่างเข้าด้วยกัน เนื่องจากแนวคิดที่เน้นการชดใช้ค่าเสียหายนั้นเคยเป็นกรอบแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อสังคมโลกมาตั้งแต่ 2100 ปีก่อนคริสตกาล โดยปรากฏเป็นหลักการในประมวลกฎหมายโบราณฮัมมูราบี¹⁴ แต่ด้วยกรอบแนวคิดที่เน้นการลงโทษนี้ยังมีอิทธิพลอย่างมาก และต่อเนื่องมาอีกยาวนาน ส่งผลให้แนวความคิดการชดใช้ค่าเสียหายแก้แค้น ยังไม่เป็นที่นิยม

⁹ Daoruang Hongsa, “Laws and Regulations Related to Correctional Work: History of the Department of Corrections,” last modified n.d., accessed June 5, 2021, <http://www.correct.go.th/popmaha/image/1correctlaw.pdf/> [In Thai]

¹⁰ Emagtravel, “Dang Building, Chanthaburi,” last modified n.d., accessed June 4, 2021, <https://www.emagtravel.com/archive/red-building.html/> [In Thai]

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Jennifer Marson, “The History of Punishment: What Works for State Crime,” last modified n.d., accessed June 4, 2021, <https://www.scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1127&context=hilltopreview/>

¹⁴ Ushistory, “Hammurabi’s Code: An Eye for an Eye,” last modified n.d., accessed June 4, 2021, <https://www.ushistory.org/civ/4c.asp/>

และแทบไม่ปรากฏในกระบวนการยุติธรรมจากหลายประเทศ ในปัจจุบันจึงมีการนำแนวคิดการชดเช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อในฐานะยุติธรรมทางเลือกมาใช้เพื่อเสริมยุติธรรมกระแสหลัก แต่ไม่ใช้การเอาเข้ามาแทนที่ แต่สำหรับประเทศไทยนั้นการใช้ยุติธรรมกระแสรองก็ยังคงไม่เป็นที่นิยมมากนักปัญหานักโทษล้นคุกจึงยังคงเป็นปัญหาหลักสำหรับเรือนจำทุกแห่งในประเทศไทย

2.2 ปัญหาของเรือนจำในประเทศไทย

2.2.1 ด้านงบประมาณและเม็ดเงินที่สูญเสียไป

จากจำนวนผู้ต้องขังที่อยู่ในการดูแลของกรมราชทัณฑ์ถ้าตีเป็นเม็ดเงินโดยใช้คำนวณค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาทนั้นหมายความว่าประเทศไทยกำลังเสียโอกาส ในการนำเม็ดเงินมาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ จำนวนวันละไม่ต่ำกว่า 95 ล้านบาท คิดเป็นปีละ 34,900 ล้านบาท ยิ่งไปกว่านั้น งบประมาณที่ใช้บริหารเรือนจำก็ไม่ได้การันตีประสิทธิภาพและผลในการ “บำบัดเหยี่ยวยา” ผู้ต้องขัง ว่าจะกลับคืนเข้าสู่สังคมและใช้ชีวิตได้อย่างปกติ หากแต่ว่าคุณนั้น แน่แน่นอนว่าเป็นสถานที่ ที่ทำให้ผู้ที่ถูกจองจำสูญเสียความเป็นมนุษย์ ชำรุด ในทุก ๆ ด้าน ไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างปฎิชน คนทั่วไปได้ เมื่อผู้ต้องขังถูกกระทำเยี่ยงสัตว์หรือไม่ได้รับโอกาสในการใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วๆ ทั่วไป คนเรานั้น อาจจะได้เจอจุดจบทางความรู้สึก นั่นคือการอาศัยอยู่ในคุกนั่นเอง คุกจึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการสูญเสีย ของสังคมส่วนรวมอย่างแน่นอน¹⁵

2.2.2 ด้านสุขภาพจิต

การติดคุกอย่างยาวนานนั้น จึงเป็นการทำลายการเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังอย่างไม่ต้องสงสัย ทั้งวิถีชีวิตที่ถูกตัดขาดออกจากสังคม การอยู่ห่างไกลจากครอบครัว การขาดปฏิสัมพันธ์จากคนรอบข้าง และสิ่งแวดล้อม และการปรับตัวให้เข้าสู่สังคมปกติ ล้วนแต่กระทบต่อการดำเนินชีวิตหลังพ้นโทษของผู้ต้องขังทั้งสิ้น หากราชทัณฑ์หรือเรือนจำ ไม่มีการฝึกอาชีพและเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังก่อนได้รับอิสรภาพ ผู้ต้องขังเหล่านั้นคงไม่สามารถปรับตัว และหางานทำ หรือหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองได้ เนื่องจาก ขาดทักษะในการประกอบอาชีพจึงต้องก่อเหตุอาชญากรรมและกลับเข้าสู่เรือนจำดังเดิม¹⁶

2.2.3 ระบบสาธารณสุขที่ไม่ได้มาตรฐาน

ความแออัดของประชากรในเรือนจำที่เกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาด้านระบบสาธารณสุขไปได้ ทั้งเรื่องความสะอาด ความสะดวกและหลักอนามัยที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยเรือนจำและทัณฑสถานไม่สามารถรักษามาตรฐานด้านระบบสาธารณสุขไว้ได้เท่ากันทุกแห่ง เรือนนอนที่ผู้ต้องขังอาศัยกันอย่างแออัด ห้องพักรวมที่ไม่มีการแบ่งสัดส่วน หรือแยกเป็นผู้ต้องขังแต่ละคดีได้อย่างเหมาะสม¹⁷

2.2.4 การกระทำผิดซ้ำ

“การรื้อถอนอิสรภาพจึงเป็นการลงโทษที่เพียงพอแล้วต่อผู้ที่กระทำความผิด” ยกตัวอย่างประเทศนอร์เวย์เป็นประเทศที่มีการดูแลผู้ต้องขังได้ดีที่สุดในโลก และมีห้องขังที่หรูหรา ยิ่งไปกว่านั้นยังมีสถิติ

¹⁵ Natmaytee Saiyawet, “Prison: The Beginning of the Loss of Society,” November 27, 2018, under “Dare to Tell the Truth,” last modified n.d., accessed June 4, 2021, <https://www.thaipublica.org/2017/11/natmaytee-13/> [In Thai]

¹⁶ Ibid.

¹⁷ BBC, “Behind the Wall (Prison) Report Indicates that Thailand has Failed to Solve the Prison Problem,” last modified March 1, 2017, accessed June 5, 2021, <https://www.bbc.com/Thai/Thailand-39124560/> [In Thai]

การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ต่ำที่สุดในโลกอีกด้วยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการกระทำผิดซ้ำ และวนกลับมาถูกจองจำในเรือนจำอย่างเดิมภายใน 5 ปีหลังพ้นโทษ และสหรัฐอเมริกายังเป็นประเทศที่มีสถิติการกระทำผิดซ้ำมากที่สุดในโลก¹⁸

ตามความเห็นของ อาร์น ควาร์นวิก นิลเซน (Arne Kvernvik Nilsen) ผู้เชี่ยวชาญด้านราชทัณฑ์และผู้ดูแลเรือนจำเมืองบาสทอย (Bastoy) ในประเทศนอร์เวย์ซึ่งเป็นเรือนจำที่ขึ้นชื่อได้ว่ามีความเป็นอยู่ดีที่สุดในโลก ได้กล่าวอีกว่า “การลงโทษก็คือการที่คุณต้องเสียอิสรภาพ ถ้าเราปฏิบัติต่อผู้คนที่อยู่ในคุกเยี่ยงสัตว์ พวกเขาก็จะประพฤติตนอย่างสัตว์ แต่ที่นี้เราให้ความใส่ใจแก่คุณในฐานะสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน คุณใช้กำลังเปลี่ยนแปลงผู้คนไม่ได้ ผมให้ความเคารพผู้ต้องขัง วิธีนี้จะสอนให้พวกเขารู้จักเคารพผู้อื่นเช่นกัน สิ่งสำคัญที่สุดในการดูแลผู้ต้องขังก็คือ เมื่อการที่พวกเขาได้พ้นโทษไปแล้วจะไม่ก่ออาชญากรรมซ้ำอีก”¹⁹

2.2.5 แนวโน้มการก่ออาชญากรรมรุนแรงขึ้นกว่าเดิม

สิ่งที่พบอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อผู้ต้องโทษถูกจับในคดีอาญาแม้จะไม่ใช้คดีที่ใช้ความรุนแรง แต่เมื่อเข้าไปอยู่ในเรือนจำราว 5-10 ปีนั้น กลับมีการก่ออาชญากรรมรุนแรงยิ่งไปกว่าเดิมเมื่อออกจากเรือนจำ ถือว่า บุคคลเหล่านี้ได้ “คุณเป็นโรงเรียนสอนอาชญากรรม” และสร้างเครือข่ายได้เป็นอย่างดี และไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเข้าไปในเรือนจำหรือถูกลงโทษด้วยข้อหาอะไรก็ตาม ผู้กระทำผิดเหล่านั้นมักกลับเข้าไปในเรือนจำด้วยข้อหาที่รุนแรงมากกว่าเดิม²⁰

2.3 สถานการณ์เรือนจำในประเทศไทย

“คดีล้นศาล คนล้นคุก” เป็นคำอธิบายที่ค่อนข้างชัดเจนและสะท้อนปัญหาาระบบยุติธรรมของประเทศไทย ทั้งในประเด็นปัญหาที่เกิดจากตัวระบบยุติธรรมเองที่มีความล่าช้า คดีจำนวนมากกระจุกต่อคิวรอเข้ารับพิจารณา อีกทั้งค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรมค่อนข้างแพง ทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ยากและการวินิจฉัยคดีของบุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมเน้นการตีความอย่างเคร่งครัดตามตัวบทกฎหมาย ขาดความยืดหยุ่น มุ่งเน้นการตีความการกระทำผิด หรือ ไม่ผิดเท่านั้น ทั้งยังผลักดันคดีเข้าสู่เรือนจำเป็นส่วนใหญ่ แต่การแก้ปัญหา หรือวิธีการที่จะผ่อนคลายปัญหานี้ไปได้นั้นมีหลายวิธีด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการเบี่ยงเบนคดี โดยใช้ระบบยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เข้ามาช่วยผ่อนผันความตึงเครียด ใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ยอมความกัน โดยไม่ต้องพึ่งพาการใช้บริการของระบบยุติธรรมซึ่งอาจใช้เวลาานาน อีกทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายมาก คดีที่เคยล้นศาลก็อาจจะสามารถลดลงหรืออย่างน้อยก็คลายความแออัดในกระบวนการไปได้ไม่มากนัก

¹⁸ Christina Sterbenz, “Why Norway’s Prison System is so Successful,” last modified n.d., accessed June 5, 2021, <https://www.businessinsider.com/why-norways-prison-system-is-so-successful-2014-12/>

¹⁹ Natmaytee Saiyawet, “Prison: The Beginning of the Loss of Society,” November 27, 2018, under “Dare to Tell the Truth,” *ibid.* [In Thai]

²⁰ Thaipublica, “The Director of TJ Points out that it’s Time for Thailand to Reduce the Problem of Overcrowding Prisoners – Return Good People to Society Sustainably, May 4, 2018, under “Dare to Tell the Truth,” last modified n.d., accessed June 5, 2021. <https://www.thaipublica.org/2018/05/tij-4-5-2561/> [In Thai]

อีกวิธีหนึ่งซึ่งจะอธิบายในบทความนี้ คือ วิธีการสนับสนุนเรือนจำแบบเปิด ซึ่งในประเทศไทย ยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก อีกทั้งยังมีจำนวนที่น้อยมาก เพียง 17 แห่งจาก 143 แห่งของเรือนจำเท่านั้น ที่มีลักษณะเป็นสถานกักขังแบบเปิด มุ่งเน้นฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ได้แก่ ภาคเหนือ มีทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น จังหวัดนครสวรรค์ เรือนจำชั่วคราวห้วยม้า จังหวัดแพร่ เรือนจำชั่วคราวร่องห้า จังหวัดพะเยา เรือนจำชั่วคราวปางยางคก จังหวัดลำปาง เรือนจำชั่วคราวหนองเรียง จังหวัดสุโขทัย เรือนจำชั่วคราวแค่น้อย จังหวัดเพชรบูรณ์, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทัณฑสถานเกษตรอุตสาหกรรมเขาพริกจังหวัดนครราชสีมา เรือนจำชั่วคราวรอบเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เรือนจำชั่วคราวโคกมะตูม อำเภอนางรอง เรือนจำชั่วคราวโคกคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์²¹

ภาคตะวันออกมีทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ทัณฑสถานเปิดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง จังหวัดปราจีนบุรี เรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว จังหวัดระยอง และภาคใต้มีทัณฑสถานเปิดบ้านนาง จังหวัดพัทลุง เรือนจำชั่วคราวห้วยกลั้ว อำเภอลี้สงวน และเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแต่ละแห่งรองรับผู้ต้องขังได้จำกัด 500 -1,000 คน²²

จำนวนคุกในประเทศไทยนั้น สวนทางกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีอย่างมากมายมหาศาลจนล้นออกมา มีการอยู่อย่างแออัด และด้วยสภาพที่แออัด จึงไม่สามารถแสดงประสิทธิภาพของหน้าที่ของตัวเรือนจำเองได้เต็มที่ ผลของการบำบัดฟื้นฟู เยียวยา จึงไม่อาจได้ผลดีมากนัก จำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย มากจนเป็นอันดับที่ 6 ของการจัดอันดับนักโทษที่มีมากที่สุดของโลก โดยที่ไทยมีนักโทษมากเป็นอันดับที่ 3 ในภูมิภาคเอเชีย รองจากประเทศจีน และประเทศอินเดียเท่านั้น²³ แต่หากพิจารณาจากจำนวนประชากรของทั้งสองประเทศข้างต้น ประเทศไทยถือว่ามีสัดส่วนประชากรที่น้อยกว่ามาก จึงเป็นที่น่าวิตกกังวลอย่างมาก ถึงวิกฤตการณ์จำนวนนักโทษที่มากมายมหาศาลนี้

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากบทความข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่ราชทัณฑ์ในประเทศไทยเป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ ในอดีต ระบบราชทัณฑ์ให้ความสำคัญกับการลงโทษแบบรวดเร็วและรุนแรง เพื่อต้องการให้ผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกกลัวและหลบจำ แต่อีกนัย คือ การลงโทษเพื่อการแก้แค้นมากกว่าการลงโทษเพื่อผู้กระทำผิดรู้สึกเกรงกลัวกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบราชทัณฑ์ในปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับปัญหา “คดีล้นศาล คนล้นคุก” ส่งผลกระทบต่อระบบการบำบัดฟื้นฟูเยียวยาของเรือนจำไม่ได้ผล ทำให้จำนวนสถิติผู้กระทำผิดซ้ำนั้นมีตัวเลขที่สูง เนื่องจากระบบการฟื้นฟูเยียวยา หรือระบบเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังก่อนได้รับอิสรภาพยังไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้ต้องขังนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหรือนำทักษะที่ได้เรียนรู้ไปหางานตามความต้องการของตลาดได้ เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังมีมากเกินไปกว่าจำนวนบุคลากรหรือจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นแก่การเพิ่มทักษะอาชีพไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ

²¹ Komchadluek, “Light-Structured Prison Solves the Problem of Overcrowding Prisoners,” January 16, 2016, under “Crime News,” last modified n.d., accessed June 5, 2021, <https://www.komchadluek.net/news/crime/220633/> [In Thai]

²² Ibid.

²³ The Standard Team, “The Prison Overflows Thailand Ranked 6th Most Inmates in the World, 3rd in Asia, Behind only China and India,” last modified May 4, 2018, accessed June 5, 2021, <https://www.thestandard.co/world-prison-population-list-Thai-6th/> [In Thai]

หลายประเทศหาทางออกด้วยการใช้การเบี่ยงเบนคดีความออกจากกระบวนการยุติธรรมทางการไปสู่การไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมระหว่างคู่กรณี บางประเทศใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) บางประเทศใช้สถาบันครอบครัวและชุมชนเข้ามาช่วยเหลือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด นอกจากช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา เมื่อเปรียบเทียบกับ การเข้าพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้วนั้นยังได้ผลเป็นที่น่าพอใจอีกด้วย หากประเทศไทยมีการสนับสนุนระบบยุติธรรมนอกเหนือไปจากกระแสหลัก และมองเห็นความสำคัญของการบำบัดฟื้นฟูเหยี่ยวา แก่ไขผู้กระทำผิดตั้งแต่แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยมีวิสัยทัศน์คือ “การบริหารงานยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานสากลสร้างความเป็นธรรมและประชาชนพึงพอใจ” แล้ว เป้าหมายที่จะทำให้เกิดคดีขึ้นสู่ศาลมีจำนวนลดลง และสามารถแก้ไขปัญหาโดยใช้ระบบยุติธรรมทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการมุ่งเน้นไปพิจารณาระบบฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากขึ้น จะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสที่จะคลี่คลายปัญหาคดีล้นศาลคนล้นคุก ได้อย่างแน่นอน

References

- BBC. “Behind the Wall (Prison) Report Indicates that Thailand has Failed to Solve the Prison Problem.” Last modified March 1, 2017. Accessed June 5, 2021. <https://www.bbc.com/thai/thailand-39124560+com/why-Norways-prison-system-is-so-successful-2014-12/> [In Thai]
- Daoruang Hongsa. “Laws and Regulations Related to Correctional Work: History of the Department of Corrections.” Last modified N.d. Accessed June 5, 2021. <http://www.correct.go.th/popmaha/image/1correctlaw.pdf/> [In Thai]
- Emagtravel. “Dang Building, Chanthaburi.” Last modified N.d. Accessed June 4, 2021. <https://www.emagtravel.com/archive/red-building.html/> [In Thai]
- Jutarat Uea-amnuay. *Justice systems and Alternative justice*. Bangkok: Chulalongkorn University, 2013. [In Thai]
- Komchadluek. “Light-Structured Prison Solves the Problem of Overcrowding Prisoners.” Last modified January 16, 2016. Accessed June 5, 2021. <https://www.komchadluek.net/news/crime/220633/> [In Thai]
- Marson, Jennifer. “The History of Punishment: What Works for State Crime.” Last modified N.d. Accessed June 4, 2021. <https://www.scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1127&context=hilltopreview/>
- Natmaytee Saiyawet. “Prison: The Beginning of the Loss of Society.” Last modified N.d. Accessed June 4, 2021. <https://www.thaipublica.org/2017/11/natmaytee-13/> [In Thai]
- Nuttee Jitsawang. *Principal of Corrections: Principles of Correctional System Analysis*. Bangkok: Phibulsongkroh Foundation, 2021. [In Thai]
- Purachai Piumsomboon, Annop Choobamroong, Nattee Jitsawang, Vichianchot Sukchotrat, Supoj Suroj, Yossawan Buriboonthana, and Wiruch Wiruchnipawan. *Criminology and Penology Units 8-15*. 10th ed. Nonthaburi: Sukhothai Thammathiraj Open University, 2012. [In Thai]

-
- Sterbenz, Christina. “Why Norway’s Prison System is so Successful.” Businessinsider. Last modified N.d. Accessed June 5, 2021. <https://www.businessinsider.com/why-Norways-prison-system-is-so-successful-2014-12/>
- Supoj Suroj, Annop Choobamroong, Kritsak Wicharaya, Prapatana Kontrong, Kamolthip Katikarn, and Khemchai Chutiwong. *Justice Administration Units 1-7*. 2nd ed. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University, 2007. [In Thai]
- Thaipublica. “The Director of TIJ Points out that it’s Time for Thailand to Reduce the Problem of Overcrowding Prisoners – Return Good People to Society Sustainably.” Last modified N.d. Accessed June 5, 2021. <https://www.thaipublica.org/2018/05/tij-4-5-2561/> [In Thai]
- The Standard Team. “The Prison Overflows Thailand Ranked 6th Most Inmates in the World, 3rd in Asia, Behind only China and India.” Last modified May 4, 2018. Accessed June 5, 2021. <https://www.thestandard.co/world-prison-population-list-Thai-6th/> [In Thai]
- Ushistory. “Hammurabi’s Code: An Eye for an Eye.” Last modified N.d. Accessed June 4, 2021. <https://www.ushistory.org/civ/4c.aspwmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1127&context=hilltopreview/>

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไร
ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487
Legal Problems Relating to the Control of Solicitations Act B.E. 2487

จิตาภา อธิกิจอังกูร¹

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
87 ถนนพหลโยธิน ซอย 8 สายลม แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: j.atikitangul@gmail.com

Jidapha Atikitangul²

Office of The National Broadcasting and Telecommunications Commission
87 Phaholyothin, Soi 8 Sailom, Samsen Nai, Phayathai, Bangkok 10400, Thailand
Email: j.atikitangul@gmail.com

Received: July 30, 2021 Revised: October 22, 2021 Accepted: October 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียไรและการควบคุมการเรียไร ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมไปถึงศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการควบคุมและตรวจสอบการเรียไรเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 ไม่ได้บัญญัติชัดเจนถึงนิยามของการเรียไร ประเภทของการเรียไร และหลักเกณฑ์ในการขออนุญาต รวมถึงมาตรการตรวจสอบหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ทำให้มีการหลอกลวง ช่มชู้ หรือใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการเรียไรนอกวัตถุประสงค์ จึงควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับดังกล่าว เพื่อให้คำนิยามของคำว่า การเรียไรและหลักเกณฑ์ในการอนุญาตชัดเจนขึ้นว่าการกระทำใดที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายนี้ การรวบรวมทรัพย์สินมีข้อควรปฏิบัติหรือข้อห้ามอย่างไร รวมทั้งกำหนดหลักการตรวจสอบการเรียไรภายหลังได้รับอนุญาตและโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย; การควบคุม; การเรียไร; พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487

Abstract

This article aims to study concepts, principles and theories relating to the solicitation and control of solicitation as well as related foreign and internal laws. It also focuses on legal problems relating to control measures and scrutiny of solicitation. The ultimate goal is to identify appropriated recommendations.

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Results shows that the Control of Solicitations Act B.E. 2487 lacks of clear definition of solicitation, types of solicitation, criteria for solicitation permission and consequent scrutiny measures following permission. As a result, there are cases of fraud, duress and use of property received for other purposes not specified in the permission request. This act needs amendments to provide clear definition of solicitation, to identify appropriate criteria for permission or what kind of action to be under the provisions of this act, to establish guidelines and prohibition of solicitation for property collection. Also to be included in the amendments are consequent scrutiny measures following permission grant and appropriate punishments for violators.

Keywords: Legal problems; Control; Solicitation; The Control of Solicitations Act B.E. 2487

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มูลนิธิช่วยเหลือการกุศล (Charities Aid Foundation: CAF) ในสหราชอาณาจักร ได้จัดทำดัชนีการให้ของโลก (World Giving Index)³ พบว่าประเทศไทยมีสถิติการบริจาคเงินอยู่ในอันดับที่ 4 จากทั้งหมด 126 ประเทศ เนื่องจากการเรียไรในประเทศไทยมักอยู่ในรูปแบบการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับผู้ที่ต้องการโดยตรง ในขณะที่ต่างประเทศ การเรียไรหรือขอรับบริจาคเป็นไปในรูปแบบการระดมทุน (Crowd Funding) ผ่านเว็บไซต์ อย่างเช่น GoFundMe⁴ ทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างผู้ขอระดมทุนกับผู้บริจาค

กฎหมายในการควบคุมการเรียไรของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไรพุทธศักราช 2487 นิยามคำว่า “การเรียไร” เพียงแต่ยกตัวอย่างของการเรียไร ทำให้มีปัญหาว่าการกระทำอย่างไรที่จะถือเป็นการเรียไรที่จะต้องถูกควบคุมภายใต้กฎหมายฉบับนี้ หลักเกณฑ์การอนุญาตบัญญัติถึงการเรียไรเพื่อสาธารณะประโยชน์ที่ต้องขออนุญาต แต่ไม่มีหลักเกณฑ์การขออนุญาตสำหรับการเรียไรเพื่อประโยชน์ของเอกชนหรือประโยชน์ส่วนตัว และไม่มีข้อกำหนดวิธีการในการเรียไรแต่ละวิธีว่ากระทำได้เพียงใด ในขณะที่ผู้ที่มีอำนาจในการอนุญาตจัดให้มีการเรียไร ไม่มีอำนาจในการควบคุมตรวจสอบการเรียไรที่ได้รับอนุญาตแล้ว และบทกำหนดโทษตามกฎหมาย โดยเฉพาะโทษปรับที่กำหนดเป็นอัตราคงที่ และไม่เคยมีการแก้ไขปรับปรุง จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ควบคุมการเรียไรให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์และสามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไร

1.2.2 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไรของประเทศไทย และต่างประเทศ

³ Charities Aid Foundation, “CAF World Giving Index 10th Edition Ten Years of Giving Trends, World Giving Index,” last modified October 15, 2019, accessed June 24, 2021, https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_wgi_10th_edition_report_2712_a_web_101019.pdf/

⁴ GoFundMe, “About GoFundMe,” last modified September 23, 2021, accessed September 25, 2021, <https://www.gofundme.com/c/about-us/>

1.2.3 เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไร

1.2.4 เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม การเรียไร ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487

1.3 สมมติฐาน

กฎหมายควบคุมการเรียไรของประเทศไทยได้บังคับใช้มาเป็นเวลากว่า 70 ปี แต่ไม่เคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถควบคุมตรวจสอบการเรียไรในปัจจุบันที่มักใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง และเกิดการเรียไรเท็จขึ้นบ่อยครั้ง จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับนิยามให้ครอบคลุมถึงการเรียไรทุกประเภท กำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้ชัดเจน รวมถึงอำนาจในการตรวจสอบผู้เรียไร เพื่อป้องกันการเรียไรโดยทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการเรียไรเท็จ ที่มีเจตนาหลอกลวงผู้ถูกเรียไรตั้งแต่ต้น หรือการบังคับขู่เข็ญผู้ถูกเรียไร และบทกำหนดโทษที่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของการเรียไรในประเทศให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการเรียไรโดยทุจริตในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 และกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ตลอดจนแนวทางในการควบคุมการเรียไร ตามแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายอาญา เปรียบเทียบมาตรการควบคุมการเรียไรในต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ เช่น บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตำรา บทความ รายงาน การวิจัย และกฎหมายต่างประเทศ เป็นต้น เพื่อพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไรของประเทศไทยต่อไป

1.5 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมการเรียไร ประกอบไปด้วยพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความในวารสาร บทความในเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รายงานการวิจัย ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อนำมารวบรวมและวิเคราะห์ให้เป็นระบบ พร้อมทั้งหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไร

1.6.2 ทำให้ทราบถึงการใชกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไรของประเทศไทย และต่างประเทศ

1.6.3 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไร

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม การเรียไรตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487

2. ผลการวิจัย

2.1 ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการเรียไร

พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นค่านิยมสากลอย่างแท้จริงในสังคมมนุษย์ทั้งหมด⁵ เพราะมนุษย์ยังต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากอรรถประโยชน์ของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับระดับการบริโภคสินค้าและบริการของตนเองแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์ของบุคคลอื่นในสังคมด้วย ซึ่งเมื่อบุคคลอื่นได้รับความพึงพอใจจากการบริโภคเพิ่มขึ้นแล้ว จะส่งผลย้อนกลับมาให้เราได้รับความพึงพอใจเพิ่มขึ้น⁶ ดังนั้น เมื่อการให้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การเรียไรที่สุจริตและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงไม่ควรถูกกำหนดเป็นความผิด ตามแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดทางอาญา ได้แก่

(1) หลักเกณฑ์การบัญญัติความผิดอาญาของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer)⁷ การกระทำนั้นต้องกระทบกระเทือนต่อสังคม หมู่ชนส่วนมากไม่ให้อภัย และไม่มีมาตรการอย่างอื่นแล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญา โดยการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำนั้นต้องไม่เกินขีดความสามารถของกระบวนการด้วย

(2) หลักเกณฑ์อันตราย⁸ รัฐจะกำหนดความผิดอาญาสำหรับเฉพาะการกระทำ ที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อภัยอันตรายอันไม่พึงปรารถนา (Unacceptable Risk of Harm)

(3) หลักคุณธรรมทางกฎหมาย⁹ กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองประโยชน์ (Interest) หรือสิ่งที่เป็นคุณค่า (Value) ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม การกระทำใดไม่กระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมาย การกระทำนั้นก็ไม่สมควรที่จะถูกกำหนดเป็นความผิดอาญา

(4) แนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์¹⁰ ต้องชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สังคม (Social Benefits) และต้นทุนของสังคม (Social Costs) เป็นสำคัญ กล่าวคือ รัฐจะกำหนดความผิดทางอาญาเมื่อการกระทำนั้นสร้างต้นทุนให้มากกว่าประโยชน์สังคมนั้นเอง

⁵ Philippe J. Rushton "Altruism and Society: A Social Learning Perspective," *The University of Chicago Press*, no. 92 (June 1982): 425.

⁶ Napon Suksai, "Economics of Donations," Set'Thammasat Column, *Prachachat Business*, November 29, 2010, accessed August 15, 2021, http://www.oldweb.econ.tu.ac.th/oldweb/doc/news/409/econtu_37_napon.pdf/ [In Thai]

⁷ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction* (California: Stanford University Press, 1968), 296.

⁸ Andrew Ashworth, *Principles of Criminal Law*, 5th ed. (Oxford: Oxford University Press, 2006), 25.

⁹ Markus D. Dubber, "Policing Morality: Constitutional Law and the Criminalization of Incest," *University of Toronto Law Journal*, no. 61 (2011): 746.

¹⁰ Richard A. Posner, "An Economic Theory of the Criminal Law," *Columbia Law Review*, no. 85 (1985): 1207.

2.2 ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการเรียไ้จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไ้ พุทธศักราช 2487

การเรียไ้หรือขอรับบริจาคในปัจจุบันมีมากขึ้น หากไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็ นวัตถุประสงค์ หรือวิธีการในการเรียไ้ ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการเรียไ้ที่ไม่ชอบ ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหา ทางกฎหมายในการควบคุมการเรียไ้จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไ้ พุทธศักราช 2487 จึงได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็น และได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามการเรียไ้

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไ้ พุทธศักราช 2487 มาตรา 4 นิยามคำว่า “การเรียไ้ ใ้ให้หมายความรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการ...” โดยไม่ได้กำหนดเสียก่อนว่าลักษณะ ใดที่จะถือเป็นการเรียไ้

ในต่างประเทศการกระทำที่มีลักษณะเป็นการเรียไ้หรือขอใ้ผู้อื่นมอบทรัพย์สินใ้ จะถูกเรียไ้ว่า การระดมทุน (Fund-Raising) ซึ่งในสหราชอาณาจักร หมายความว่าถึง กิจกรรมใด ๆ ที่เชิญชวน ใ้บุคคลและองค์กรต่าง ๆ มอบเงินใ้เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง¹¹ รัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) ในเครือรัฐออสเตรเลียใ้คำว่า การขอระดมทุน (Fundraising Appeal) หมายความว่า การชักชวนหรือรับ เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใด ๆ ถือเป็นการขอระดมทุน ถ้าก่อนหรือในระหว่างนั้น ได้แสดงว่าการชักชวนหรือรับนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล ไม่ว่าจะกระทำ ด้วยตนเองหรือโดยวิธีอื่น¹² ในขณะที่สาธารณรัฐเกาหลีใ้คำว่า การรวบรวมทรัพย์สินจากการบริจาค (Collection of Donations) หมายความว่าถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการร้องขอ ขอรับข้อเสนอ หรือขอรับมอบเพื่อ ใ้ผู้อื่นร่วมบริจาค ไม่ว่าจะผ่านทางจดหมายหรือวิธีอื่นใด¹³ ส่วนประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์กำหนดใ้ใ้คำว่า การบริจาค (Donations) หมายความว่า “การมอบทรัพย์สินใ้ผู้อื่นโดยสมัครใจ เพื่อวัตถุประสงค์เป็น การกุศล ความเมตตา ความช่วยเหลือ หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รวมทั้งชะกาต (ZAKAT)”¹⁴ เห็นได้ว่า ไม่ว่าจะใ้คำว่า การระดมทุน หรือการบริจาค (Fund-Raising or Donation) ก็จะมีถึงลักษณะของ การกระทำซึ่งมีลักษณะเหมือนกัน คือการขอหรือชักชวนใ้ผู้อื่นมอบทรัพย์สินใ้ พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ ที่จะนำทรัพย์สินนั้นไปใ้ซึ่งอาจจะเป็ นวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลหรือไม่ก็ได้

ดังนั้น การปรับปรุงนิยามตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไ้ พุทธศักราช 2487 จะต้อง พิจารณาถึงกฎระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไ้ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไ้ของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2544 ซึ่งใ้ความหมายชัดเจนว่า พระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นการกำหนดถึงลักษณะการกระทำเช่นเดียวกับต่างประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่า

¹¹ Charities Act 1992, Section 58 (1).

¹² Charitable Fundraising Act 1991 (NSW), Section 5 (1) (2).

¹³ Act on Collection and Use of Donations, Article 2.1 - 2.2.

¹⁴ Decree No. (9) of 2015 Regulating the Raising of Donations in the Emirate of Dubai, Article (1).

การเรียไรตามกฎหมายไทย หมายความว่า “การขอให้ผู้อื่นมอบเงินหรือทรัพย์สินให้โดยสมัครใจรวมตลอดถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อสาธารณประโยชน์ก็ได้”

2.2.2 ปัญหาการกำหนดลักษณะการเรียไร

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 มาตรา 5 กำหนดลักษณะที่ต้องห้ามทำการเรียไรไว้ 5 ประการ และมาตรา 11 ห้ามบุคคลบางประเภทจัดให้มีการเรียไรหรือทำการเรียไร นอกจากนี้ มาตรา 6 บัญญัติให้การขออนุญาตจัดให้มีการเรียไร จะต้องกระทำเมื่ออ้างว่าเป็นการเรียไรเพื่อประโยชน์แก่ราชการ เทศบาล หรือสาธารณประโยชน์ แต่ไม่มีหลักเกณฑ์สำหรับการเรียไรเพื่อประโยชน์ของเอกชนหรือประโยชน์ส่วนตัว

สหราชอาณาจักรกำหนดข้อห้ามไว้ 2 กรณี คือ กรณีแรก ห้ามที่ตัวบุคคลที่จะจัดการระดมทุน และห้ามการเรียไรในที่สาธารณะ หรือการเรียไรแบบเคาะประตูบ้าน (Door to Door)¹⁵ โดยไม่ได้ขออนุญาตก่อนหรือรัฐออกสเตอร์เลีย ห้ามการกระทำที่อาจทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดหรือถูกหลอกลวงจากการระดมทุน และผู้ที่ทำการระดมทุนจะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจ หรือผู้ที่ได้รับอนุญาต รวมถึงกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถกระทำได้ ประเทศสหรัฐอเมริกาห้ามนำเอาเงินบริจาคใด ๆ หากไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเสียก่อน และบุคคลธรรมดาไม่สามารถขอรับบริจาคหรือจัดการระดมทุนขึ้นเองได้ แต่ต้องดำเนินการผ่านองค์กรการกุศลที่จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

ดังนั้น ควรกำหนดให้การเรียไรทั้งเพื่อประโยชน์สาธารณะและเพื่อประโยชน์ส่วนตัว จะต้องขออนุญาต โดยให้วัตถุประสงค์ในการเรียไรและคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตเป็นหลักเกณฑ์หนึ่ง ที่คณะกรรมการควบคุมการเรียไรจะเป็นผู้พิจารณา เพื่อให้เกณฑ์การอนุญาตมีบรรทัดฐานไปในทิศทางเดียวกัน ป้องกันการตีความที่ไม่ตรงกัน

2.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการเรียไร

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 ไม่ได้กำหนดวิธีการเรียไรไว้อย่างชัดเจน มีเพียงมาตรา 8 บัญญัติว่า การเรียไรในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะ การเรียไรโดยโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ ด้วยวิทยุกระจายเสียง หรือด้วยเครื่องเปล่งเสียง จะจัดให้ใหม่หรือทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ในสหราชอาณาจักร แบ่งวิธีการเรียไรออกเป็น 4 ประเภท¹⁶ คือ ประเภทที่ 1 แบ่งตามสถานที่ การเรียไรตามสถานที่อยู่อาศัยจะต้องไม่รบกวนผู้อื่น, ประเภทที่ 2 การเรียไรโดยใช้สื่อหรือโดยการโฆษณา โดยหลักห้ามติดต่อผู้ถูกเรียไรโดยตรง เว้นแต่เคยติดต่อกันมาก่อนแล้ว, ประเภทที่ 3 การเรียไรโดยใช้ระบบดิจิทัล ต้องแจ้งนโยบายความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวในการเก็บข้อมูลของผู้เข้าใช้เว็บไซต์ที่ชัดเจน บัญชีปลายทางจะต้องเป็นบัญชีขององค์กรการกุศลผู้จัดการระดมทุนนั้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันการแอบอ้าง และประเภทที่ 4 การเรียไรโดยการ

¹⁵ Charities Act 2006, Section 45 (2) (d) (d) a Door to Door Collection is a Public Charitable Collection that is Made by Means of Visits to Houses or Business Premises (or Both).

¹⁶ Fundraising Regulator, “Code of Fundraising Practice,” last modified June 4, 2021, accessed August 21, 2021, https://www.fundraisingregulator.org.uk/sites/default/files/fr-code/Code-of-Fundraising-Practice-October-2019_3.pdf

จัดกิจกรรม เช่น การขายสินค้าและนำกำไรไปบริจาคจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานท้องถิ่น และสินค้าที่ขายจะต้องผ่านมาตรฐานด้านความปลอดภัยด้วย ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ต้องมีการขออนุญาตก่อนทุกกรณี ซึ่งวิธีการรวบรวมทรัพย์สินจะต้องระบุไปในคำร้องขออนุญาต โดยการยื่นคำร้องสามารถกระทำผ่านทางออนไลน์ได้

ดังนั้น หากแยกตามวิธีการเรียไร 2 ลักษณะ คือ การเรียไรต่อหน้าและการเรียไรผ่านสื่อ พบว่าการเรียไรต่อหน้าอาจกระทบความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกเรียไรจึงต้องมีการกำหนดระยะเวลาและพื้นที่สำหรับการเรียไร สำหรับการเรียไรโดยใช้สื่อ สิ่งสำคัญคือ ความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกเรียไร ซึ่งมีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้กำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการไว้โดยเฉพาะ และจะต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและชัดเจนต่อบุคคลทั่วไป แสดงผู้รับทรัพย์สินที่แน่นอน และการนำช่องทางออนไลน์มาใช้ในการยื่นขออนุญาต ทำให้เข้าถึงผู้เรียไรได้มากขึ้น ส่งผลให้มีการเรียไรที่ได้รับอนุญาตและตรวจสอบได้มากขึ้นตามไปด้วย

2.2.4 ปัญหาการควบคุมตรวจสอบการเรียไร

ผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตจัดให้มีหรือทำการเรียไรตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก การเรียไรซึ่งอ้างว่าเพื่อประโยชน์แก่ราชการ เทศบาลหรือสาธารณประโยชน์จะจัดให้มีได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไร และกรณีที่สอง การเรียไรในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะ การเรียไรโดยโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ ด้วยวิทยุกระจายเสียง หรือด้วยเครื่องเปล่งเสียง จะจัดให้มีหรือทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ สรุปได้ว่ากรณีแรกเป็นกรณีที่พิจารณาถึง “วัตถุประสงค์” ส่วนกรณีที่สองเป็นกรณีที่พิจารณาถึง “วิธีการ” ของการเรียไร และนอกจากอำนาจในการพิจารณาอนุญาตแล้ว กฎหมายไม่ได้กำหนดอำนาจในการตรวจสอบหรือมีคำสั่งลงโทษ มีเพียงแต่โทษทางอาญาที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเสียก่อน

สหราชอาณาจักรและเครือรัฐออสเตรเลีย ผู้มีอำนาจในการควบคุมตรวจสอบการเรียไร จะอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการ ในสหราชอาณาจักร ได้แก่ คณะกรรมการการกุศล (Charity Commission)¹⁷ มีอำนาจออกมาตรการบังคับเมื่อมีการทุจริตเกี่ยวกับการกุศล รับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกุศลที่ไม่ชอบทางออนไลน์ เพิกถอน พักใช้ กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของใบอนุญาตที่ออกไปแล้ว ส่วนเครือรัฐออสเตรเลีย ชื่อของคณะกรรมการจะต่างกันไปในแต่ละรัฐ แต่มีอำนาจหน้าที่คล้ายกันคือ พิจารณา คำขออนุญาตระดมทุน สั่งห้ามการระดมทุนเมื่อพบว่าละเมิดกฎหมายหรือเงื่อนไข กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม สั่งตรวจสอบบัญชีและเพิกถอนการจดทะเบียนผู้ระดมทุน สั่งจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการระดมทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการระดมทุน

การเรียไรในสาธารณรัฐเกาหลีจะต้องไปลงทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กำหนดตามแต่ละพื้นที่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้เองมีอำนาจในการสั่งให้ผู้จดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการเรียไรและการใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการเรียไรนั้น เรียกให้ยื่นเอกสาร สมุดบัญชี หรืองบการเงิน เพิกถอนการจดทะเบียน และสั่งให้ผู้ทำการเรียไรคืนทรัพย์สินหรือให้ใช้จ่ายทรัพย์สินไปในวัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ที่ขอจดทะเบียน และสามารถมอบอำนาจในการควบคุมตรวจสอบต่อไปได้

¹⁷ Charities Act 2011, Section 13.

ดังนั้น ในเรื่องการควบคุมตรวจสอบการเรียไรมีประเด็นที่ควรจะนำมาปรับปรุงแก้ไข คือ อำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบหลังการอนุญาต จะต้องกำหนดหน้าที่ให้ผู้มีอำนาจสามารถติดตาม การดำเนินการของผู้เรียไรรว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเงื่อนไขตามที่ได้ขออนุญาตไว้หรือไม่ และหากมีการฝ่าฝืนก็ต้องมีอำนาจในการสั่งลงโทษให้กระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ โดยเฉพาะอำนาจ ในการเพิกถอนใบอนุญาต เพื่อระงับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นหากปล่อยให้มีการเรียไรรต่อไป โดยไม่ต้องแยก เป็นการพิจารณาอนุญาตจาก “วัตถุประสงค์” และ “วิธีการ” อย่างเช่นกฎหมายไทย ซึ่งอาจทำให้เกิดความ สับสนแก่ผู้ที่ต้องการยื่นขออนุญาต จึงควรกำหนดผู้มีอำนาจในการควบคุมการเรียไรรเพียงชุดเดียว แต่สามารถ มอบอำนาจได้สำหรับหน้าที่บางประการ

2.2.5 ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ

โทษตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไรร พุทธศักราช 2487 ได้แก่ โทษทางอาญา คือโทษจำคุกและโทษปรับ โทษที่กำหนดมีอัตราโทษสูงสุดไม่เกิน 1,000 บาท และมีอัตราโทษจำคุกสูงสุด ไม่เกิน 1 ปี และไม่เคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งอาจทำให้โทษไม่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะโทษปรับ

พระราชบัญญัติการเรียไรร (Charities Act)¹⁸ ของสหราชอาณาจักรกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ต้องห้ามทำการระดมทุน ฝ่าฝืนข้อห้ามและผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดในการเรียไรรตามวิธีต่าง ๆ ไว้แต่เพียงโทษปรับ ซึ่งใช้ระบบมาตรฐานค่าปรับ (Standard Fine System)¹⁹ อย่างไรก็ตาม การระดมทุนที่เป็นการทุจริต ตั้งแต่แรกเริ่มในสหราชอาณาจักรจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกง (Fraud Act 2006)²⁰ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ (ไม่จำกัดอัตราสูงสุด) หรือทั้งจำทั้งปรับ

สาธารณรัฐเกาหลีกำหนดโทษอันเกี่ยวกับการเรียไรรไว้ 2 ประการ²¹ คือ โทษทางอาญา ได้แก่ ปรับและจำคุก และโทษทางปกครอง ได้แก่ ค่าปรับทางปกครองโดยค่าปรับทางปกครองจะใช้ในกรณี ที่ผู้เรียไรรกระทำผิดไม่ร้ายแรง โทษตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ การฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 9 ว่าด้วยการควบคุมการบริจาคในประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ (Decree No. 9)²² ต้องระวางโทษจำคุกหรือโทษปรับ และผู้มีอำนาจควบคุมตรวจสอบการเรียไรรยังมีอำนาจออกคำสั่ง ให้ผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดได้ด้วย แต่หากกระทำการขอรับบริจาคที่ไม่ได้รับอนุญาตผ่าน เครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศใด ๆ ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษตามกฎหมายอาชญากรรมไซเบอร์ (Combating Cybercrimes)²³ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกและปรับสูงกว่า

ดังนั้น โทษทางปกครองควรถูกนำมาใช้สำหรับความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนวิธีการหรือขั้นตอน ตามกฎหมายที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเสียหายมากนัก เช่น การสั่งให้เปิดเผยบัญชีรับจ่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการ เรียไรร หากผู้เรียไรรไม่ยอมปฏิบัติตามจะต้องเสียค่าปรับรายวันไปจนกว่าจะเปิดเผย เพราะความมุ่งหมาย

¹⁸ Charities Act 2006, Section 48.

¹⁹ Itsakul Unahakate, *Criminal Fine System* (Bangkok: Penthai, 2013), 23-25. [In Thai]

²⁰ Fraud Act 2006, Section 1.

²¹ Act on Collection and Use of Donations, Article 16, 18.

²² Decree No. (9) of 2015 Regulating the Raising of Donations in the Emirate of Dubai, Article (10) a.

²³ Federal Decree-Law no. (5) of 2012 on Combating Cybercrimes, Article 27.

ของกฎหมายคือการเปิดเผยรายรับรายจ่ายเพื่อความโปร่งใส ไม่ใช่การลงโทษผู้เรียไร และคงโทษทางอาญาไว้สำหรับความผิดที่ร้ายแรงอย่างการเรียไรเท็จ หรือการเรียไรโดยข่มขู่หลอกลวงผู้อื่น โดยปรับปรุงโทษปรับทางอาญาที่เดิมการปรับแบบกำหนดอัตราคงที่ไว้ อาจกำหนดให้เป็นโทษปรับตามรายได้ (Day Fines) ซึ่งจะสอดคล้องตามความร้ายแรง (Seriousness) หรือความหนักเบา (Gravity) ของความผิด²⁴

2.3 มาตรการทางกฎหมาย

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 มีทั้งหมด 21 มาตรา โดยมีการออกกฎหมายลำดับรองตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการขออนุญาตจัดให้มีการเรียไรและทำการเรียไร พ.ศ. 2548 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดแบบคำขออนุญาตจัดให้มีการเรียไร และทำการเรียไร พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 โดยกำหนดให้การอนุญาตจัดให้มีการเรียไรหรือทำการเรียไรจึงอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการควบคุมการเรียไรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และกำหนดหน้าที่ของผู้เรียไรไว้บางประการ เช่น จะต้องพกใบอนุญาตขณะทำการเรียไร ห้ามใช้ถ้อยคำหรือวิธีการที่เป็นการบังคับผู้ถูกเรียไร เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการควบคุมการเรียไรโดยวัดหรือพระภิกษุสามเณร ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2539 และการควบคุมการเรียไรโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2544 อย่างไรก็ตาม กฎระเบียบทั้งสองฉบับก็บัญญัติให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 ด้วย

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

การควบคุมการเรียไรอาจแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนกระทำการเรียไร คือต้องพิจารณาก่อนว่าการกระทำใดบ้างที่จะถือเป็นการเรียไรและต้องอยู่ภายใต้กฎหมายนี้ โดยกำหนดนิยามและหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนและครอบคลุม ขั้นตอนระหว่างกระทำการเรียไร คือ การรวบรวมทรัพย์สินจากผู้อื่น ต้องกำหนดข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามให้ชัดเจน รวมถึงอำนาจในการตรวจสอบหรือมีคำสั่งลงโทษผู้ได้รับอนุญาตที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือเงื่อนไข และขั้นตอนสุดท้าย คือการสิ้นสุดการเรียไร ต้องมีหลักเกณฑ์ในการสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต รวมถึงการจัดการทรัพย์สินที่ได้จากการเรียไรในกรณีที่ถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตด้วย อีกทั้ง ปรับปรุงบทลงโทษให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 เห็นควรกำหนดนิยามคำว่า “การเรียไร” ให้ชัดเจน โดยให้หมายความว่า “การขอให้ผู้อื่นมอบเงินหรือทรัพย์สินให้โดยสมัครใจ รวมตลอดถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วน ไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อสาธารณประโยชน์ก็ได้”

²⁴ Dararat Pomchame, “Enforcement of a Fine Penalty in Petty Crimes: Fine by Day and Income,” (Master’s thesis, Faculty of Law, Sripatum University, 2019), 78. [In Thai]

3.2.2 เห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการลงทะเบียนและการขออนุญาตเรียไร ไม่ว่าจะกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะและเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยให้วัตถุประสงค์ในการเรียไรและคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตที่จะจัดให้มีหรือทำการเรียไรเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการอนุญาต และอาจใช้มูลค่าของทรัพย์สินที่ต้องการจากการเรียไรแบ่งการยื่นคำขอออกเป็น 2 แบบ คือใช้การลงทะเบียนสำหรับการเรียไรที่ต้องการเงินหรือทรัพย์สินในมูลค่าน้อย และใช้การขออนุญาตสำหรับการเรียไรที่ต้องการเงินหรือทรัพย์สินในมูลค่าสูงขึ้นไป และนำช่องทางออนไลน์มาใช้ในการยื่นขออนุญาตจะเป็นการเข้าถึงผู้เรียไรได้มากขึ้น โดยในการรวบรวมทรัพย์สินจากการเรียไรให้กระทำผ่านองค์กรการกุศลที่จดทะเบียนแล้ว

3.2.3 เห็นควรกำหนดข้อกำหนดหรือข้อห้ามสำหรับวิธีการเรียไรแต่ละวิธีการเรียไรต่อหน้า ต้องมีการกำหนดระยะเวลาและพื้นที่ ส่วนการเรียไรโดยใช้สื่อ ผู้เรียไรต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่างหาก และไม่ว่าจะเป็นการเรียไรวิธีใด จะต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและชัดเจนต่อบุคคลทั่วไป

3.2.4 เห็นควรกำหนดอำนาจในการควบคุมตรวจสอบการเรียไรให้ชัดเจนและครบถ้วน ทั้งอำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายและเงื่อนไขของผู้เรียไร อำนาจในการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการเรียไรที่ไม่ชอบ และตรวจสอบข้อเท็จจริงจากเรื่องร้องเรียนนั้น อำนาจในการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตการเรียไร และอำนาจในการจัดการทรัพย์สินที่ได้มาจากการเรียไร กรณีที่พบว่าผู้เรียไรกระทำความผิดกฎหมายหรือเงื่อนไข

3.2.5 เห็นควรปรับปรุงบทกำหนดโทษ โดยนำโทษทางปกครองมาใช้สำหรับความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนวิธีการหรือขั้นตอนตามกฎหมายที่ไม่ได้ก่อความเสียหายต่อสังคมมากนัก และคงโทษทางอาญาไว้สำหรับความผิดที่ร้ายแรงอย่างการเรียไรเท็จ หรือการเรียไรโดยข่มขู่หลอกลวงผู้อื่น ซึ่งโทษปรับทางอาญา ควรใช้โทษปรับตามรายได้ (Day Fines) มาใช้

References

- Ashworth, Andrew. *Principles of Criminal Law*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Charities Aid Foundation. "CAF World Giving Index 10th ed." Last modified October 15, 2019. Accessed June 24, 2021. https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_wgi_10th_edition_report_2712a_web_101019.pdf/
- Dararat Pornchame. "Enforcement of a Fine Penalty in Petty Crimes: Fine by Day and Income." Master's thesis, Faculty of Law, Sripatum University, 2019. [In Thai]
- Dubber, Markus D. "Policing Morality: Constitutional Law and the Criminalization of Incest." *University of Toronto Law Journal*, no. 61 (2011): 746.
- GoFundMe. "About GoFundMe." Last modified September 23, 2021. Accessed September 25, 2021. <https://www.gofundme.com/c/about-us/>
- Itsakul Unahakate. *Criminal Fine System*. Bangkok: Penthai, 2013. [In Thai]
- Napon Suksai. "Economics of Donations." Set'Thammasat Column, *Prachachat Business*, November 29, 2010. Accessed August 15, 2021. http://www.oldweb.econ.tu.ac.th/oldweb/doc/news/409/econtu_37_napon.pdf/ [In Thai]

Packer, Herbert L. *The Limits of the Criminal Sanction*. California: Stanford University Press, 1968.

Posner, Richard A. "An Economic Theory of the Criminal Law." *Columbia Law Review*, no. 85 (1985): 1207.

Rushton, Philippe J. "Altruism and Society: A Social Learning Perspective." *The University of Chicago* 4, no. 92 (June 1982): 425.

ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชน
ทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558
Legal Problems in the Protection of Right and Legal Assistance Providing to
the People under the Justice Fund Act B.E. 2558

ทนายท สุพิมพานนท์¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
2410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: yartdarkroom@gmail.com

Thayat Supimpanont²

Faculty of Law, Sripatum University
2410/2 Phaholyothin Road, Chatujak, Bangkok 10900, Thailand
Email: yartdarkroom@gmail.com

เอกพงษ์ สารน้อย³

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
2410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: egkapong.sa@spu.ac.th

Akekapong Sarnnoy⁴

Faculty of Law, Sripatum University
2410/2 Phaholyothin Road, Chatujak, Bangkok 10900, Thailand
Email: egkapong.sa@spu.ac.th

Received: July 8, 2021 Revised: October 20, 2021 Accepted: October 27, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี ความเป็นมา และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนขั้นตอนการอุทธรณ์ผลการให้ความช่วยเหลือประชาชน โดยทำการศึกษาพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

¹ นักวิชาการอิสระด้านกฎหมาย.

² Independent Researcher.

³ อาจารย์.

⁴ Lecturer.

จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 คือ 1) การให้ความช่วยเหลือประชาชนยังไม่ครอบคลุมตลอดทั้งกระบวนการยุติธรรม 2) ปัญหาการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ยังไม่ครบถ้วน และ 3) ปัญหาการไม่กำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์ผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ดังนี้ ผู้เขียนจึงเห็นควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 26 และมาตรา 27 ในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือประชาชนและการให้มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย รวมถึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 31 เรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องขอขเขตการให้ความช่วยเหลือ และเห็นควรเพิ่มมาตรา 28/1 ในเรื่องของการอุทธรณ์ผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชน

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย; การคุ้มครองสิทธิ; การให้ความช่วยเหลือประชาชน; พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

Abstract

This article aims to study theories, origin and principles relating to problems of providing legal assistance to general people, assistance for victims of human rights violation and appeal procedure in case of denial of legal assistance request. It is based on an analysis of the Justice Fund Act B.E. 2558 with comparison with related foreign laws.

Results show that there are a number loopholes in the Justice Fund Act B.E. 2558; 1) legal assistance does not cover the entire justice system, 2) legal assistance is inaccessible for some victims of human rights violation and 3) in case of legal assistance request rejection there is not an appeal measure. The author recommends there should be amendments of Articles 26 and 27 of the Justice Fund Act B.E. 2558 providing for legal assistance and legal assistance providers. Article 31 should be added to provide scope of assistance for victims of human rights violation. Article 28/1 should be added to provide an appeal procedure in case a request for legal assistance has been rejected.

Keywords: Legal Problems; Right Protection; Legal Assistance Provision for People; The Justice Fund Act B.E. 2558

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย แม้จะเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนพึงมี แต่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากซับซ้อน การเป็นคดีความทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรหรือสูญเสียทรัพย์สินอันเป็นค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งในความเป็นจริงสิทธิในการปกป้องตนเองและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และด้วยเหตุนี้เองรัฐจึงต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนั้น ได้เริ่มมีและเห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีการบัญญัติรับรองถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ความเสมอภาคของประชาชน ด้วยเหตุนี้เองการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยเท่าเทียมกันจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงเป็นสาเหตุที่กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้ง “กองทุนยุติธรรม” ขึ้น โดยเป็นระเบียบกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2549 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้องการดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม⁵ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ขาดแคลนทุนทรัพย์ ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น อันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีทุนทรัพย์ที่ใช้ในการต่อสู้คดีหรือได้ใช้สิทธิเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้อย่างเต็มที่ แต่ด้วยเหตุที่กองทุนยุติธรรมนั้นถูกกำหนดไว้เป็นระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการหลายประการ ต่อมาจึงได้พัฒนาและประกาศใช้ระเบียบกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2553

อย่างไรก็ดี แม้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 จะเป็นบทบัญญัติที่มีความสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) และคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี⁶ ในการให้ความยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม เสมอภาค โปร่งใส รวดเร็ว ทัวถึง ปราศจากการเลือกปฏิบัติ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมได้ และสร้างสังคมที่พัฒนาอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมก็ตาม แต่ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ยังคงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่วนหนึ่งมาจากการขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานเนื่องจากการตั้งกองทุนอยู่ในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม⁷ เช่น การไม่สามารถจัดซื้อจัดจ้างวัสดุสำนักงานหรือจ้างถ่ายเอกสารหรือค่าเช่าที่จัดประชุมคณะอนุกรรมการ หรือการไม่ได้ขอรับการสนับสนุนเงินงบกลางเพื่อมาสมทบการรองรับการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม⁸ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นการทำให้การดำเนินการมีรูปแบบของระบบราชการไม่สามารถยืดหยุ่น อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาข้อเท็จจริงในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่อยู่นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดไว้อาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการให้การสนับสนุนของกองทุนยุติธรรมที่เป็นเงินจากรัฐว่าจะต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์จากการให้ความช่วยเหลือให้แก่ละกรณีมากกว่าการคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น การให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี จะต้องเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนในกรณีที่เป็นคดีความที่ขึ้นสู่ศาลแล้วเท่านั้น รวมถึงการที่ยุติธรรมจังหวัดจะมีความกังวลใจในกรณีการอนุมัติ ไม่อนุมัติในกรณีทั่วไปและเร่งด่วนด้วยตนเอง เพราะเกรงว่าอนุมัติไปแล้วจะถูกตรวจสอบจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นจะนำเสนอให้คณะกรรมการพิจารณา หรือการให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนนั้นมีการตีความและมุ่งให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคดีอาญาเท่านั้น และการไม่มีการกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์ผลการพิจารณาการให้ความช่วยเหลืออันเป็นการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองด้วย

⁵ Office of Justice Fund, “History of Justice Fund,” last modified 2020, accessed October 12, 2020, <http://www.jfo2562.moj.go.th//page/about.php/>

⁶ Policy Statement of the Council of Minister, “Delivered by General Prayut Chan-o-cha, Prime Minister,” July, 25 2018.

⁷ Justice Fund Act B.E. 2558, Section 5, Royal Gazette Krirdika Version vol. 132 Section 102 ก (October 27, 2015): 2. [In Thai]

⁸ Siyaporn Pongwattankorn, “Obstacles from Justice Fund Management, Office of Provincial Justice after the Distribution of Authority to Justice Fund at the Provincial Level,” (Independent Study Master of Political, Major Politics and Government, Faculty of Political Science, Thammasat University, 2015), 34. [In Thai]

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกรณีการให้การคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กับกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการดำเนินการตามกฎหมาย โดยมุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย (Legal Aid) ของต่างประเทศ และกฎหมายการให้การเยียวยาของต่างประเทศ ซึ่งใช้เป็นหลักสากล เพื่อทราบถึงแนวความคิดและรายละเอียด รวมถึงหลักการทางกฎหมาย และเพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางและมาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการศึกษา (Documentary Resarch) โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร และวารสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศกับกฎหมายในประเทศไทยแล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผล เสนอแนะแนวทางการพัฒนาและแก้ไขต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงปัญหาคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

1.5.2 ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชน

1.5.3 ทราบถึงข้อเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกรณีการให้การคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กับกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.5.4 ทราบถึงข้อเสนอแนะทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

2. ผลการวิจัย

2.1 ปัญหาคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่มีการพัฒนาจากระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2549 และระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการขอลปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การอุทธรณ์สิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้กฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งเป็นให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำของประชาชน จากที่ได้มีการศึกษากฎหมายฉบับดังกล่าวพบว่า ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ยังไม่เหมาะสมและครอบคลุม ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากถูกจำกัดไว้เพียงการดำเนินคดีตามที่กำหนดไว้⁹

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายและขอบเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค สิทธิมนุษยชน (Human Right) เป็นแนวคิดพื้นฐานมาจากความเชื่อ ปรัชญา รวมทั้งคำสอนทางศาสนา จริยธรรมหรือศีลธรรมทางสังคมรวมถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนที่จะมีชีวิตอยู่ มีการห้ามทำลายชีวิตมนุษย์ซึ่งอยู่ในหลักศาสนาทุกศาสนา รวมทั้งยังมีความเชื่อในวัฒนธรรมตะวันตกที่กล่าวว่ามีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์มีความคิดที่เป็นอิสระ มีความชอบธรรมที่จะรักษาชีวิตตนเอง และไม่ว่าแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ทุกคนก็ยังมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมและเสมอภาค¹⁰ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนได้มีความสำคัญมากขึ้นภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งความโหดร้ายทารุณในสงครามทำให้สังคมโลกได้ตระหนักและนำไปสู่การพัฒนากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (Human Right Laws) อันเป็นหลักการ และกลไกที่เป็นมาตรฐานสากลในการคุ้มครองและปกป้องสิทธิมนุษยชน

ความเสมอภาคตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชนและแนวทางของสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์¹¹ ได้แก่

⁹ Thayat Supimpanont, "The Legal Problems in the Protection of Right and Legal Assistance Providing to the People under the Justice Fund Act B.E. 2558," (Independent Study Master of Laws, Public Law, School of Law Sripatum Open University, 2021), 103. [In Thai]

¹⁰ Parinya Boonrittichai, *Guidebook of International Covenant on Civil and Political Rights* (Bangkok: Amnesty International Thailand, 2013), 3. [In Thai]

¹¹ Siyaporn Pongwatthanakorn, "Obstacles from Justice Fund Management, Office of Provincial Justice after the Distribution of Authority to Justice Fund at the Provincial Level," 13. [In Thai]

ประการแรก ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันในโอกาสในการได้รับบริการ สาธารณของรัฐ โดยไม่ถูกกันออกจากสังคมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะ โอกาส การเข้าถึงการศึกษา โอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ความเสมอภาคดังกล่าวเป็นที่มาของรัฐในการพยายาม ที่จะลดช่องว่างความแตกต่างของสังคม ทำให้ประชาชนมีโอกาที่เท่าเทียมกัน หรือการสร้างรัฐสวัสดิการ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชน

ประการที่สอง ความเสมอภาคทางสังคม หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสังคม การไม่เลือก ปฏิบัติเพราะความแตกต่างของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด ภาษา สีผิว ชนชั้น วรณะ ทรัพย์สิน ความคิดเห็นที่แตกต่าง ความสมบูรณ์หรือบกพร่องทางร่างกาย ไม่เป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม

ประการที่สาม ความเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีความหมายรวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่มีผลต่อประชาชนตั้งแต่การออกกฎหมายเป็นไปเพื่อประโยชน์ ของประชาชนอย่างเท่าเทียม การได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม การพิจารณาคดีและการบังคับใช้ กฎหมายอย่างเท่าเทียม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อโอกาสที่เท่าเทียมกันของประชาชน

จากการศึกษาพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 27 การช่วยเหลือประชาชน ในการดำเนินคดี ประกอบด้วยค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ซึ่งการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีนี้ได้ถูกกำหนดไว้ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 ข้อ 9 ผู้ขอรับ ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุน อาจขอรับความช่วยเหลือ เป็นค่าจ้างทนายความ ค่าที่ปรึกษาหรือ ผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในการดำเนินคดี หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านค่าฤชาธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินคดี เช่น ค่าตรวจพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคำวิสตุ อุปรณณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐาน ค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมเอกสาร ค่าใช้จ่ายในการสอบแนวเขตรังวัดที่ดิน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศหรือทางดาวเทียม การอ่าน แปล ตีความ หรือวิเคราะห์ภาพถ่าย รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การให้ความช่วยเหลือ ของกองทุนยุติธรรมนั้น ถูกจำกัดเฉพาะแต่ในกรณีที่เป็นคดีความในแต่ละประเภทตามที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งใน การดำเนินคดีในศาลนั้นแม้จะเป็นการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมแต่ก็เป็นเพียงการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมเพียงด้านหนึ่งเท่านั้น โดยในปัจจุบันนี้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อนการยื่นฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 32) พ.ศ. 2563 พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ทั้งทางแพ่ง และทางอาญา เป็นต้น หรือในกรณีการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องขึ้นสู่การพิจารณาของศาลก็สามารถ อำนวยความยุติธรรมหรือยุติข้อพิพาทได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีเหล่านี้เป็นการอำนวยความสะดวกอีกช่องทาง หนึ่งที่จะทำให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม การที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ครอบคลุมทำให้ประชาชนขาดโอกาส ในการรักษาสិทธิของตนเอง หากจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเงินหรือค่าใช้จ่ายในการเป็นคดีความนั้นก็ทำให้ ความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมไม่ครอบคลุม หรือไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ได้อย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาเหยื่อ ในอดีตแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเหยื่ออยู่ในวงจำกัด เพราะในทางกฎหมาย สถานภาพของเหยื่ออาชญากรรมเป็นเพียงพยานในกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ตั้งแต่มีการศึกษาทางวิชาการด้านเหยื่อวิทยา เหยื่อจำนวนมากได้รับการปฏิบัติจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เข้าใจในความรู้สึกจนบางกรณีกลายเป็นการซ้ำเติมเหยื่อในกลุ่มเหยื่อที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ง่าย เช่น ผู้เยาว์ หรือเหยื่อจากการกระทำความผิดทางเพศ แม้ว่าผู้กระทำผิดจะถูกจับกุมและนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่สำหรับเหยื่ออาชญากรรมที่นอกจากจะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งคดีแล้ว เหยื่อนั้นไม่ได้มีโอกาสใด ๆ แม้กระทั่งแสดงความรู้สึกหรือเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ หลายประเทศยังไม่อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมเรียกร้องค่าชดเชยทางแพ่งในกระบวนการทางอาญาด้วย และถึงที่สุดแล้วจำเลยจะถูกศาลพิพากษาลงโทษก็ตาม แต่การลงโทษ เช่น การจำคุก การปรับ หรือการคุมประพฤติก็แทบไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหยื่อเลย ดังนั้นสิทธิของเหยื่อจึงมีเพียงได้เห็นจำเลยถูกลงโทษเท่านั้น¹²

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant Civil and Political Right) สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเยียวยาผู้ถูกละเมิดสิทธิ เช่น รัฐภาคีต้องรับที่จะประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะกระทำ โดยบุคคลผู้ปฏิบัติการณ์ตามหน้าที่ หรือประกันว่าบุคคลใดที่เรียกร้องการเยียवादังกล่าวยอมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ โดยระบบกฎหมายของรัฐและจะพัฒนาหนทางการเยียवाद้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาล เป็นต้น¹³

จากการศึกษาพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 26 บุคคลอาจได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมในการดำเนินคดี การขอลปล่อยตัวชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือประชาชนกรณีเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559 ซึ่งในข้อ 9 กำหนดว่า ผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือจะต้องเป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน หรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรซึ่งการให้ความช่วยเหลือจะให้เงินช่วยเหลือ

¹² Srisombut Chokprajakchat, *Crime Victim: Right and Remedies* (Bangkok: Cabinet and Government Gazette, 2016), 45-46. [In Thai]

¹³ International Covenant Civil and Political Right, Article 2.

ตามขอบเขตที่ได้กำหนดในข้อ 10 ของระเบียบฯ ดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นเรื่องที่ต้องให้ความดูแลประชาชนซึ่งขอบเขตการให้ความช่วยเหลือในกรณีการคุ้มครองผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยังไม่ชัดเจน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือในด้านนี้จะเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ทั้งยังสามารถให้ความช่วยเหลือในขอบเขตที่กว้างมากกว่าที่กำหนดไว้ และจะส่งผลให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากยิ่งขึ้น

2.3 การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในต่างประเทศ

จากการศึกษาพิจารณาการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในประเทศไทยนั้น พบว่าในประเทศไทยมีการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหลายหน่วยงาน ทั้งที่เป็นภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ ซึ่งยังคงไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส และผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนราชอาณาจักรสวีเดน นั้น มีความครอบคลุมในหลายมิติ ซึ่งอาจนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้ความช่วยเหลือประชาชนได้

2.3.1 การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่ 91647 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 และพระราชกฤษฎีกาที่ 91-1266 ลงวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1991 ซึ่งออกมาแทนกฎหมายเดิมซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1972 โดยมีหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ

1) สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือที่พิจารณาให้ค่าใช้จ่าย ทั้งในการดำเนินคดีในศาล และค่าใช้จ่ายในการเตรียมคดีหรือการดำเนินคดีนอกศาล

2) การให้ความช่วยเหลือ เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านการจัดหาทนายความในการดำเนินคดี โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นการดำเนินคดีในศาล หรือการประนีประนอมยอมความนอกศาล ส่วนในคดีอาญานั้นยังให้ความช่วยเหลือในชั้นสอบสวน หรือการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการอุทธรณ์ด้านวินัยแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำด้วย

3) การให้ความช่วยเหลือนั้นรวมถึงการจ่ายค่าใช้จ่ายให้แก่ทนายความ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนผู้เชี่ยวชาญที่จำเป็นในคดีด้วย¹⁴

2.3.2 การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนราชอาณาจักรสวีเดน

ประเทศสวีเดนมีพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคมฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2001 (Social Services Act 2001) เป็นกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมที่มี

¹⁴ Kittichet Thanachaichaowaphat, "Providing Legal Assistance for the Public under the Justice Fund," (Independent Study Master of Laws, Major Public Law, School of Law Sukhothai Thammathirat Open University, 2015), 51. [In Thai]

นวัตกรรมช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการรับรองการเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้เสียหาย (Increased Information to Crime Victim) การจัดให้มีบุคคลที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย (Assigned Support Person) การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) และกระบวนการที่สะดวกต่อการขอรับค่าชดเชย (Simplified Procedures) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority) และแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าว¹⁵

หน่วยงานช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม หน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority - Brottsoffermyndigheten) เป็นหน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรม ภายใต้การดูแลของอธิบดี (Director General) โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยดูแลบรรเทาทุกข์และความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) การชดเชยค่าเสียหายจากการก่ออาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดไม่สามารถจ่ายค่าชดเชยหรือผู้เสียหาย ไม่มีประกันรองรับ รวมถึงในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้

2) การบริหารจัดการกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) โดยกองทุนดังกล่าวให้การสนับสนุนองค์กรอิสระ (NGOs) และหน่วยงานภาครัฐเพื่อช่วยเหลือเหยื่อเพื่อการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรม

3) การเป็นศูนย์ (Centre of Competence) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรวบรวมเผยแพร่ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ ดูแลเหยื่อให้กับภาครัฐ องค์กรอิสระและเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนจัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลเหยื่ออาชญากรรม

4) เป็นหน่วยงานที่ติดตามเรียกเงินคืนจากผู้กระทำผิด (Using the Right of Recourse) โดยในประเทศสวีเดนมีรูปแบบการประสานจากส่วนกลางไปยังระดับภูมิภาค 22 แห่ง และส่วนท้องถิ่น 290 แห่ง โดยระดับภูมิภาค 20 พื้นที่ ดูแลการให้บริการเหยื่อ (Victim Service) โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ศูนย์สุขภาพและสภาพทางจิต (Health Center) และ ศูนย์แพทย์ (Medical Care)

สำหรับท้องถิ่น จะดูแลให้การสนับสนุนองค์กรภาคเอกชน เช่น ศูนย์พักพิงสตรีที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Victim Support and Women's Shelters) ศูนย์พักพิงเด็กที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Center for Support to Young Victims of Crime) จำนวน 30 ศูนย์ และมีศูนย์พักพิงที่อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นอีก 41 แห่ง อีกทั้งยังมีภาคประชาสังคม (Civil Society) เป็นหน่วยในการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือเหยื่อ (Victim Support Sweden) อีกด้วย

2.4 บทวิเคราะห์ข้อเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกรณีการให้การคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กับกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น เป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมาย โดยเป็นการให้ความช่วยเหลือที่เป็นทั้งขั้นก่อนฟ้องคดี และในชั้นประนีประนอมยอมความซึ่งมี

¹⁵ Srisombut Chokprajakchat, *Crime Victim: Right and Remedies*, 96. [In Thai]

การให้ความช่วยเหลือในส่วนของค่าใช้จ่าย ทั้งในการดำเนินคดีในศาล และค่าใช้จ่ายในการเตรียมคดีหรือการดำเนินคดีนอกศาล รวมถึงมีการให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าตอบแทนของผู้เชี่ยวชาญในคดีด้วย กล่าวคือ เป็นการให้ความช่วยเหลือตลอดทั้งกระบวนการ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับ การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในประเทศไทย คือพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 27 กำหนดว่า การให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ประกอบด้วยค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ การให้ความช่วยเหลือตามมาตรา 27 นั้น ถูกกำหนดให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีเพียงเท่านั้น หากกรณีที่ยังไม่เป็นคดีที่ขึ้นสู่ศาลก็จะไม่เข้ากับบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 ก็มีเพียงการกำหนดขอบเขตของการให้ความช่วยเหลือ และหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการที่นอกเหนือจากการดำเนินคดีในศาลแต่อย่างใด¹⁶

การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมในราชอาณาจักรสวีเดน มีพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคมฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2001 (Social Services Act 2001) ซึ่งการรับรองการเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้เสียหาย (Increased Information to Crime Victim) การจัดให้มีบุคคลที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย (Assigned Support Person) การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) และกระบวนการที่สะดวกต่อการขอรับค่าชดเชย (Simplified Procedures) ทั้งยังมีท้องถิ่นที่ดูแลให้การสนับสนุนองค์กรภาคเอกชน เช่น ศูนย์พักพิงสตรีที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Victim Support and Women's Shelters) ศูนย์พักพิงเด็กที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Center for Support to Young Victims of Crime) การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมภายใต้โครงการรัฐ (Criminal Injuries Compensation) เป็นการชดเชยเยียวยาเหยื่อที่มีความครอบคลุมซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิทางสังคมให้กับพลเมืองทุกคน เช่น การชดเชยกรณีการสูญเสียรายได้ทุกกรณีอันเป็นหัวใจของระบบรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ซึ่งในประเทศสวีเดนยังมีการชดเชยที่เป็นรูปแบบพิเศษของการชดเชยของผู้เสียหายสำหรับเด็กที่พบเห็นความรุนแรงสำหรับบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งประเทศสวีเดนนี้เป็นประเทศที่มีการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้ถูกละเมิดสิทธิที่มีความครอบคลุมในหลายมิติมากกว่าการให้ความช่วยเหลือเป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว รวมถึงมีการบูรณาการร่วมกันของหลายหน่วยงานด้วย¹⁷

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือประชาชน เปรียบเทียบกับต่างประเทศ ผู้เขียนพบประเด็นปัญหาทางกฎหมายในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

¹⁶ Thayat Supimpanont, "The Legal Problems in the Protection of Right and Legal Assistance Providing to the People under the Justice Fund Act B.E. 2558," 94. [In Thai]

¹⁷ Ibid, 99. [In Thai]

3.1.1 การให้ความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กรณีการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี จะต้องเป็นกรณีที่เป็นคดีความแล้วเท่านั้น โดยถูกจำกัดเฉพาะแต่ในกรณีที่เป็คดีความในแต่ละประเภทตามที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งในการดำเนินคดีในศาลนั้นแม้จะเป็นการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมแต่ก็เป็นเพียงการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเพียงด้านหนึ่งเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันนั้นมีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการยื่นฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 32) พ.ศ. 2563¹⁸ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา เป็นต้น ซึ่งหากจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเงินหรือค่าใช้จ่ายในการเป็นคดีความนั้นก็ทำให้ความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมไม่ครอบคลุม หรือไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ได้อย่างแท้จริง หากพิจารณาเปรียบเทียบกับกรให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะพบว่าประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือที่พิจารณาให้ค่าใช้จ่าย ทั้งในการดำเนินคดีในศาล และค่าใช้จ่ายในการเตรียมคดีหรือการดำเนินคดีนอกศาล รวมถึงการการให้ความช่วยเหลือ เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านการจัดหาทนายความในการดำเนินคดีโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นการดำเนินคดีในศาล หรือการประนีประนอมยอมความนอกศาล ซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการยุติธรรมในด้านอื่น ๆ ด้วย

3.1.2 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 แม้จะมีการให้ความช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินคดี การขอลปล่อยตัวชั่วคราว การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และการให้ความช่วยเหลือกรณีการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่ก็ตาม แต่การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเยียวยาผู้เสียหายหรือผู้เป็นเหยื่อจากอาชญากรรมในประเทศไทยนั้น มีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้ให้ความช่วยเหลือโดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งจะช่วยเหลือเป็นค่าตอบแทนซึ่งหมายถึงเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น¹⁹ แต่ก็เป็นกรให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นเพียงบางส่วนจากรัฐเท่านั้น ซึ่งในบางกรณี ดังนั้นการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนย่อมเกิดประโยชน์แก่กลุ่มผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนราชอาณาจักรสวีเดนนั้น จะพบว่ามีการจัดตั้งหน่วยงานรวมถึงกองทุนในการชดเชยค่าเสียหายจากการก่ออาชญากรรมครอบคลุมถึงการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงยังมีการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการดูแล เช่น ศูนย์พักพิงสตรีที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ศูนย์พักพิงเด็กที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการให้ความช่วยเหลืออย่างชัดเจนและครอบคลุมในทุกมิติของการเยียวยาประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

¹⁸ Act Amendment on the Civil Procedure Code (No. 32) B.E. 2563, Section 3.

¹⁹ Damages for the Injured Person and Compensation and Expenses for the Accused in the Criminal Case Act B.E. 2544, Section 3.

3.1.3 จากการศึกษาพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ในการพิจารณามีผลในการอนุมัติ หรือ ไม่อนุมัติหรือยุติการให้ความช่วยเหลือนั้น ถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสถานภาพแห่งสิทธิของผู้ขอรับความช่วยเหลือโดยกองทุนยุติธรรมโดยตรง โดยคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ได้ออกระเบียบเพื่อกำหนดการทบทวนคำสั่งไว้และเมื่อผลการทบทวนเป็นอย่างไรใด จึงแจ้งสิทธิให้ผู้ขอรับความช่วยเหลือใช้สิทธิทางศาล เพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองต่อไป ซึ่งกองทุนยุติธรรมได้เคยตอบข้อหารือ ตามหนังสือตอบข้อหารือถึงยุติธรรมจังหวัดสมุทรสาครที่ ยธ 02115/7407 ลงวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2559 ในกรณีที่คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด มีมติไม่อนุมัติ คำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม ผู้ขอรับความช่วยเหลือสามารถยื่นหนังสือขอทบทวน ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 ข้อ 19 หากกรณีผู้ขอรับความช่วยเหลือ ไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณาของอนุกรรมการหรือประธาน ให้ยื่นหนังสือขอให้ทบทวนผลการพิจารณาต่อคณะอนุกรรมการ หรือประธานแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งแสดงเหตุผลและข้อเท็จจริงภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา ดังนั้น หากคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด มีมติไม่อนุมัติคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม ผู้ขอรับความช่วยเหลือไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ แต่สามารถยื่นหนังสือขอให้ทบทวนผลการพิจารณาต่อคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดได้ จึงเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมไม่ได้มีการกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นจะมีความรวดเร็วและยืดหยุ่น เป็นการลดภาระของประชาชนในการฟ้องคดีต่อศาล เนื่องจากเป็นการพิจารณาทบทวนภายในฝ่ายปกครองได้ทันที อันเป็นการลดภาระของประชาชนและเกิดความยืดหยุ่นในการให้ความช่วยเหลือประชาชน

ปัญหาการไม่กำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์ผลการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมไว้โดยเฉพาะ ซึ่งการพิจารณาอนุมัติให้ความช่วยเหลือ ไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนผู้ขอรับความช่วยเหลือซึ่งเป็นผลกระทบต่อสิทธิของผู้ยื่นคำขอเป็นรายกรณีไป ซึ่งผลการพิจารณาดังกล่าวถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น เป็นการให้โอกาสผู้ยื่นคำสั่งทางปกครองหรือคู่กรณีได้โต้แย้งคำสั่งหรือขอให้ผู้ออกคำสั่งทบทวนแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง ยกเลิก เพิกถอนคำสั่ง อันเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนหนึ่งของประชาชน รวมถึงเป็นการแก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นจะมีความรวดเร็วและยืดหยุ่น เป็นการลดภาระของประชาชนในการฟ้องคดีต่อศาล เนื่องจากทำการพิจารณาทบทวนภายในฝ่ายปกครองได้ทันที

3.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค และนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึง และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการคุ้มครองสิทธิและการเยียวยาผู้ถูกละเมิดสิทธิ ในเรื่องความช่วยเหลือเยียวยาบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักควบคุมตรวจสอบความชอบของการกระทำทางปกครอง และการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนอีกส่วนหนึ่ง ในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 จึงเห็นควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงดังต่อไปนี้

3.2.1 เห็นควรให้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี โดยควรให้การสนับสนุนความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมรวมถึงการระงับข้อพิพาทโดยทางอื่น หรือกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

3.2.2 เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุม เช่น เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย ในกรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตายเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีผู้อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู อาจขอรับเงินช่วยเหลือเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือการสงเคราะห์ตามสมควร เช่น การให้ทุนการศึกษา หรือ ค่าเสียหายกรณีทรัพย์สินเสียหาย ซึ่งเป็นผลจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยตรง หรือค่าขาดประโยชน์ที่ทำได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ เป็นต้น

3.3.3 ในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์ การพิจารณาผลการให้ความช่วยเหลือของคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด ในกรณีที่มีคำวินิจฉัยไม่ให้ความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม จึงเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์ผลการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม ในพระราชบัญญัติเงินกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งจะเป็นการลดภาระแก่ประชาชนและเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในอีกทางหนึ่งด้วย

References

- Kittichet Thanachaichaowaphat. “Providing Legal Assistance for the Public under the Justice Fund.” Independent Study Master of Laws, Public Law, School of Law Sukhothai Thammathirath Open University, 2015. [In Thai]
- Office of Justice Fund. “History of Justice Fund.” Last modified 2020. Accessed October 12, 2020. <http://www.jfo2562.moj.go.th/page/about.php/>
- Parinya Boonrittichai gul. *Guidebook of International Covenant on Civil and Political Rights*. Bangkok: Amnesty International Thailand, 2013. [In Thai]
- Siyaporn Pongwatthakorn. “Obstacles from Justice Fund Management, Office of Provincial Justice after the Distribution of Authority to Justice Fund at the Provincial Level.” Independent Study Master of Political (Politics and Government), Faculty of Political Science Thammasat University, 2015. [In Thai]
- Srisombut Chokprajakchat. *Crime Victim: Right and Remedies*. Bangkok: Cabinet and Government Gazette, 2016. [In Thai]
- Thayat Supimpanont. “The Legal Problems in the Protection of Right and Legal Assistance Providing to the People under the Justice Fund Act B.E. 2558.” Independent Study Master of Laws, Public Law, School of Law Sripatum Open University, 2021. [In Thai]

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
Legal Measures for the Protection of Children's Personal
Information on the Internet

พิชญากร มณีฉาย¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
2410/2 ถนนพหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: leeninnnnn@gmail.com

Pichayakorn Maneechai²

Faculty of Law, Sripatum University
2410/2 Phaholyothin Road, Sena Nikhom, Jatujak, Bangkok 10900, Thailand
Email: leeninnnnn@gmail.com

Received: July 10, 2021 Revised: October 27, 2021 Accepted: November 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในแง่ของการคุ้มครองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหานั้นที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

จากการศึกษาพบว่า แม้ปัจจุบันนี้ประเทศไทยจะมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่ไม่ได้มีแนวทางหรือมาตรการใดที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะเจาะจงในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการเก็บ รวบรวม ใช้ ลบ หรือการให้ความยินยอมต่าง ๆ เป็นการเฉพาะเจาะจงในกรณีของเด็กแต่อย่างใด และไม่มีกำหนดเกณฑ์อายุที่ชัดเจนสำหรับเกณฑ์อายุที่จะให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก รวมไปถึงไม่มีการกำหนดมาตรการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ หรือเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเด็กไปโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยเห็นควรให้ออกมาตรการลงโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายในการเก็บ รวบรวม ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยไม่ได้รับอนุญาต

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล; เด็ก; เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

¹ นักวิชาการอิสระด้านกฎหมาย.

² Independent Researcher.

Abstract

This article aims to study the nature of problems as legal obstacles of personal data protection on the internet. The ultimate goal is to provide appropriate recommendations. It is a qualitative research.

Results show there is a specific law on personal data protection entitled the Personal Data Protection B.E. 2562 However, this statute does not provide any guideline or specific measures to ensure protection of children's data on the internet. There is no provision on gathering, collecting, using and erasing of children's data. The law does not mention children's consent relating to their personal data. There is not a specific age of protection under the Personal Data Protection B.E. 2562 No punishments are provided for violators. Using children's data without permission is not subject to any punishments. As a result, the author recommends more specific measures to ensure protection of children's personal data. There should be punishments violators who gathers, collects and uses children's personal data without permission.

Keywords: Legal Measures; Protection of Personal Data; Children; Internet

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้โลกได้มีการพัฒนาไปสู่ยุคไร้ขีดจำกัดทางด้านเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยให้อำนวยความสะดวกต่อมนุษย์มากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไป³ นอกจากนี้มีการพัฒนาทำให้ประชาชนส่วนใหญ่หันมาติดต่อสื่อสารกันผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น อีกทั้งมีการใช้ช่องทางออนไลน์เป็นช่องทางในการพูดคุย สนทนา หรือใช้เป็นช่องทางการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ปัจจุบันนี้ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าช่องทางออนไลน์นั้นก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา แต่ก็ตามมาด้วยปัญหาและผลกระทบหลายด้านกับตัวผู้เรียนและสถาบันครอบครัวโดยตรง⁴

อย่างไรก็ดี แม้อินเทอร์เน็ตในปัจจุบันก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ มากมายแต่ก็สามารถกลายเป็นผลร้ายหรือเครื่องมือในการล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy) ได้เช่นกัน ซึ่งการละเมิดสิทธิเหล่านั้นนั้นถือเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญประกอบกับปัจจุบันนี้คนออกมาเรียกร้องความเป็นส่วนตัวกันมากขึ้น และนำมาซึ่งการพิพาทกันในทางกฎหมายที่มีการเรียกร้องค่าเสียหายและคดีอาญาที่มีโทษจำคุก หรือแม้กระทั่งการดำเนินการเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมในบางประการ ดังนั้น ในเรื่องของ

³ Rungarun Rungthongkhamkul, "Legal Problems on Breach of Children's Privacy and Personal Data on the Internet," (Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2015), 1. [In Thai]

⁴ Pongtat Vanichanan, "Basic Education in the Era of Covid-19: How to Open and Close Schools," last modified n.d., accessed May 29, 2021, <https://www.tdri.or.th/2020/05/basic-education-in-covid-19-crisis-reopening-school-after-lockdown/> [In Thai]

การคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนตัวของบุคคลนั้นอาจถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการกำหนดในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล⁵ หรือควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากขึ้น และเพื่อไม่ให้นำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง

จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลเพราะถือได้ว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นกรอบในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิในความเป็นส่วนตัวโดยปราศจากการรบกวนจากผู้อื่น และจะต้องไม่ถูกเปิดเผยต่อบุคคลที่สามหรือต่อสาธารณชนโดยปราศจากการยินยอม แต่หากกล่าวถึงการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลบนสื่ออินเทอร์เน็ตในปัจจุบันนี้อาจพบปัญหาจากการใช้งานบนสื่ออินเทอร์เน็ตแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่รู้ตัว หรือที่เรียกว่าคุกกี้ (Cookies) และเว็บบั๊ก (Web Bug) และผู้ใช้งานส่วนใหญ่ก็ยินดีให้ข้อมูลเหล่านั้นเองแต่มีการเก็บรวบรวมและนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยบุคคลที่สาม⁶

ปัจจุบันนี้เด็ก ๆ ก็สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลต่าง ๆ ตามมาได้ เช่น มีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญพวก ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และในกรณีจัดเก็บข้อมูลอื่น ๆ เช่น รูปภาพหรือชื่อสถาบันการศึกษา ข้อมูลที่สามารถติดต่อได้โดยตรง จึงจะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับการล่อลวงเด็ก ไปลวงละเมิด การแสวงหาประโยชน์จากเด็ก การก่ออาชญากรรมโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการกระทำความผิด⁷

ดังนั้น จึงควรมีกฎหมายหรือมาตรการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กเพิ่มเติมขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความยินยอม การใช้ เก็บ รวบรวมข้อมูลของเด็ก หรือรวมไปถึงการลบข้อมูลเหล่านั้นออกมาควบคุมดูแลเด็ก ประเทศไทยจึงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล 2 ประเภท คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของเด็กโดยตรง และกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของรัฐเท่านั้น และมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป

โดยในปัจจุบัน กฎหมายของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมถึงเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมากเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความยินยอม หรือการเปิดเผยข้อมูล การใช้ จัดเก็บข้อมูลส่วนตัวของเด็กหรือจะเป็นกรณีของสิทธิต่าง ๆ เพราะเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาทั้งหมด 3 ประการ ได้แก่ บทนิยาม, เกณฑ์อายุของเด็กที่ควรได้รับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และมาตรการการลงโทษและมาตรการการให้ความยินยอมของเด็กในกรณีที่มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมาใช้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามีอยู่ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และไม่ให้มีช่องว่างของกฎหมาย ดังนั้น จึงควรที่จะมีการพัฒนากฎหมายหรือเร่งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นและเพื่อส่งผลดีต่อเด็กต่อไป

⁵ Vanida Sangsarapun, "Right to Privacy with Legal Protection," *Law for You* 12, no. 2 (April-June 2020): 78. [In Thai]

⁶ Ibid.

⁷ Phanida Poonsawat, "Legal Protection of the Child's Personal Information on the Internet," (Master's thesis, Faculty of Law, National Institute of Development Administration, 2013), 2. [In Thai]

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และทำการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนอินเทอร์เน็ต

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาและเน้นวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยเฉพาะ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางต่าง ๆ ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ ทางกฎหมายอาญา เปรียบเทียบกับมาตรการหรือกฎหมายต่าง ๆ ของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศจีน รวมไปถึงเอกสารต่าง ๆ และฐานข้อมูลในเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนากฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยเฉพาะ โดยอาจรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย วิจัย วารสาร สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความในวารสาร หนังสือของไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง และรวมไปถึงฐานข้อมูลในเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการศึกษานี้ศึกษาถึงพฤติกรรมของเด็กที่ได้เป็นผู้ใช้บริการหรือผู้ใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และทำการมุ่งเน้นเจาะจงไปที่กฎหมายหลักของไทยที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น สหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศจีน เพื่อนำมารวบรวมและวิเคราะห์ให้เป็นระบบ พร้อมทั้งหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.5.2 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูล

ส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และทำการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ

1.5.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.5.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัย

2.1 วิวัฒนาการ แนวคิด ความเป็นมา และความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เดิมกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ถือเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะคุ้มครองเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นหลัก นอกจากนี้มีกฎหมายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 ยังถือเป็นกฎหมายที่ให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐได้อย่างกว้างขวางและปัจจุบันมีกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่ถือเป็นกฎหมายที่ให้ ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะแต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงกรณีคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนสื่อออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะเจาะจงแต่อย่างใด

ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ได้มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ถือเป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและถือเป็นหลักการพื้นฐานที่ยอมรับกันโดยทั่วไป⁸

2) แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก ถือเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในด้านสิทธิมนุษยชน เนื่องจากเด็กถือเป็นกำลังสำคัญในการที่จะพัฒนาประเทศชาติจึงต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับการคุ้มครอง เพื่อไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลและสังคม

3) แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล ถือเป็นแนวคิดที่โดยธรรมชาติแล้วบุคคลอื่นรวมทั้งสังคม ไม่สมควรก้าวล่วงเข้าไปถึงความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของบุคคล ซึ่งได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย มิให้ผู้อื่น มาล่วงเกินความเป็นส่วนตัว⁹

2.2 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่าย

⁸ Banjerd Singkaneti, *Fundamentals of the Right to Freedom and Human Dignity According to the Constitution B.E. 2540*, 2nd ed. (Bangkok: Winyuchon, 2020), 42. [In Thai]

⁹ Nakorn Serirak, *Privacy: Thoughts, Knowledge, Truth and Development on Personal Data Protection in Thailand*, 2nd ed. (Phrea: Pee Press, 2020), 94-95. [In Thai]

อินเทอร์เน็ต ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน (2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้การปกป้องคุ้มครองเด็กไทยทั้งหมด และไม่ยอมให้มีการทารุณกรรมเด็ก¹⁰ และ (3) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เน้นในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพและเพื่อให้มีมาตรการเยียวยาต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล¹¹

2.3 กฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาในประเด็นของกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น ได้แก่

2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของเด็ก (Children’s Privacy Protection Act: COPPA)

2.3.2 สหภาพยุโรป เป็นกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองที่อาศัยอยู่ในเขตสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation: GDPR)

2.3.3 ประเทศแคนาดา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Personal Information Protection and Electronic Document Act of 2000: PIPEDA)

2.3.4 ประเทศจีน ได้มีการออกกฎระเบียบความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลฉบับใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก คือ (Provisions on Cyber Protection of Personal Information of Children: PCPPIC)

2.4 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

กรณีปัญหานี้ได้นำหลักกฎหมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญของกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมถึงการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

สำหรับปัญหาประการแรก คือ เรื่องบทนิยาม ในการกำหนดบทนิยามนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนและจำกัดความหมายให้เป็นไปตามขอบเขตที่ต้องการ และเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายของ

¹⁰ Aneesahkimeahblog, “Law and Quality Assurance, Child Protection Act B.E. 2546,” last modified October 24, 2017, accessed May 18, 2021, <https://www.aneesahkimeahblog.wordpress.com/> [In Thai]

¹¹ Kanatip Thongraweewong, *Main Description of Personal Data Protection Law* (Bangkok: Forensics, 2021), 39-41. [In Thai]

“ข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้ในมาตรา 6¹² ซึ่งเป็นการกล่าวถึงข้อมูลส่วนบุคคลเป็นลักษณะทั่วไป ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันยังคงมีปัญหาอยู่เพราะในกรณีของเด็กๆยังไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และครอบคลุมเท่าที่ควร อีกทั้งยังระบุไม่ครอบคลุมถึงการเก็บรวบรวมบนสื่อออนไลน์ด้วย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความหรือปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายหรือขาดความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย

2.4.2 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่ควรได้รับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นการคุ้มครองในภาพกว้าง ยังไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่ชัดเจนในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีเพียงการกล่าวถึงการให้ความยินยอมกรณีผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน 10 ปีให้ขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้น¹³ อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการกำหนดเกณฑ์อายุเด็กว่าควรมีอายุเท่าใด และเมื่อมีปัญหาในทางกฎหมายให้ปรับใช้หลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องละเมิด แต่ไม่มีกฎหมายเฉพาะในกรณีที่เด็กถูกละเมิดบนสื่ออินเทอร์เน็ต จึงอาจจะส่งผลทำให้มีปัญหาตามมา เพราะกฎหมายยังไม่มีแบบแผนหรือเงื่อนไขใดมาให้ผู้รวบรวมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลต้องปฏิบัติตาม

การไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องของเกณฑ์อายุของเด็กไว้อาจจะนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ เช่น เด็กถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่ได้จากการรวบรวมบนสื่อออนไลน์นำไปใช้ประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบ อาจเกิดอาชญากรรมและนำมาซึ่งปัญหาในการตีความทางกฎหมาย ซึ่งอาจกระทบไปถึงเงื่อนไขความยินยอมที่กฎหมายมีการกำหนดไว้ที่จะต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองหรือเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้อาจเป็นอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิของเด็กเพราะกฎหมายอาจจะยังขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดเกณฑ์อายุเพื่อเป็นเกณฑ์ในการปกป้องคุ้มครองเด็กอย่างเหมาะสม เพราะว่าเกณฑ์อายุของ “เด็ก” ตามกฎหมายหลาย ๆ ฉบับมีความแตกต่างกันไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งถ้าสามารถกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กโดยเฉพาะเจาะจงไปในกฎหมายฉบับนี้ จะทำให้ทราบว่ากฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่อายุเท่าใด เพื่อที่จะสามารถนำกฎหมายมาบังคับใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างเหมาะสม

2.4.3 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการลงโทษและมาตรการให้ความยินยอมในกรณีที่มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมาใช้

1) มาตรการการให้ความยินยอม

ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดคำนิยามของคำว่า “เด็ก” ไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีการให้คำนิยามคำว่าเด็กไว้แต่อย่างใด มีเพียงการกล่าวถึงเรื่องความสามารถในมาตรา 19 และมาตรา 20 ที่บัญญัติว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส

¹² Personal Data Protection Act B.E. 2562, Section 6, Royal Gazette Krisdika Version vol. 136 Section 69 n (May 27, 2019): 61. [In Thai]

¹³ Personal Data Protection Act B.E. 2562, Section 20, Royal Gazette Krisdika Version vol. 136 Section 69 n (May 27, 2019): 61. [In Thai]

หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา 1448” จะเห็นได้ว่ามีการกำหนดในเรื่องของอายุของเด็กที่บรรลุนิติภาวะและในเรื่องของความสามารถไว้ หากเด็กมีอายุไม่ถึงตามที่กฎหมายกำหนดก็มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเสียก่อน เช่นเดียวกันสำหรับในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่หากเด็กอายุไม่ถึงเกณฑ์ก็ต้องมีการขอความยินยอมจากผู้ปกครอง ซึ่งได้มีกำหนดกรณีไว้แล้ว แต่ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าอายุเท่าไรบ้างที่เด็กต้องได้รับความยินยอม และยังไม่มีการอื่น ๆ ที่เข้ามาแก้ไขกับปัญหาที่พบเจอได้ตรงจุด

ปัจจุบันนี้ยังคงพบปัญหาตามมาว่าการให้ความยินยอมเหล่านี้จะเป็นความยินยอมที่เป็นการลอกหลวงหรือทำให้ผู้ประมวลผลหรือเว็บไซต์ที่ให้บริการเข้าใจหลงผิดว่าเป็นการได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองที่แท้จริงโดยตรง หรือเป็นกรณีความยินยอมที่สร้างขึ้นมาจากเด็กอาจเลือกที่จะโกหกอายุเพื่อที่จะสามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง¹⁴ หรือเป็นการยินยอมที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กจริง ๆ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ปัจจุบันกลายเป็นปัญหาที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงเห็นควรที่จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้ชัดเจนว่าเด็กอายุเท่าไรที่สามารถกระทำการสิ่งใดได้ หรือควรมีการกำหนดในเรื่องของขั้นตอนของการให้ความยินยอมที่ยอมรับหรือเป็นแนวทางที่ออกแบบมาให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เป็นแบบแผนที่ชัดเจนอย่างกรณีของกระทรวงดิจิทัลที่มีหลักเกณฑ์ในการให้ความยินยอมที่น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันได้ หรือกรณีของผู้ปกครองนั้นควรมีเอกสารหรือขั้นตอนต่าง ๆ ในส่วนของกรให้ความยินยอมและควรมีการกำหนดขอความร่วมมือกับผู้ให้บริการหรือเว็บไซต์ให้มีการกำหนดให้รูปแบบในการขอความยินยอมหรือภาษาที่ใช้กับผู้เยาว์สามารถจะเข้าใจได้ง่าย ปรับเปลี่ยนได้ตามยุคสมัย¹⁵ ไม่ตายตัวมากเกินไป

2) ปัญหามาตรการลงโทษ

ปัญหาในเรื่องของมาตรการการลงโทษ ในกรณีที่มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมาใช้เป็นที่ทราบกันดีว่าเด็กถือเป็นวัยที่ควรได้รับการดูแลใกล้ชิดมากที่สุด และต้องใช้ความระมัดระวังและรอบคอบในการจัดการดูแลและให้ความคุ้มครองเด็ก จะต้องมีความพิถีพิถันกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้นควรมีการกำหนดโทษในกรณีที่มีบุคคลใดกระทำการจัดเก็บข้อมูลหรือนำข้อมูลของเด็กไปเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ จนทำให้เด็กเกิดความเสียหาย ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ของเด็ก หากไม่มีการกำหนดโทษที่เป็นการเฉพาะเจาะจงหรือโทษที่กล่าวถึงผู้ที่ได้นำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กไปใช้นั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ในเมื่อไม่มีโทษกล่าวถึงโดยตรงก็อาจจะมีผู้รวบรวมข้อมูลเอาข้อมูลของเด็กไปใช้ในทางที่มิชอบได้ และหากโทษนั้นไม่หนักพอ จะเป็นการห้ามไม่ให้กระทำการก็อาจจะทำให้ผู้รวบรวมข้อมูลหรือเว็บไซต์ลงมือทำความผิดเหล่านี้ได้เพราะเหตุบทลงโทษไม่หนักพอที่จะเป็นการห้ามปรามไม่ให้กระทำผิด

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก และการบังคับใช้กฎหมาย ผลการศึกษาได้ข้อสรุปว่า สำหรับประเทศไทยแม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

¹⁴ Thongchai Winichakul, *Privacy: Thoughts, Knowledge, Truth and Development on Personal Data Protection in Thailand* (Bangkok: Fahdeawkan, 2021), 2-4. [In Thai]

¹⁵ Kanatip Thongraweewong, *Main Description of Personal Data Protection Law*, 163. [In Thai]

ออกมาเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะแล้ว แต่ยังขาดกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ซึ่งเด็กหากถูกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เด็กถือได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น ควรมีกฎหมายออกมาป้องกันและคุ้มครองเด็กเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้กฎหมายที่มีอยู่นั้นยังขาดมาตรการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องของการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นกรณีเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือความยินยอมจากผู้ปกครอง และควรมีบทบัญญัติหรือมีการกำหนดโทษที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากฎหมายที่มีอยู่ให้ครอบคลุมเพื่อเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้มีความหมายครอบคลุมถึงกรณีของเด็ก และควรมีการเจาะจงข้อมูลที่กล่าวถึงข้อมูลส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้น

3.2.2 ในการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กเพื่อที่จะครอบคลุมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กสำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่มีการกำหนดเกณฑ์อายุที่ชัดเจนก็อาจจะต้องนำกฎหมายทั่วไปมาปรับใช้ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติและอาจเป็นอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย

ดังนั้นเห็นควรให้มีการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กเพื่อที่จะเป็นกรอบในการป้องกันการละเมิดและเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ซึ่งเกณฑ์อายุที่ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรกำหนดไว้ที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ควรที่จะได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากเด็กที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปนั้นถือว่าเป็นวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นมีความอ่าน รู้ คิด เป็นวัยเริ่มจะเข้าสังคม มีการรู้จักใช้เหตุผลมากขึ้น อีกทั้งตามกฎหมายของไทยก็มีการกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่ 15 ปีสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้ เช่น ในเรื่องทำบัตรประชาชนหากย้อนกลับไปก่อนมีการแก้ไขกฎหมายเด็กที่สามารถทำบัตรประชาชนได้คืออายุ 15 ปี ก่อนปรับลดมาที่อายุ 7 ปี หรือจะกรณีที่เด็กอายุ 15 ปีสามารถที่จะทำพินัยกรรมได้ด้วยตนเอง ผู้เขียนจึงคิดเห็นว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็ก คือ ต่ำกว่า 15 ปี เพื่อประโยชน์ต่อการบังคับใช้

3.2.3 ปัญหามาตรการของการลงโทษและมาตรการให้ความยินยอมในกรณีที่มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมาใช้ ได้แก่

1) ในเรื่องของความยินยอมนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่เป็นตัวช่วยในการป้องกันสิทธิของเด็กตามหลักสิทธิส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดหรือถูกเอาเปรียบจากการที่เด็กยังอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยความช่วยเหลือในการป้องกันเหตุต่าง ๆ จากรัฐและผู้ปกครองโดยผู้ปกครองคอยให้ความคุ้มครองเด็กโดยการให้ความสำคัญเรื่องความยินยอม และรัฐที่คอยช่วยเหลือและสร้างแนวทางแก้ไขหรือกฎหมายที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันปัญหาเหล่านี้ ควรมีมาตรการ ขั้นตอน หรือเอกสารต่าง ๆ ที่ออกมากำหนดในเรื่องของความยินยอมของผู้ปกครองในเรื่องของข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กให้ชัดเจน เพื่อกำหนดขอบเขตของผู้ปกครองและขอบเขตความสามารถในการกระทำของตัวเอง

2) ประเทศไทยควรมีการกำหนดกฎหมายเพิ่มเติมให้มีการกำหนดฐานความผิดและบทกำหนดโทษที่เหมาะสมสำหรับกรณีการละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยกำหนดให้ชัดเจนถึงการกระทำความผิดและบทลงโทษที่เหมาะสมซึ่งควรมีการเจาะจงโทษชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอ

จึงเห็นควรให้เพิ่มเติมโทษปรับทางปกครองในมาตรา 83/1 โดยมีการกำหนดให้ “ผู้ควบคุมข้อมูลผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดต่อเด็กหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท” โทษปรับนี้สำหรับผู้ฝ่าฝืนในกรณีที่ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กอันก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกฎหมายของต่างประเทศที่ได้มีการกำหนดโทษปรับให้มีจำนวนเงินที่สูงต่อการกระทำความผิดแต่ละครั้งหรือหากทำการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก และไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องระวางโทษปรับในทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท เช่นเดียวกับมาตรา 83 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

References

- Aneesahkimeahblog. “Law and Quality Assurance, Child Protection Act B.E. 2546.” Last modified October 24, 2017. Accessed May 18, 2021. <https://www.aneesahkimeahblog.wordpress.com/> [In Thai]
- Banjerd Singkaneti. *Fundamentals of the Right to Freedom and Human Dignity According to the Constitution B.E. 2540*. 2nd ed. Bangkok: Winyuchon, 2020. [In Thai]
- Dawn Rung Thongkul. “Legal Issues Adipated by Violating Children’s Right to Privacy and Personal Information from Internet Use.” Master’s thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2015. [In Thai]
- Kanatip Thongraweewong. *Main Description of Personal Data Protection Law*. Bangkok: Forensics, 2021. [In Thai]
- Nakorn Serirak. *Privacy: Thoughts, Knowledge, Truth and Development on Personal Data Protection in Thailand*. 2nd ed. Phrea: Pee Press, 2020. [In Thai]
- Phanida Poonsawat. “Legal Protection of the Child’s Personal Information on the Internet.” Master’s thesis, Faculty of Law, National Institute of Development Administration, 2013. [In Thai]
- Piltz, Carlo. “European Data Protection Law and Minors - No Legal Certainly.” Last modified N.d. Accessed October 20, 2021. <http://www.germanitlaw.com/?p=961#more-961Christopher/>

-
- Pongtat Vanichanan. “Basic Education in the Era of Covid-19: How to Open and Close Schools.” Last modified N.d. Accessed May 29, 2021. <https://www.tdri.or.th/2020/05/basic-education-in-covid-19-crisis-reopening-school-after-lockdown/> [In Thai]
- Rungarun Rungthongkhamkul. “Legal Problems on Breach of Children’s Privacy and Personal Data on the Internetm.” Master’s thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2015. [In Thai]
- Thongchai Winichakul. *Privacy: Thoughts, Knowledge, Truth and Development on Personal Data Protection in Thailand*. Bangkok: Fahdeawkan, 2021. [In Thai]
- Vanida Sangsarapun. “Right to Privacy with Legal Protection.” *Law for You* 12, no. 2 (April-June 2020): 78. [In Thai]

ปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน
ในประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว:
ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหา¹

Problem of Law Relating to Criminal Justice Procedure on Cross-Border Forest
Protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR:
Recommendations and Solutions to the Problems²

ภัทราวรรณ รัตนเกษตร³

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: patrawan.ra@up.ac.th

Patrawan Rattanakaset⁴

Faculty of Law, University of Phayao

19 Moo 2, Maeka, Mueang, Phayao 56000, Thailand

Email: patrawan.ra@up.ac.th

Received: August 20, 2021 Revised: November 4, 2021 Accepted: November 10, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

จากการศึกษาพบว่า แต่ละประเทศต่างมีอำนาจอธิปไตยและใช้เฉพาะในอาณาเขตของตนเท่านั้น เช่น การลักลอบตัดไม้ในประเทศไทยอาจเป็นความผิดในประเทศไทย แต่การลักลอบตัดไม้ที่กระทำในประเทศไทย อาจไม่ใช่ความผิดอาญาในประเทศเมียนมาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนี้ยังยากที่จะดำเนินการจับกุมได้เนื่องจากผู้กระทำความผิดสามารถเดินทางข้ามพรมแดนกันได้โดยเสรี จึงเสนอว่าเห็นควรมีความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรมทางอาญา; การคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน; ประเทศไทย; ประเทศเมียนมา; สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

¹ ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.), ประจำปี 2561.

² Granted Research Grant, Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2018.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Assistant Professor, Lecturer.

Abstract

This article aims to study the problems of law relating to criminal justice on cross-border forest protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR: Recommendations and Solutions to ensure cross-border forest protection in the three neighboring countries.

Results show that each country enjoys its' own sovereignty governing its respective territory. For example, deforestation in Thailand constitutes a criminal offence leading to punishments in Thailand only. On the other hand, deforestation in Thailand does not constitute a criminal offence in Myanmar and Lao jurisdictions. The problem is even worsened with the fact that deforestation offenders can travel cross-border freely. To arrest a cross-border deforestation offender is a very difficult task. The author recommends there should be cooperation in criminal justice systems of the three neighboring countries. There should also be appropriate legal measures to ensure maximum cross-border forest protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR.

Keywords: Criminal Justice System; Cross-Border Forest Protection; Thailand; Myanmar; Lao PDR

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ (Wildlife and Forest Crime) ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน⁵ เช่น การลักลอบตัดไม้และการค้าไม้และค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการคอร์รัปชันโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและนายทุนต่างชาติ ทำให้การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยากและมีผลต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ ดังนี้

1.1.1 สภาพปัญหาของประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องเรื่องการจับกุมและตรวจสอบเพื่อบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากการลักลอบตัดและค้าไม้ในคดีรายใหญ่โดยเฉพาะไม้พะยูงมีความซับซ้อนเกินความสามารถของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่จะดำเนินการได้ซึ่งดำเนินการเป็นขบวนการและเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลในระดับต่าง ๆ ทำให้การจับกุมผู้กระทำความผิดและการขยายผลถึงกลุ่มนายทุนเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก⁶ อีกทั้งการบริบทที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ เช่น ยานพาหนะ สัตว์พาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักรกล

⁵ Grant Pink and Rob White, "Environmental Crime and Collaborative State Intervention," last modified January 23, 2016, accessed August 12, 2021, <https://www.link.springer.com/book/10.1007/978-1-137-56257-9/>

⁶ Ministry of Natural Resources and Environment, "Memo no.0904.303/64 on the Measures to Prevention and Solve the Problem of Corruption the Illegal Timber and Rosewood Trade," January 9, 2015. [In Thai]

หรืออุปกรณ์ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าใช้ในการกระทำความผิดนั้นมีข้อสงสัยว่ายังคงريبไม่ได้และพนักงานอัยการไม่ขอให้ศาลริบเนื่องจากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ของผู้กระทำความผิด แต่เป็นทรัพย์สินที่มาจาก การให้ยืม เช่า หรือเช่าซื้อ โดยผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ นอกจากนี้ยังมีการสวมสิทธิไม้ที่ถูกลักลอบตัดจากป่าสงวนแห่งชาติของไทยว่าเป็นไม้จากประเทศเมียนมา ในลักษณะสวมต่อไม้⁷ และการลักลอบล่าสัตว์ในบริเวณพื้นที่ป่าที่มีพรมแดนเชื่อมกับประเทศไทยแล้วหลบหนีออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านตามเส้นทางธรรมชาติทำให้การติดตามนำตัวผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยาก⁸

1.1.2 สภาพปัญหาของประเทศเมียนมา

ระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภาครัฐและการเมืองในประเทศต่าง ๆ ดังนั้นกลไกที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะนำมาใช้เพื่อแทรกแซงในทางปฏิบัติจึงถูกจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทางการเมืองซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างมาก โดยมีการกล่าวหาอย่างต่อเนื่องถึงการคอร์รัปชันและคุ้มครองการตัดไม้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจากบุคคลผู้ได้ประโยชน์ ผู้นำทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ระดับสูง⁹ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เข้มงวดและชัดเจนในการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกลับสวนทางกับกระบวนการทางกฎหมาย โดยมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นของผู้ถูกจับกุมในคดีป่าไม้ที่เป็นชาวต่างชาติส่วนอีกร้อยละ 99 เป็นชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งอาจบ่งชี้ได้ว่ามีชาวต่างชาติเพียงไม่กี่คนที่มีส่วนร่วมในการค้าไม้และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านมากกว่าขบวนการค้าไม้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ การสอบสวนและดำเนินคดีสำคัญ ๆ เกี่ยวกับคดีป่าไม้และสัตว์ป่า ยังไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ประกอบกับมีการใช้ความรุนแรงและการทุจริตในวงกว้างเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอำนวยความสะดวกในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ของระดับชั้นและเครือข่ายในองค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมองว่าการค้าไม้โดยผิดกฎหมายยังไม่เข้าข่ายในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรมซึ่งมมมองนี้ยังคงมีอยู่ต่อไปในระบบยุติธรรมทางอาญา¹⁰

1.1.3 สภาพปัญหาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและป่าไม้ โดยดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลพื้นที่ป่า และสร้างเครือข่าย

⁷ Assawin Pinitwong, "Illegally Cut Teak Seizes in Mae Sot," General Column, *Bangkok Post*, May 20, 2020, accessed August 12, 2021, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1921308/illegally-cut-teak-seized-in-mae-sot/> [In Thai]

⁸ Piyarat Chongcharoen, "Arrested Karen Hunter is Not KNU Soldier," General Column, *Bangkok Post*, May 24, 2019, accessed August 12, 2021, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1683324/arrested-karen-hunter-is-not-knu-soldier/> [In Thai]

⁹ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), "Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Myanmar," last modified May 13, 2015, accessed August 12, 2021, https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/wildlife/Myanmar_Illicit_Timber_Trade_Report_15.pdf/

¹⁰ Prem Mahadeven, *Myanmar's Illicit Timber* (Research Report) (Nay Pyi Taw: Against Transnation Organized Crime, 2021), 10.

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน แต่ความร่วมมือนี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการแก้ไขปัญหา การลักลอบทำกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹¹ เพราะแต่ละหน่วยงานต่างมีหน้าที่ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานทั้งในส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการนำตัว ผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมด้านป่าไม้และสัตว์ป่า¹² ในทางปฏิบัติมักมีการลงโทษทางปกครองมากกว่าที่จะโอนคดีไปให้พนักงานอัยการโดยขึ้นอยู่กับเหตุผล ทางคดีและความรุนแรงของความผิดที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือความสำคัญผิดของผู้กระทำผิด การโอนคดี ไปยังพนักงานอัยการในระดับต่ำอาจบ่งบอกถึงวัฒนธรรมการเร่งให้จบเรื่องมากกว่าการสอบสวนให้ครบถ้วน และครอบคลุมเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษซึ่งมีเพียง 1.4 เปอร์เซ็นต์ ในคดีเกี่ยวกับการตัดไม้โดยผิดกฎหมาย การบุกรุกที่ดินป่า การลักลอบนำเข้าไม้และสัตว์ป่า และการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ที่เข้าสู่กระบวนการ ดำเนินคดีซึ่งถือว่าน้อยมาก¹³ ส่วนสำนักงานตำรวจด้านสิ่งแวดล้อม (The Environmental Police Department: EnPD) มีอุปกรณ์และจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับหน่วยงานกำกับดูแลอื่น และขาดประสบการณ์เกี่ยวกับ วิธีการสืบสวน และสำนักงานอัยการไม่มีหน่วยงานเฉพาะสำหรับการกำกับดูแลคดีอาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และขาดแคลนบุคคลผู้มีทักษะและความสามารถทางเทคนิคซึ่งยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการดำเนินคดีอาชญากรรมเกี่ยวกับป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 ศึกษาปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่า ข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.2.2 ศึกษาการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

1.2.3 ศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ศึกษาสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่า ข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สนธิสัญญาความร่วมมือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา การกระทำความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ของประเทศที่มีผืนป่าเชื่อมติดกับประเทศไทยโดยเฉพาะประเทศเมียนมา

¹¹ United Nations Office on Drug and Crime (UNODC), *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR* (Report Research) (USA: United Nations Office on Drug and Crime, 2014), 13.

¹² Department of Forest Inspection, "The Forest Resources Inspection Strategy Action Plan," February 18, 2013.

¹³ United Nations Office on Drug and Crime (UNODC), *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR* (Report Research) (USA: United Nations Office on Drug and Crime, 2014), 13.

และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนอนุสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.5.2 ทราบถึงแนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

1.5.3 ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางในการสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ผลการวิจัย

2.1 คำนิยามป่าข้ามพรมแดนและการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

“ป่าข้ามพรมแดน” หมายถึง ผืนป่าที่มีอาณาเขตครอบคลุมและเชื่อมโยงกันในพื้นที่หลายประเทศ ความสมบูรณ์ของป่าย่อมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศของสัตว์และพืชที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันในระยะใกล้และต่างพื้นที่ในระยะไกลโดยการเดินทางข้ามถิ่นและขยายพันธุ์ตามธรรมชาติของพืชและสัตว์ หากป่าในบริเวณใดบริเวณหนึ่งในผืนป่าเดียวกันถูกทำลายย่อมกระทบต่อระบบนิเวศของผืนป่านั้นทั้งหมด และย่อมกระทบถึงพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่ผืนป่าด้วยเช่นกัน¹⁴ ทำให้ “การคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน” จึงไม่จำกัดไว้เฉพาะป่าตามแนวรอยต่อชายแดนเท่านั้น แต่หมายความถึงการคุ้มครองพื้นที่ป่าที่เชื่อมต่อกันทั้งผืน ซึ่งการคุ้มครองป่าภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐหนึ่งเพียงรัฐเดียวไม่สามารถรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของทั้งผืนป่าที่มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่หลายประเทศได้อย่างสมบูรณ์จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกประเทศโดยใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพตามกฎหมายหรือวิธีอื่น ๆ รวมถึงการกำหนดนโยบายในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนร่วมกัน ภายใต้หลักการจัดการทรัพยากรร่วมที่มีการติดตามควบคุมดูแลและตรวจสอบ (Monitoring) ตลอดจนมีบทลงโทษที่เหมาะสมเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ¹⁵ ซึ่งเป็นกลไกที่อาจก่อให้เกิดผลในการคุ้มครองระบบนิเวศของป่าข้ามพรมแดน และยังคงไว้ซึ่งการจัดการป่าไม้ภายใต้อำนาจอธิปไตยของตน

¹⁴ Alfons Ullenberg, “Evaluating Cross-Border Natural Resource Management Project,” last modified May 10, 2018, accessed May 17, 2021, <https://www.edoc.huberlin.de/bitstream/handle/18452/3858/259.pdf?sequence=1/>

¹⁵ Elinor Ostrom, *Governing the Common: The Evolution of Institutions for Collective Action* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 90.

2.2 แนวทางการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

2.2.1 แนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ควรมีการบังคับใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำอย่างจริงจัง และเคร่งครัดโดยเฉพาะการริบอุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดของขบวนการลักลอบตัดและค้าไม้ โดยในขั้นตอนการสอบสวนและทำสำนวนคดีพนักงานสอบสวนยังไม่ควรเสนอความเห็นสั่งคืนอุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดก่อนที่จะมีการพิจารณาตัดสินในชั้นศาล¹⁶ และบังคับใช้มาตรา 64 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ อย่างเคร่งครัด โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึด บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดไว้เป็นหลักฐานในการพิจารณา คดีได้ จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิด หรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ตลอดจนควรมีกลไกสนับสนุนการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ร่างกฎหมายพิเศษให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติ การค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ที่ผิดกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้รวมการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้ที่ผิดกฎหมายรวมอยู่ในขอบเขตของอาชญากรรมร้ายแรง

2) ประสานขอให้จับกุมและส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมถึงจัดทำผังเครือข่ายขบวนการค้าไม้ผิดกฎหมายให้เชื่อมโยงทั้งในระดับพื้นที่ และเครือข่ายข้ามชาติและทำการยึดทรัพย์สินผู้ประกอบการที่กระทำความผิดในลักษณะเพื่อการค้าทุกราย¹⁷

2.2.2 แนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรทำให้ในหลายพื้นที่ที่มีการแสวงหาประโยชน์จากอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้โดยผิดกฎหมายนั้นเป็นพื้นที่ที่ไม่มีกรมป่าไม้ในพื้นที่ทำให้ผู้กระทำความผิดในระดับชาวบ้านที่ถูกว่าจ้างสามารถทำกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ป่าและป่าไม้ได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรแก่หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะกรมป่าไม้เพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้¹⁸ ยิ่งไปกว่านั้นกรอบกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ ต้องมีความเข้มแข็งโดยยึดหลักที่ได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอันเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงและสำนักงานอัยการสูงสุดต้องให้ความสำคัญในการเสนอกฎหมาย

¹⁶ Ministry of Natural Resources and Environment, “Memo no.0904.303/64 on the Measures to Prevention and Solve the Problem of Corruption the Illegal Timber and Rosewood Trade,” January 9, 2015. [In Thai]

¹⁷ Center Crime Planning Division Office of the Commissioner General Royal Thai Police, “Memo no.007.23/2224 on the Plan to Preventing and Suppression the Illegal Timber and Deforestation,” December 7, 2020. [In Thai]

¹⁸ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Myanmar: A Rapid Assessment* (Research Report) (USA: United Nation, 2015), 13.

ที่เน้นการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาในภูมิภาคอาเซียน และกำหนดให้ความผิด ค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นความผิดอาชญากรรมมูลฐาน และควรมีกฎโทษสนับสนุน การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ปรับปรุงกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ได้ให้สัตยาบัน ต่ออนุสัญญาาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องหรือมาตรฐานระดับภูมิภาคเพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมเกี่ยวกับสัตว์ป่า และป่าไม้

2) ทบทวนบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการค้าไม้ การค้าสัตว์ป่า และอาชญากรรม ต่อสัตว์ป่าและป่าไม้รวมถึงบทลงโทษ เพื่อให้แน่ใจว่าบทลงโทษทางกฎหมายได้สะท้อนถึงความรุนแรง ของอาชญากรรมและกฎหมายที่ใช้บังคับต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระดับภูมิภาคเป็นอย่างน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ประเทศเมียนมาเป็นที่ปลอดภัยสำหรับการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้โดยผิดกฎหมาย

3) ส่งเสริมการควบคุมชายแดนและเพิ่มขีดความสามารถของความร่วมมือข้ามพรมแดน กับประเทศเพื่อนบ้านผ่านการสร้างเครือข่ายและประสานงานกับสำนักงานชายแดนที่มีอยู่

2.2.3 แนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านป่าไม้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ยังคงเป็นเป้าหมายของรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ซึ่งต่อไปนี้จะกล่าวถึงว่า สปป.ลาว) ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ โดยจำเป็นต้องทบทวนบทบาท ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้และการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการ ยุติธรรมโดยเฉพาะการประสานงานและมุ่งเน้นการสืบสวนให้มากขึ้น การแบ่งปันข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล ที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการเชิงรุกโดยมีเป้าหมายเพื่อปราบปรามกลุ่มอาชญากรข้ามชาติที่ไม่เพียงมีเฉพาะ ในสปป.ลาวเท่านั้นแต่รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านอีกหลายที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน¹⁹ ประกอบกับมีกลไก สนับสนุนระบบยุติธรรมเพื่อสร้างการทำงานของหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1) ทบทวนกฎหมาย ข้อบังคับ และพระราชบัญญัติพิเศษที่มีอยู่เพื่อให้เกิดความชัดเจน เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สีเทาที่เกี่ยวกับความถูกต้องและการปฏิบัติตามกฎหมาย ระบุชนิดพันธุ์พืช พันธุ์ไม้ และสัตว์ป่าที่ควรได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษอย่างชัดเจน

2) จัดตั้งคณะทำงานด้านการสืบสวนสอบสวนความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่า และป่าไม้โดยอาศัยความเชี่ยวชาญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดรวมทั้งสำนักงานอัยการ โดยมีวัตถุประสงค์ ในการกำหนดเป้าหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้าสัตว์ป่าและสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายในระดับสูง และในลักษณะที่มีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์²⁰

¹⁹ World Wildlife Fund, "Development Agencies Advance Efforts to Tackle Wildlife Crime in Asia," September 28, 2021.

²⁰ Department of Forestry, "Forestry Strategy to the Year 2020 of the Lao PDR," June 12, 2005.

3) พิจารณาร่างกฎหมายพิเศษให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ การค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ที่ผิดกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้รวมการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้ที่ผิดกฎหมายรวมอยู่ในขอบเขตของอาชญากรรมร้ายแรง

4) พัฒนาความร่วมมือด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้ที่ผิดกฎหมายในภูมิภาคให้มากขึ้นโดยคำนึงถึงการวางกรอบกฎหมายที่จะใช้สำหรับการสร้างความร่วมมือทางศาลข้ามพรมแดน จัดตั้งระบบข่าวกรองที่สามารถเข้าถึงและมีการปรับปรุงตลอดเวลาโดยหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตรวจหา สอบสวน และจับกุม การค้าไม้หรือสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนนั้นนอกจากมีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศแล้วยังจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามขบวนการอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้อันจะนำไปสู่การคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

2.3 แนวทางสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปัจจุบันยังไม่มียุติธรรม สนธิสัญญาระดับภูมิภาค หรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่กำหนดเรื่องการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนไว้เป็นการเฉพาะ แต่การไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวไม่ได้กีดกันความเป็นไปได้ที่รัฐจะให้ความร่วมมือทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแต่ละประเทศต่างมีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันในการสืบสวนและเมืองครที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่คล้ายคลึงกันย่อมทำให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องสร้างบรรทัดฐานของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมต่อการค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายป่าไม้ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายการต่อต้านการทุจริต ตลอดจนบัญญัติอื่น ๆ เช่น กฎหมายศุลกากร ระเบียบต่าง ๆ ของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และ สปป.ลาว ให้อยู่ในกรอบมาตรการของกฎหมายเดียวกันอย่างเพียงพอ เพื่อลดแรงจูงใจมิให้มีการกระทำผิดในประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศอื่นซึ่งไม่มีกระบวนการสอบสวนและการดำเนินคดี หรือมีกระบวนการดังกล่าวแต่มีบทลงโทษที่ต่ำมาก

ดังนั้นจึงควรสร้างความตกลงร่วมกันเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรมต่อการค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ ตลอดจนมาตรการลงโทษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (1) และ สร้างความช่วยเหลือร่วมกันในเรื่องอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ของทั้งสามประเทศ (2)

2.3.1 การสร้างความตกลงเกี่ยวกับการกำหนดโทษร่วมกัน

ความท้าทายของการสร้างจุดยืนของกฎหมายร่วมกันของทั้งสามประเทศในการต่อต้านอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ที่จะส่งผลต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนในอนาคต คือบางประเทศมีกฎหมายกำหนดบทลงโทษทางอาญาแต่บางประเทศไม่ได้มีกฎหมายกำหนดโทษทางอาญาไว้ ตัวอย่างเช่น ความผิดที่ต้องรับโทษทางอาญาตามกฎหมายภายในของทั้งสามประเทศ ได้แก่ การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่ารวมถึงพืชและอนุพันธ์ของสัตว์ป่าที่มีรายชื่ออยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์

ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย²¹ ซึ่งเป็นความผิดที่ต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกันก็สามารถขอความร่วมมือระหว่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาเพื่อประโยชน์แห่งการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาในภูมิภาคอาเซียนที่ยึดหลักว่าพฤติการณ์นั้นต้องเป็นความผิดสองรัฐในทำนองเดียวกัน²² ประกอบกับหลักความรับผิดของรัฐ (Double Criminality) ซึ่งมีหลักการว่าความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการกระทำความผิดมูลฐานที่ร้องขอความช่วยเหลือนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายในประเทศผู้รับคำร้องขอด้วย

ส่วนความผิดที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศบัญญัติการกำหนดโทษไว้ต่างกัน ได้แก่ การกำหนดให้การค้าสัตว์ป่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดสี่ปีหรือมากกว่านั้น ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายภายในกำหนดไว้แล้ว แต่ประเทศเมียนมา และสปป.ลาวไม่ได้กำหนดโทษให้การค้าสัตว์ป่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรง²³ การค้าสัตว์ป่าที่มีไซส์ตัวพื้นเมืองแต่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศซึ่งต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ที่มีกฎหมายภายในรับรองได้แก่ ประเทศไทยและสปป.ลาว ยกเว้นประเทศเมียนมา ดังนั้นหากแต่ละประเทศต่างมีการกำหนดโทษร้ายแรงไม่เท่ากันก็อาจเป็นประเด็นที่จะพิจารณาปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาได้ ดังเช่นกรณีออสเตรเลียเคยปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือกับประเทศไทยในความผิดที่ประเทศไทยยังมีการกำหนดโทษประหารแต่ในออสเตรเลียไม่ได้มีโทษประหาร ทำให้การกำหนดโทษประหารชีวิตตามกฎหมายไทยก็อาจเป็นอุปสรรคในการร้องขอรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางคดีอาญาได้²⁴ ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกัน

2.3.2 การสร้างความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา

ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา (Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters: MLAT) ที่ประเทศไทยได้ลงนามเช่นเดียวกับประเทศเมียนมา และสปป.ลาว²⁵ ในความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา โดยขอบเขตความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา คือ รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญานี้และอยู่ภายใต้กฎหมายภายในประเทศของตน และให้มาตรการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาด้วยมาตรการที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ได้แก่ การสอบสวน การดำเนินคดี และผลของกระบวนการ ซึ่งความช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่จะดำเนินการตามสนธิสัญญานี้อาจรวมถึงการสืบพยานหลักฐานหรือการสอบปากคำจากบุคคลโดยสมัครใจ การจัดเตรียมบุคคล

²¹ UNODC and Freeland, “Legal Framework to Address Wildlife and Timber Trafficking in the ASEAN Region: A Rapid Assessment,” January 1, 2015.

²² The Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters among Like-Minded ASEAN Member Countries, Article 3.

²³ Ibid.

²⁴ Pongkultron Rojvirut, Weerapon Kulbudh and Chavanut Jankam, “Problems and Restrictions in the Mutual Legal Assistance among ASEAN Countries,” *Journal of Thai Justice System* 11, no. 3 (October-December 2018): 113-133. [In Thai]

²⁵ Association of Southeast Asian Nations, “Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (MLAT),” last modified November 19, 2019, accessed August 12, 2021, <http://www.agreement.asean.org/media/download/20160901074559.pdf/>

เพื่อเป็นพยานหรือให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาญา การให้บริการเอกสารทางศาล การดำเนินการค้นหาและยึด การตรวจสอบวัตถุและสถานที่ การระบุหรือติดตามทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด การระบุตำแหน่ง การระบุพยานและผู้ต้องสงสัย และการจัดหาความช่วยเหลืออื่น ๆ ตามที่อาจตกลงกันได้และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานี้และกฎหมายของภาคีที่ได้รับการร้องขอ²⁶ นอกจากนี้การเจรจาตกลงกันระหว่างตัวแทนของรัฐกับรัฐในลักษณะของข้อตกลงระดับทวิภาคีก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการติดตาม ป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้โดยประสานความร่วมมือโดยตรงกันระดับประเทศผ่านช่องทางทางการทูตหรือองค์กรผู้ประสานงานกลางและกระทรวงต่างประเทศของแต่ละประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการ

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

ความสำคัญของการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนเป็นการคุ้มครองพื้นที่ป่าที่มีอาณาเขตครอบคลุมและเชื่อมโยงกันในพื้นที่หลายประเทศ จึงต้องอาศัยความร่วมมือในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนร่วมกัน ในฐานะของการใช้ทรัพยากรร่วม แม้ว่าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนไว้โดยเฉพาะ แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคที่จะกีดกันโอกาสในการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัฐบาลของแต่ละประเทศต่างมีกฎหมายและมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่คล้ายคลึงกันย่อมทำให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถทำได้มากขึ้น แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างกรอบการกำหนดโทษทางอาญาในความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ให้เป็นความผิดอาญาร้ายแรงร่วมกันภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เพื่อให้กฎหมายและการกำหนดโทษให้ไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่การสร้างความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และ สปป.ลาว ดังนั้นเมื่อพันธกรณีระหว่างประเทศประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายของแต่ละประเทศอยู่กรอบเดียวกันก็จะทำให้มีโครงสร้างทางกฎหมายที่เพียงพอสำหรับความร่วมมืออย่างกว้างขวางในการบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 เห็นควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในของทั้งสามประเทศให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศ หรือมาตรฐานระดับภูมิภาคเพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมเกี่ยวกับสัตว์ป่าและป่าไม้โดยอาศัยอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เป็นหลักในการวางกรอบกฎหมายและการกำหนดโทษให้ไปในทิศทางเดียวกัน

²⁶ Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, Article 1.

3.2.2 เห็นควรสร้างบรรทัดฐานของกฎหมายในการลักลอบตัดไม้ การค้าไม้โดยผิดกฎหมาย และการค้าสัตว์ป่าของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และ สปป.ลาว ให้เป็นความผิดมูลฐานของอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้อันจะกระทำความผิดที่ประเทศใดย่อมเป็นความผิดและต้องรับโทษในอัตราโทษเช่นเดียวกัน

3.2.3 เห็นควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ในพื้นที่ป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

References

- Association of Southeast Asian Nations. “Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (MLAT).” Last modified November 19, 2019. Accessed August 12, 2021. <http://www.agreement.asean.org/media/download/20160901074559.pdf/>
- Assawin Pinitwong. “Illegally Cut Teak Seizes in Mae Sot.” General Column, *Bangkok Post*, May 20, 2020. Accessed August 12, 2021. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1921308/illegally-cut-teak-seized-in-mae-sot/> [In Thai]
- Center Crime Planning Division Office of the Commissioner General Royal Thai Police. “Memo no.007.23/2224 on the Plan to Preventing and Suppression the Illegal Timber and Deforestation.” December 7, 2020. [In Thai]
- Department of Forest Inspection. “The Forest Resources Inspection Strategy Action Plan.” February 18, 2013.
- Department of Forestry. “Forestry Strategy to the Year 2020 of the Lao PDR.” June 12, 2005.
- Grant, Pink, and Rob White. “Environmental Crime and Collaborative State Intervention.” Last modified January 23, 2016. Accessed August 12, 2021. <https://www.link.springer.com/book/10.1007/978-1-137-56257-9/>
- Ministry of Natural Resources and Environment. “Memo no.0904.303/64 on the Measures to Prevention and Solve the Problem of Corruption the Illegal Timber and Rosewood Trade.” January 9, 2015. [In Thai]
- Ostrom, Elinor. *Governing the Common: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- Piyarat Chongcharoen. “Arrested Karen Hunter is Not KNU Soldier.” General Column, *Bangkok Post*, May 24, 2019. Accessed August 12, 2021. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1683324/arrested-karen-hunter-is-not-knu-soldier/> [In Thai]
- Pongkultron Rochvirut, Weerapon Kulbudh, and Chavanut Jankarn. “Problems and Restrictions in the Mutual Legal Assistance among ASEAN Countries.” *Journal of Thai Justice System* 11, no. 3 (October-December 2018): 113-133. [In Thai]
- Prem, Mahadeven. *Myanmar’s Illicit Timber* (Research Report). Nay Pyi Taw: Against Transnational Organized Crime, 2021.

-
- Ullenberg, Alfons. “Evaluating Cross-Border Natural Resource Management Project.” Last modified January 17, 2018. Accessed May 17, 2021. <https://www.edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/3858/259.pdf?sequence=1/>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). “Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Myanmar.” Last modified January 12, 2015. Accessed August 12, 2021. https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/wildlife/Myanmar_Illicit_Timber_Trade_Report_15.pdf/
- United Nations Office on Drug and Crime (UNODC). *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR* (Report Research). USA: United Nations Office on Drug and Crime, 2014.
- UNODC and Freeland. “Legal Framework to Address Wildlife and Timber Trafficking in the ASEAN Region: A Rapid Assessment.” January 1, 2015.
- World Wildlife Found. “Development Agencies Advance Efforts to Tackle Wildlife Crime in Asia.” Last modified September 28, 2021. Accessed December 3, 2021. https://www.greatermekong.panda.org/challenges_in_the_greater_mekong/illegal_wildlife_trade2/?uNewsID=370198/

รูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน:

ศึกษาเฉพาะอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

Sustainable Access to the Justice System Through Social Media:

A Specific Study of Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province

มานัส สมสวย¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: manat0849296562@gmail.com

Manat Somsuay²

Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University
2 Nai Mueang, Mueang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
Email: manat0849296562@gmail.com

Received: August 15, 2021 Revised: November 3, 2021 Accepted: November 10, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมโซเชียลมีเดียที่ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีเข้าถึงมากที่สุดและเพื่อศึกษารูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืนโดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอำเภอพิบูลมังสาหาร ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 399 คน

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมไทย คือ ประชาชนไม่ทราบถึงสิทธิของตนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างทั่วถึง โดยที่ประชาชนทั่วไปยังไม่รับรู้ ไม่เข้าใจในขั้นตอนวิธีการ กฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถ้าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายต่าง ๆ แล้ว ปัญหาเรื่องการกระทำที่ลิดรอนสิทธิของประชาชนคงจะลดลงบ้าง แม้ว่าในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานมีนโยบายที่ให้ความรู้กฎหมายให้แก่ประชาชน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่หน่วยงานของรัฐเข้ามาให้ความรู้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแจกแผ่นพับ การจัดโครงการให้ความรู้ทั้งบรรยาย เสวนา และอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดประชุมประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่าง ๆ ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ จัดทำเป็นแอปพลิเคชัน สื่อออนไลน์ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านทางโซเชียลมีเดีย ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ด้วยความสะดวกเร็ว จึงควรมีการศึกษารูปแบบโดยเฉพาะในหน่วยงานของรัฐที่ให้

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

ความรู้กับประชาชนในการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมได้ดีที่สุด ดังนั้น จึงควรศึกษาโปรแกรมโซเชียลมีเดียที่ประชาชนเข้าถึงมากที่สุดคือ เฟซบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) ซึ่งเป็นรูปแบบในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างยั่งยืนโดยผ่านการใช้งานทางโซเชียลมีเดีย

คำสำคัญ: รูปแบบ; กระบวนการยุติธรรม; โซเชียลมีเดีย; อำเภอพิบูลมังสาหาร; จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

This article aims to study social media programs with easiest accessibility for residents in Phibun Mangsahan District of Ubon Ratchathani Province as well as forms of sustainable justice system accessible through social media. The data is based on a survey research. Sample population is 399 residents in Phibun Mangsahan District.

Results show that one major problem of Thai justice system is the general public's unawareness of their own right of access to justice system. Moreover, they do not understand the procedure, methodology, rules, regulations and duties of public officials in justice system. If the general public has better understanding of related laws, the problems of public right violations will decrease. Nowadays many public agencies have adopted an important policy of disseminating legal knowledge and promoting awareness among general public. The policy has been transcribed into multiple projects; leaflet distribution, lectures, seminar and workshops, information booth organization at different venues. Public awareness promotion is conducted via TV, radio, applications and online media. In my opinion, communication via social media provides an easy and swift access to justice system for the general public. Therefore, there should be a study of specific form of communication that can help public agencies disseminate useful information. Consequently, the general public can acquire better access to justice system rights. In conclusion, there should be a study of social media programs with the highest accessibility among the general public; Facebook and Line. Both of them are sustainable forms of access to justice systems via social media.

Keywords: Forms; Justice System; Social Media; Phibun Mangsahan District; Ubon Ratchathani Province

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสแนวความคิดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Access to Justice) ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นการปฏิรูปกฎหมายว่าเป็นการพิจารณาความแฟ้งจากเอกชนนิยมมาสู่แนวความคิดแบบสวัสดิการสังคมซึ่งมองว่ารัฐมีภาระในการดูแลสวัสดิการของประชาชน และสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชนคือ สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการศาล ตลอดจนถึงการให้รัฐมีหน้าที่ทำให้ศาลเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่าง

แท้จริง ทำให้เกิดการปฏิรูปทางด้านวิธีพิจารณาความเพื่อให้เกิดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก
ง่าย ประหยัดค่าใช้จ่ายและทั่วถึงมากขึ้นในหลายรูปแบบ สิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ ในระดับสากลทั่วโลก
ได้รับการยอมรับว่าเป็นผลจากการกำเนิดขององค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1945³ โดยนับแต่ได้มีกฎบัตร
การก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 แล้ว องค์การนี้ได้มีการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง
และการเมือง ค.ศ. 1966 (UN International Covenant on Civil and Political Rights 1966) กติกา
ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กฎหมาย (UN International Covenant
on Economic Social and Cultural Rights) เอกสารต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติดังกล่าวเป็นผลงาน
อันเกี่ยวข้องกับการผลักดันกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ โดยเฉพาะเอกสาร 3 ฉบับดังกล่าว
ถือว่าเป็น “บทบัญญัติระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ (International Bill of Rights) สารระสำคัญของปฏิญญาสากล
ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จำนวน 30 ข้อ นั้น จะจำแนกออกเป็น 2 ประเภทที่สำคัญคือ สิทธิของพลเมืองและการเมือง
(Civil and Political Rights) ได้แก่ สิทธิต่าง ๆ ที่ปรากฏในปฏิญญาสากลฯ ตั้งแต่ต้นจนถึง ข้อ 21 และสิทธิ
ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic, Social and Cultural Rights) ได้แก่ สิทธิต่าง ๆ ที่ปรากฏ
ในปฏิญญาสากลฯ ตั้งแต่ข้อ 22 ถึงข้อ 28⁴ สำหรับตัวปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเอง ก็จะมีการให้หลัก
ประกันแก่สิทธิต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ประการ คือ สิทธิส่วนบุคคล (Personal Rights), สิทธิของปัจเจกชนในความ
สัมพันธ์กับกลุ่มสังคมที่เขามีส่วนร่วม, อิสรภาพของพลเมืองทางการเมือง และสิทธิที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม⁵

สำหรับประเทศไทยเองก็ได้ลงนามและให้สัตยาบันแก่เอกสารสำคัญทั้ง 3 ฉบับ ขององค์การ
สหประชาชาติ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของหลักการต่าง ๆ ที่กำหนดในเอกสาร
สำคัญดังกล่าว มิเช่นนั้นประเทศไทยจะถือว่าผิดพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ ทั้งนี้ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหา⁶ จำเลย ผู้เสียหาย
หรือพยานในคดีอาญา โดยเฉพาะหลักประกันที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่
ของรัฐซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศดังกล่าวมาแล้ว⁷

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1. เพื่อศึกษาโปรแกรมโซเซียลมีเดียที่ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
เข้าถึงมากที่สุด

1.2.2. เพื่อศึกษารูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเซียลมีเดียอย่างยั่งยืน

³ Wikoon Krongyut, *Human Rights and Social*, 2nd ed. (Bangkok: Duentula, 2008), 3. [In Thai]

⁴ Kanueng Raechai, *Criminal Procedure Law* (Bangkok: Thammasat University Press, 2006), 19-22. [In Thai]

⁵ UN International Covenant on Civil and Political Rights 1966, Article 22-28.

⁶ Kanit Na Nakorn, *Criminal Law* (Bangkok: Winyuchon, 2002), 30. [In Thai]

⁷ Kunlapon Polawan, *Eligible Inmates, Documentation of Teaching Law on Corrections* (Bangkok: The Office of the University Press Sukhothai Thammathirat Open University Press, 1996), 72. [In Thai]

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บแบบสอบถามทั่วไปจากประชาชนอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ว่าโปรแกรมโซเชียลมีเดียที่ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีเข้าถึงมากที่สุด และศึกษารูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน⁸

1) กลุ่มประชากร

ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

2) ตัวแปรที่ศึกษา

2.1) เพศ อายุ การศึกษา

2.2) ตัวแปรตามได้แก่ รูปแบบที่ประชาชนเข้าถึงในการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน

3) พื้นที่ดำเนินการศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษารูปแบบด้านต่าง ๆ ในการให้ความรู้ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ทั้งยังนำมาวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาข้อมูลในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีโดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล⁹

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น กล่าวคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ คือ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 129,605 คน ซึ่งหาได้จากสูตรของ Yamane ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 129,605 คน สามารถสุ่มตัวอย่างได้ดังนี้¹⁰

⁸ Manat Somsuay, *Sustainable Access to Justice Through Social Media: A Study Only in Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province* (Research Report) (Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2021), 40-41. [In Thai]

⁹ Ibid, 42.

¹⁰ Jaran Kosananun, *Human Rights Without Frontiers: Philosophy Law and Social Reality* (Bangkok: Nititham, 2002), 13. [In Thai]

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \text{ คน}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่างหรือขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างนี้ ในที่นี้จำกัดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้วความเชื่อมั่น 95 %

แทนค่าสูตร ดังนี้

$N =$ ประชากรทั้งหมดในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 129,605 คน

$$\text{แทนค่าสูตร } n = \frac{129,605}{1 + 129,605(0.05)^2}$$

เพราะฉะนั้นจึงสุ่มตัวอย่างประชากรทั้งอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจำนวน 400 คน¹¹

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามรูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลตัวบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ตำบล อำเภอ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดีย¹²

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เขียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลโปรแกรมโซเชียลมีเดียที่ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีเข้าถึงมากที่สุด และนำแบบสอบถามไปถึงผู้ตอบเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้เขียนได้กำหนดวันเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และนัดเวลาดังพื้นที่วิจัย

¹¹ Manat Somsuay, *Sustainable Access to Justice Through Social Media: A Study Only in Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province* (Research Report), 44. [In Thai]

¹² *ibid*, 45. [In Thai]

ขั้นตอนที่ 2 ผู้เขียนนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยอธิบายแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทราบและตอบข้อซักถามพร้อมรองรับแบบสอบถามคืน

ขั้นตอนที่ 3 ทำการรวบรวมตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้กลับมาให้ได้ตามตัวอย่างที่ต้องการเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล¹³

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลตามที่ได้ลงพื้นที่ได้ทำการสำรวจแบบสอบถามว่าแต่ละชุดครบถ้วนสมบูรณ์ทุกชุดหรือไม่ เมื่อตรวจสอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละของแต่ละประเด็น (Statistical Package for the Social – SPSS Statistics 17.0)

1) เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามโปรแกรมโซเชียลมีเดียที่ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

2) ผู้เขียนใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ

2.1 ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปร ได้แก่ กระจกรวง พื้นที่เป้าหมายที่ให้ความรู้ จำนวนครั้งที่ให้ความรู้

2.2 ค่าสถิติเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิเคราะห์รูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน¹⁴

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงโปรแกรมโซเชียลมีเดียที่ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เข้าถึงมากที่สุด

1.5.2 ทราบถึงรูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัย

2.1 ผลการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียมากที่สุดทางกระบวนการยุติธรรม

ในการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียมากที่สุดทางกระบวนการยุติธรรม พบว่า ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียได้หลายทาง เช่น เฟสบุ๊ก (Facebook), ไลน์ (Line), ยูทูบ (Youtube), อินสตาแกรม (Instagram), ทวิตเตอร์ (Twitter) และ วอตส์แอปป์ (WhatsApp) ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลของประชาชนในเขตอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีที่ประชาชนเข้าถึงมากที่สุด ได้แก่ ยูทูบ (Youtube) มากที่สุด 378 คน, รองลงมาคือ เฟสบุ๊ก (Facebook) 347 คน, ไลน์ (Line) 329 คน, อินสตาแกรม (Instagram) 45 คน, ทวิตเตอร์ (Twitter) 21 คน, และวอตส์แอปป์ (WhatsApp) 9 คน ตามลำดับ¹⁵

¹³ Ibid, 46. [In Thai]

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid, 48. [In Thai]

2.2 ผลการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียมากที่สุดเพื่อความบันเทิง

ในการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียมากที่สุดเพื่อความบันเทิง พบว่า ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียผ่านยูทูป (Youtube) เป็นช่องทางที่มากที่สุด แต่เป็นการเข้าถึงเพื่อการฟังเพลง ดูหนัง และดูข่าว ไม่ใช่เป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั่วไป แต่เป็นไปในลักษณะเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายมากกว่าการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

2.3 ผลการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียมากที่สุดอย่างยั่งยืน

ในการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียมากที่สุดอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียผ่านเฟสบุ๊ก (Facebook) และ ไลน์ (Line) เป็นโซเชียลมีเดียที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลมากเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ซึ่งถ้ามีการให้ความรู้ทางกฎหมายผ่านทาง เฟสบุ๊ก (Facebook) และ ไลน์ (Line) ประชาชนจะสามารถเข้าถึงได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากเฟสบุ๊ก (Facebook) ประชาชนเข้าถึงได้มากถึง 347 คน และ ไลน์ (Line) 329 คน เป็นแอปพลิเคชันที่เข้าถึงมากในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร¹⁶

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาวิจัย ผู้เขียนได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามและมีการอภิปรายผล โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามรูปแบบการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน จำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตามประเภทต่าง ๆ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 77 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 23 ซึ่งการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่มาจากบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในประชุมหน่วยงานปกครองระดับอำเภอของอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยจะเห็นว่า สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเพศชายจะมากกว่าประมาณ 3 เท่าของเพศหญิง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

3.1.2 บุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นประชาชนมีอายุ 51 - 60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54, รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.25, ช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.25, ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.25 และอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.25 จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะผู้ที่มีอายุ 51 - 60 ปี เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำชุมชนที่มีอายุค่อนข้างสูง รองลงมาจะเป็นกลุ่มช่วงอายุ 41 - 50 ปี โดยทั้งสองกลุ่มนี้จะเป็นผู้นำชุมชนเยอะ และกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดจะเป็นกลุ่มอายุ 21 - 30 ปี เนื่องจากผู้นำชุมชนที่มีอายุน้อยจะยังมีไม่เยอะ

3.1.3 ประชาชนเข้าถึงโซเชียลทางยูทูป (Youtube) มากที่สุด 378 คน รองลงมาคือ เฟสบุ๊ก (Facebook) 347 คน, ไลน์ (Line) 329 คน, อินสตาแกรม (Instagram) 45 คน, ทวิตเตอร์ (Twitter) 21 คน, และวอตส์แอปป์ (WhatsApp) 9 คน ตามลำดับ จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้าถึงโซเชียลทางยูทูป (Youtube) มากที่สุด เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่สามารถดูหนัง ฟังเพลง ดูข่าวได้ทั้งดูแบบถ่ายทอดสด

¹⁶ Ibid, 49. [In Thai]

และดูย้อนหลังได้ โดยแอปพลิเคชันยูทูบ (Youtube) ประชาชนจะสามารถใช้งานได้หลากหลาย และครอบคลุมทุกกลุ่มอายุ ซึ่งตรงกับรายงานข้อมูลสถิติสำคัญของพฤติกรรมกรออนไลน์ของคนไทย (Thailand Digital Stat 2021)¹⁷ ได้ระบุว่า โซเชียลมีเดียแพลตฟอร์มที่คนไทยใช้งานมากที่สุดในปี 2021 (อ้างอิงจากคนไทยอายุ 16 -64 ปี) อันดับหนึ่ง ได้แก่ แอปพลิเคชันยูทูบ (Youtube) คิดเป็น 94.2 เปอร์เซ็นต์ ส่วนอันดับสอง ได้แก่ เฟสบุ๊ก (Facebook) คิดเป็น 93.3 เปอร์เซ็นต์ โดยสถิติจำนวนผู้ใช้เฟสบุ๊ก (Facebook) ในประเทศไทยปี 2020 - 2021 มีผู้ใช้เฟสบุ๊ก (Facebook) ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย อยู่ที่ 51 ล้านคน ซึ่งสัดส่วนมีผู้หญิงใช้งานมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย ส่วนด้วยอันดับสาม ได้แก่ ไลน์ (Line) คิดเป็น 86.2 เปอร์เซ็นต์ อันดับสี่ ได้แก่ เฟสบุ๊ก แมสเซนเจอร์ (Facebook Messenger) คิดเป็น 77.1 เปอร์เซ็นต์ อันดับห้า ได้แก่ อินสตาแกรม (Instagram) คิดเป็น 64.2 เปอร์เซ็นต์ โดยในต้นปี 2021 มีคนไทยใช้งาน อินสตาแกรม (Instagram) กว่า 16 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1 ล้านคน หรือคิดเป็น 6.7 เปอร์เซ็นต์ และมีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชายอย่างเห็นได้ชัด

จากการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้าถึงกฎหมายผ่านโซเชียลรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุด คือ ยูทูบ (Youtube), เฟสบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) เป็นโซเชียลมีเดียที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลมากที่สุด โดยการศึกษาพบว่า แอปพลิเคชันที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) และ ไลน์ (Line)

3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

- 1) เห็นควรมีแอปพลิเคชันเกี่ยวกับกฎหมายโดยตรงเพื่อให้ความรู้กับประชาชน
- 2) หน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้ทางกฎหมายผ่านโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงอย่างยั่งยืน

3.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- 1) เห็นควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) สร้างแอปพลิเคชันที่เกี่ยวกับกฎหมายที่เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี

¹⁷ Tonkit Siririn, "Platform Social Media in Thailand 2021," last modified 2021, accessed August 14, 2021, https://www.tonkit360.com/82948?fbclid=IwAR2MgN2Pvkbb8PbFJOVgmT0uGANwE_L24-zJaAvxeSKFdfV-BWIDteHL24c/ [In Thai]

References

- Jaran Kosananun. *Human Rights without Frontiers: Philosophy Law and Social Reality*. Bangkok: Nititham, 2002. [In Thai]
- Kanit Na Nakorn. *Criminal Law*. Bangkok: Winyuchon, 2002. [In Thai]
- Kanit Na Nakorn. *Criminal Procedure Law*. 6th ed. Bangkok: Winyuchon, 2003. [In Thai]
- Kanueng Raechai. *Criminal Procedure Law*. Bangkok: Thammasat University Press, 2006. [In Thai]
- Kunlapon Polawan. *Eligible Inmates, Documentation of Teaching Law on Corrections*. Bangkok: The Office of the University Press Sukhothai Thammathirat Open University Press, 1996. [In Thai]
- Manat Somsuay. *Sustainable Access to Justice Through Social Media: A Study Only in Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province* (Research Report) Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2021. [In Thai]
- Tonkit Siririn. "Platform Social Media in Thailand 2021." Last modified 2021. Accessed August 14, 2021, https://www.tonkit360.com/82948?fbclid=IwAR2MgN2Pvkbh8PbFJOVgmT0UGANwE_L24-zJaAvxeSKFdfV-BWIDteHL24c/ [In Thai]
- Wikoon Krongyut. *Human Rights and Social*. 2nd ed. Bangkok: Duentula, 2008. [In Thai]

ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้ายางพารา

ของการยางแห่งประเทศไทย

Study the Legal Measures for the Establishment of the Rubber Futures

Market of the Rubber Authority of Thailand

ศุภัตถ์ ศรีวิวัฒน์¹

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
439 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: suphatut@gmail.com

Suphatut Srivipatana²

Major of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
439 Chira Road, Nai Mueang, Mueang, Buriram 31000, Thailand
Email: suphatut@gmail.com

ธวัชรรัตน์ ศรีวิวัฒน์³

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา วิทยาเขตศรีสะเกษ
99 ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: thawonrat.c@gmail.com

Thawonrat Srivipatana⁴

Faculty of Law, Chalemkarnchana University, Sisaket Campus
99 Pho, Mueang, Sisaket 33000, Thailand
Email: thawonrat.c@gmail.com

เยาวพา กองเกตุ⁵

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
235 ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลเมือง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: papa.pare@hotmail.com

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

² Assistant Professor, Lecturer.

³ อาจารย์.

⁴ Lecturer.

⁵ อาจารย์.

Yaowapa Kongket⁶

Major of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Loai Rajabhat University
234 Loai-ChiangKhan Road, Mueang, Mueang Loai, Loai 42000, Thailand
Email: papa.pare@hotmail.com

Received: August 6, 2021 Revised: November 1, 2021 Accepted: November 8, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตลาดล่วงหน้ายางพารา และศึกษาความเป็นไปได้ในทางกฎหมายเพื่อการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าของการยางแห่งประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดล่วงหน้ายางพารา และความเป็นไปได้ในทางกฎหมายเพื่อการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าของการยางแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า การจัดตั้งตลาดล่วงหน้าเพื่อทำการซื้อขายยางพาราล่วงหน้านั้นเป็นอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ส่งผลให้การยางแห่งประเทศไทยไม่สามารถจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้ายางพาราได้ หากการยางแห่งประเทศไทยต้องการเป็นองค์กรในการช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาแก่เกษตรกร ผู้ประกอบการ ในการซื้อขายยางพาราล่วงหน้านั้น การยางแห่งประเทศไทยควรต้องดำเนินการจัดตั้งตลาดซื้อขายยางพาราล่วงหน้า หรือแก้ไขประกาศของ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; การจัดตั้งตลาดล่วงหน้า; ยางพารา; การยางแห่งประเทศไทย

Abstract

This article aims to study legal measures relating to futures market of rubber. It focuses on the legal feasibility for Rubber Authority of Thailand to establish futures market in Thailand. The ultimate goal is to identify legal measures relating to futures market of rubber and legal feasibility for Rubber Authority of Thailand to establish futures market in Thailand.

Results show that the establishment of rubber futures is under the authority of The Securities and Exchange Commission, Thailand according to the Derivative Act B.E. 2546. As a result, the Rubber Authority of Thailand is not authorized to establish rubber futures market. If the Rubber Authority of Thailand would like to be a major agency to provide help and advice on rubber futures trading for agriculturists and entrepreneurs, the Rubber Authority of Thailand needs to establish rubber futures market or to propose amendments of the Securities and Exchange Commission notices.

Keywords: Legal Measures; Establishment of Futures Market; Rubber; Rubber Authority of Thailand

⁶ Lecturer.

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย ผลผลิตเฉลี่ยปีละกว่า 4 ล้านตัน เน้นปริมาณการผลิตเพื่อการส่งออก 5.145 ล้านตัน⁷ ราคาขายธรรมชาติจึงขึ้นอยู่กับกลไกของตลาดโลก ตลาดยางพารามีลักษณะเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดและเป็นสินค้าเกษตรที่มีความยืดหยุ่นของอุปทานต่ำ กล่าวคือ ปริมาณการผลิตไม่สามารถตอบสนองต่อราคาได้ในทันที จึงทำให้ประเทศผู้ใช้อย่างมีอำนาจในการต่อรองและกำหนดราคาซึ่งในปัจจุบันตลาดที่มีการซื้อขายล่วงหน้า (Future Market) เช่น ตลาดล่วงหน้าญี่ปุ่น (TOCOM) ตลาดล่วงหน้าสิงคโปร์ (SICOM) และตลาดล่วงหน้าเซี่ยงไฮ้ (SHFE) หรือ ตลาดเซี่ยงไฮ้ ซึ่งมีการซื้อขายยางพาราในลักษณะซื้อขาย การซื้อขายสินค้าในตลาดล่วงหน้าเป็นการซื้อขายเพื่อการเก็งกำไร หากแต่มีการนำราคาที่เกิดขึ้นในการซื้อขายในตลาดล่วงหน้ามาใช้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดราคาซื้อขายยางพาราในแต่ละในประเทศและสำหรับการซื้อขายสัญญาระยะยาว ซึ่งโดยมากจะใช้ราคาล่วงหน้าจากตลาดสิงคโปร์ ในการกำหนดราคาซื้อขาย เนื่องจากตลาดล่วงหน้าสิงคโปร์มีส่วนการส่งมอบจริงมากกว่าตลาดอื่นและเป็นราคาที่ใกล้เคียงกับราคาตลาดปัจจุบัน⁸ แสดงว่าลักษณะของตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Future Market) เป็นตลาดที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ซื้อมากกว่าผู้ขาย การยางแห่งประเทศไทยในฐานะที่เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราของประเทศ ทั้งระบบอย่างครบวงจรมีแนวทางการลดความเสี่ยงและเพิ่มช่องทางการตลาดในการซื้อขายยางของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ที่ผลิตยางแผ่นรมควัน ที่ผลิตตามมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตสินค้า (GMP) ประกอบกับภารกิจที่การยางแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมและพัฒนาให้ผลิตยางแผ่นรมควันตามมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตสินค้า (GMP) ทำให้ผู้ขายมั่นใจในคุณภาพยางที่ผลิต และผู้ซื้อมั่นใจในคุณภาพสินค้ายางที่ได้รับ

การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นระบบที่มีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยในระยะแรกมีการทำสัญญาระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขายสินค้าเกษตรเพื่อระบุสินค้าเกษตรที่จะซื้อขายกันในอนาคต ในรูปแบบของสัญญาข้อตกลง (Forward Contract) ซึ่งเกษตรกรรู้จักกันในนามของ “ตกเขียว” เป็นสัญญาระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่าย โดยคู่สัญญา 2 ฝ่ายตกลงที่จะซื้อขายสินค้ากัน ในเวลา ราคา และเงื่อนไขการส่งมอบที่ระบุไว้ชัดเจน การทำสัญญาในลักษณะดังกล่าว เป็นการกำหนดราคาที่จะซื้อขายในอนาคต ทำให้ผู้ขายสินค้าเกษตรและผู้ซื้อสินค้าเกษตร สามารถทำการคำนวณรายได้ ต้นทุน และวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁹ แต่การทำสัญญาข้อตกลงมีข้อจำกัด จึงมีแนวคิดของการซื้อขายล่วงหน้าผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Agricultural Futures Exchange)

⁷ Rubber Division, *Thailand Rubber Statistics* (Bangkok: Department of Agriculture, 2019), 7. [In Thai]

⁸ Chotwit Suwong and Pompen Bamrungsin, *10 Years of AFFT Planting Seedlings to the World Price* (Bangkok: Amarin, 2016), 16. [In Thai]

⁹ Office of the Commission on Agricultural Futures Trading, *Agricultural Futures Trading Act B.E. 1999* (Bangkok: Department of Agriculture, 2003), 23. [In Thai]

การจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าก่อให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกร ผู้ประกอบการแปรรูปและผู้ส่งออก ใช้กลไกของตลาดล่วงหน้า ในการลดความเสี่ยงที่เกิดจากการผันผวนของราคาในอนาคต เช่นเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องขายผลผลิตของตนในอนาคต อาจลดความเสี่ยงที่เกิดจากการผันผวนของราคาในอนาคต และลดภาวะขาดทุนจากการที่ราคาพืชผลของตนตกต่ำลงในอนาคต โดยการทำสัญญาขายล่วงหน้าในอนาคตเพื่อตรึงราคาขายสินค้าเอาไว้ ในขณะที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องซื้อยางพาราเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาจป้องกันความเสี่ยงที่ราคาวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้น โดยทำสัญญาซื้อยางล่วงหน้าไว้

ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าใช้หลักเกณฑ์การซื้อขายยางพาราล่วงหน้าตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 มีโครงสร้างการซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) ยังคงมีลักษณะของสัญญาเหมือนกันกับที่ซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (AFET) กล่าวคือ สินทรัพย์อ้างอิงยังมีเพียงชนิดเดียว คือ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS 3) โดยขนาดต่อ 1 สัญญาเท่ากับ 5,000 กิโลกรัม และสัญญาสิ้นสุดอายุทุกเดือนต่อเนื่องเรียงลำดับกัน 7 เดือนที่ใกล้ที่สุด โดยเน้นให้มีการซื้อขายสัญญาที่มีการส่งมอบจริงเพื่อลดการเข้ามาของกลุ่มนักเก็งกำไรและลดความผันผวนของราคาซื้อขายยางพาราล่วงหน้า ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสภาพคล่องของการซื้อขายยางพาราล่วงหน้าในตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) มีแนวโน้มที่ดีขึ้น

สภาพปัญหาของโครงสร้างตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) การกำหนดมาตรฐานยางไว้สูงมาก และวิธีการซื้อขายที่มีกระบวนการยุ่งยาก มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ส่งผลให้เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อยที่ขายยางพารา ใช้วิธีการซื้อขายยางพาราล่วงหน้า

โดยหน่วยงานที่ให้ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ประกอบการ ในการซื้อขายยางพารา คือ การยางแห่งประเทศไทย ตลาดยางพาราของการยางแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการซื้อขายให้แก่เกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก ตลาดยางพาราของการยางแห่งประเทศไทยมีการดำเนินการซื้อขายยางพาราโดยมีการตกลงส่งมอบสินค้าและชำระเงินทันที (Spot Market) การซื้อขายในตลาดมีการซื้อขายยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางก้อนถ้วย และน้ำยางสด เพิ่มเติม คือ ยางเครพ รูปแบบของตลาดกลางการยางพาราแห่งประเทศไทยมีการดำเนินการ ณ สำนักงานตลาดกลางยางพาราและที่ตั้งตลาดเครือข่าย การดำเนินการของตลาดยางพาราของการยางแห่งประเทศไทยเกิดสภาพคล่องในการซื้อขายยางพาราแก่เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย การยางแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรที่มีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการกำหนดราคายางพารา การคัดคุณภาพยางพาราให้ได้มาตรฐาน แต่เนื่องด้วยปัจจุบันการซื้อขายตลาดล่วงหน้า อยู่ภายใต้คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (กำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์) ซึ่งเป็นองค์กรที่กำกับดูแลธุรกรรมการซื้อขายล่วงหน้าตามกรอบของพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546¹⁰ จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าของการยางแห่งประเทศไทย เพื่อก่อให้เกิดเกษตรกร ผู้ประกอบการ มีช่องทางการขายยางพารา และลดความเสี่ยงในการซื้อขายยางพารา

¹⁰ Jirat Sangkaew, *Staying Ahead of the Futures Market* (Bangkok: Good Times, 2004), 38. [In Thai]

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าอย่างพารา
- 1.2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดล่วงหน้าอย่างพารา
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในทางกฎหมายเพื่อการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าของการยางแห่งประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลทฤษฎี แนวคิดการซื้อขายล่วงหน้า ข้อกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายล่วงหน้า เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าอย่างพาราแก่การยางแห่งประเทศไทย

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับตลาดล่วงหน้า รวมทั้งศึกษาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายล่วงหน้า ได้แก่ พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 เอกสารการประชุม และข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับตลาดซื้อขายล่วงหน้า รวมถึงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับกฎหมายการซื้อขายล่วงหน้า และความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าของการยางแห่งประเทศไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าอย่างพารา
- 1.5.2 ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดล่วงหน้าอย่างพารา
- 1.5.3 ทราบถึงแนวทางในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าอย่างพาราของการยางแห่งประเทศไทย

2. ผลการวิจัย

2.1 ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าอย่างพารา

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ตลาดซื้อขายล่วงหน้าเป็นศูนย์กลางที่ผู้ซื้อและผู้ขายเข้ามาทำการซื้อขายสัญญาล่วงหน้า (Future Contracts) กัน ในสัญญานี้จะระบุถึงชนิด จำนวน คุณภาพ ตลอดจนเดือนที่จะส่งมอบสินค้า ส่วนราคาซื้อขายกันเกิดจากการประมูลกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ตามวันเวลา และสถานที่ที่ตลาดกำหนด ทั้งนี้ ผู้ซื้อผู้ขายอาจต้องการหรือไม่ต้องการให้มีการรับและส่งมอบสินค้ากันจริง ๆ ก็ได้ และจากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตลาดล่วงหน้าอย่างพารา การซื้อขายล่วงหน้าอย่างพาราอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการจัดตั้งตลาด

หรือศูนย์กลางในการซื้อขายอนุพันธ์ในประเทศไทยนั้น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตลาดทุน จึงได้จัดตั้งบริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ขึ้น ซึ่งดำเนินการจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 และได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 มีสถานะเป็นบริษัทของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีเป้าหมายหลักในการดำเนินธุรกิจ¹¹ การก่อตั้งตลาดดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายตราสาร และสินค้าโภคภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ทองคำ น้ำมันดิบ ที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ลงทุนและผู้ประกอบการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นทางเลือกของการลงทุน ภายใต้ระบบการซื้อขายที่มีความยุติธรรม โปร่งใส มีสภาพคล่อง และมั่นใจในระบบการซื้อขายและการชำระราคา และผู้ลงทุนมีแหล่งข้อมูลที่สะท้อนความคาดหวังของผู้ที่อยู่ในตลาดที่มีต่อราคาในอนาคต ทั้งนี้ ยังส่งผลให้ผู้ลงทุนและผู้ประกอบการสามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้า คือ บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เป็นศูนย์กลางการซื้อขายอนุพันธ์เกี่ยวกับตราสารทุน ตราสารหนี้ และสินค้าโภคภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นหน่วยงานกำกับดูแล สินค้าที่สามารถจัดให้มีการซื้อขายได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 คือ ฟิวเจอร์ส (Futures) ออปชั่น (Options) และออปชั่นบนสัญญาฟิวเจอร์ส (Options on Futures) ของสินทรัพย์อ้างอิงประเภทต่าง ๆ

ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีเป้าหมายหลักในการเป็นศูนย์กลางการซื้อขายอนุพันธ์ที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ลงทุนและผู้ประกอบการในธุรกิจสามารถใช้เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงในการบริหารเงินลงทุนและธุรกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีต้นทุนที่สมเหตุสมผลเป็นทางเลือกของการลงทุน ภายใต้ระบบการซื้อขายที่มีความยุติธรรม โปร่งใส และมีสภาพคล่อง รวมทั้งมั่นใจในระบบการชำระราคาสำหรับทุกธุรกรรมที่เกิดขึ้นในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยจะมีสำนักหักบัญชีที่มีความมั่นคงเป็นคู่สัญญา บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) วางกลยุทธ์โดยการจัดให้มีสินค้าหรืออนุพันธ์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ลงทุนให้มีประเภทและชนิดของอนุพันธ์ที่มีความหลากหลาย เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเปิดดำเนินงานโดยจัดให้มีการซื้อขายฟิวเจอร์สที่อ้างอิงกับดัชนีราคาหลักทรัพย์ SET50 (SET50 Index Futures) เป็นสินค้าลำดับแรกในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2549 จากนั้น ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าได้มีการพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความหลากหลายของสินค้าครอบคลุมตลาดเงินและตลาดทุนมากขึ้น เช่น สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิงราคาหุ้น (Stock Futures), สัญญาซื้อขายทองคำล่วงหน้า (Gold Futures), สัญญาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้า (Interest Rate Futures), สัญญาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐฯ (USD Futures), สัญญาซื้อขาย

¹¹ Woradee Jongussayakul, *Economics on Financial Risk Management* (Bangkok: Kasetsart University Press, 2015), 23. [In Thai]

ล่วงหน้าที่อ้างอิงกับราคายาง (Rubber Futures) และ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ถูกซื้อได้สิทธิในการ “ซื้อ” หรือได้รับสิทธิในการ “ขาย” ดัชนี SET50 จากผู้ขายในเงื่อนไขและราคาที่ตกลงกันไว้ในสัญญาออพชั่น (SET50 Index Options) อีกทั้งยังมีการจัดบริการเกี่ยวกับการซื้อขายให้เป็นไปตามพัฒนาการของตลาดในต่างประเทศและ เป็นไปตามแนวทางสากลมากขึ้น เช่น การให้บริการซื้อขายแบบรายใหญ่ (Block Trading Transaction) และการขยายเวลาซื้อขาย (Extended Trading Hours)¹²

บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ได้กำหนดกลยุทธ์ เพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องในการซื้อขายในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าด้วยการสนับสนุนให้มีผู้ดูแลสภาพคล่อง (Market Maker) จากสมาชิกของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและผู้ลงทุนสถาบันที่มีศักยภาพ เพื่อทำหน้าที่ดูแลการซื้อขายในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าให้มีสภาพคล่องอยู่เสมอ แต่ระบบการซื้อขายยางพาราล่วงหน้า ตามการบริหารงานของบริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ไม่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อย

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรประกอบอาชีพทำสวนยางพาราพบว่า เกษตรกรรายย่อยมีความรู้จัก ตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) น้อยมาก กล่าวคือ มีเพียง 17.42 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ที่รู้จักหรือเคยได้ยินตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) ในจำนวนดังกล่าวเกษตรกรรายย่อยบางรายยังเข้าใจผิดว่าเป็นตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Forward Market) ที่ตลาดกลางยางพาราจังหวัดสุราษฎร์ธานี บางรายยังเข้าใจว่าเป็นตลาดซื้อขายยางพาราล่วงหน้าในต่างประเทศและพบว่าเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะใช้ตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) มีเพียง 10.35 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้นที่คิดที่จะใช้หรือเคยใช้ ตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในเรื่องกลไกที่สำคัญของตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Futures Market) ในเรื่องการวางเงินประกันเริ่มต้น (Initial Margin Requirement) ในการเปิดบัญชีซื้อขาย ตลอดจนการที่เกษตรกรอาจจะถูกเรียกเงินประกันเพิ่มเติม หากมีการขาดทุนเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้ หรือบางรายเข้าใจว่าจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลเมื่อเกิดการขาดทุน จากลักษณะโครงสร้างของตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) และผลจากการสำรวจการเข้าถึงการใช้ตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) ส่งผลให้เกษตรกรยางพารา สหกรณ์ยางพารา ผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถใช้บริการตลาดล่วงหน้าได้ จึงใช้วิธีการซื้อขายล่วงหน้ากันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง¹³

สภาพปัญหาของโครงสร้างตลาดซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) กำหนดมาตรฐานอย่างไรสูงมาก มีวิธีการซื้อขายมีกระบวนการยุ่งยาก มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ส่งผลให้เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย ที่ขายยางพารา ใช้วิธีการซื้อขายยางพาราล่วงหน้ากันเอง โดยคู่สัญญา 2 ฝ่ายตกลงที่จะซื้อขายสินค้าตามเวลา ราคา เงื่อนไขกันเอง โดยไม่ผ่านระบบตลาด ซึ่งก่อให้เกิดการปัญหา ดังต่อไปนี้

1) ความเสี่ยงจากการที่คู่สัญญาอาจบิดพลิ้วไม่ปฏิบัติตามสัญญา ดังนั้น ผู้ซื้อและผู้ขายในสัญญาจะต้องมีความเชื่อถือระหว่างกัน ว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายจะปฏิบัติตามสัญญา

¹² Office of the Agricultural Futures Trading Commission, *The SEC and Its Role in the Supervision of Agricultural Futures Trading* (Bangkok: Information and Knowledge Center, 2012), 45. [In Thai]

¹³ Santi Thiraphat, *The Para Rubber Futures Market Project of Small Rubber Farmers to Hedge* (Research Report) (Bangkok: Chulalongkorn University, 2018), 34. [In Thai]

2) ผู้ซื้อและผู้ขายที่อยู่ต่างพื้นที่กัน อาจมีความต้องการที่แตกต่างกันในเรื่องของมาตรฐานของสินค้า และแนวปฏิบัติในการส่งมอบ ซึ่งเป็นข้อจำกัดมิให้สามารถเข้ามาทำสัญญาได้

2.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดล่วงหน้ายางพารา

การจัดตั้งตลาดล่วงหน้าของการยางแห่งประเทศไทยต้องพิจารณาหลักเกณฑ์จากการศึกษาพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ดังนั้น หากการยางแห่งประเทศไทยจัดตั้งตลาดล่วงหน้าได้หน่วยงานต้องพิจารณาว่ามีกระบวนการขั้นตอนเกี่ยวกับพิจารณาจากสินค้า รูปแบบสัญญา ลักษณะการประกอบธุรกิจ หากครบองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

2.2.1 การพิจารณาจากสินค้าที่ทำการซื้อขายในตลาด

1) ตามกฎหมาย กำหนดว่า “สินค้า” หมายความว่า หลักทรัพย์ ทองคำ น้ำมันดิบ หรือทรัพย์สินอื่นใดที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ แต่ไม่รวมถึงเงินตราสกุลใด ๆ¹⁴

2) ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดชัดเจนว่า เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าประเภทยางพารา แต่ข้อกำหนดกำหนดไว้ว่าให้รวมถึงทรัพย์สินอื่นที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ประกาศกำหนด เมื่อศึกษาประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กธ. 22/2558 เรื่อง การกำหนดประเภทสินค้าและตัวแปรเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปรากฏว่า ตามประกาศสินค้าเกษตร ซึ่งได้แก่ผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ได้จากการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรม เป็นสินค้าตามความหมายในพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

3) สินค้าเกษตร (Agricultural Commodity) หมายถึง ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ อันเกิดจากการกสิกรรม การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้และผลพลอยได้ของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร ใช้เป็นอาหารสัตว์หรือนำมาแปรรูปเป็นอาหารและอาหารสัตว์ ส่งผลให้ยางพาราถือว่าเป็นสินค้าเกษตร¹⁵ เนื่องจาก ยางพาราเป็นผลผลิตจากการกสิกรรมถือว่าเป็นสินค้าเกษตรตามประกาศของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น หลักเกณฑ์ประการแรก ยางพาราถือว่าเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

2.2.2 การพิจารณารูปแบบสัญญา

พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 มาตรา 3 การซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หมายถึง การเข้าผูกพันตามสัญญา¹⁶ ดังต่อไปนี้

¹⁴ Derivatives Act B.E. 2003, Section 3, Royal Gazette Krisdika Version vol. 120, Section 65 ก (July 10, 2003): 1. [In Thai]

¹⁵ National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, *Agricultural and Food Products Traceability: Principles and Guidelines for System Design Follow-Up and Implementation* (Bangkok: Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2014), 2. [In Thai]

¹⁶ Derivatives Act B.E. 2003, Section 3, Royal Gazette Krisdika Version vol. 120, Section 65 ก (July 10, 2003): 1-2. [In Thai]

1) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้า เช่น หลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบเป็นต้น ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำระราคา ณ เวลาใด เวลาหนึ่งในอนาคต เป็นจำนวนและราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญา (Physical Delivery)

2) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับชำระเงิน หรือต้องชำระเงินให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเท่ากับจำนวนเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปร เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงิน อัตราดอกเบี้ย ดัชนีทางการเงินหรือดัชนีกลุ่มหลักทรัพย์ ที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญา (Cash Settlement)

3) สัญญาที่กำหนดให้สิทธิแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้า หรือชำระราคาของสินค้า หรือชำระเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคา หรือมูลค่าของสินค้า หรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าทำสัญญาตาม (1) หรือ (2) สัญญาการซื้อขายส่วนต่าง (Contract for Difference)

การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าส่งมอบจริง คือ ผู้ซื้อจะกำหนดปริมาณที่ต้องการส่วนราคาขายขึ้นอยู่กับราคาในตลาดกลางกำหนด โดยในสัญญาให้ผู้ขายต้องส่งมอบให้ได้ตามปริมาณที่ตกลงไว้ในอนาคต ตามกำหนดเวลาที่ผู้ซื้อกำหนดไว้ในสัญญา ดังนั้น รูปแบบสัญญาจึงตรงกับสัญญาในมาตรา 3 เป็นสัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้าให้ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำระราคา ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต เป็นจำนวนและราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

แต่มีข้อยกเว้นการซื้อขายสัญญาดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 4 ได้แก่

1) สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่กำหนดให้มีการชำระเงิน ที่คำนวณจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินหรืออัตรา

2) ดอกเบี้ย และการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าวนอกศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

3) สัญญาซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยมีข้อตกลงว่าจะขายหรือซื้อคืนซึ่งหลักทรัพย์ดังกล่าว

4) สัญญาหรือการซื้อขายใด ๆ ตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศกำหนด เช่น สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ ทองคำ หรือน้ำมันดิบ ที่กำหนดให้คู่สัญญาส่งมอบสินค้าให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้ทำสัญญาดังกล่าวนอกศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือไม่มีข้อกำหนดที่อนุญาตให้คู่สัญญาฝ่ายที่มีหน้าที่ส่งมอบสินค้าสามารถชำระเงินหรือส่วนต่างของราคาสินค้า (Settle by Cash) หรือทำการหักกลบลบหนี้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (Set - Off) แทนการส่งมอบสินค้าได้ และธรรมเนียมปฏิบัติในการทำสัญญาดังกล่าวไม่เปิดช่องให้คู่สัญญาฝ่ายที่มีหน้าที่ส่งมอบสินค้าหลุดพ้นจากหน้าที่ตามสัญญาดังกล่าวด้วยการทำสัญญาขึ้นใหม่ที่มีผลในทางตรงกันข้าม (Close - Out) กับสัญญาเดิม เป็นต้น

ดังนั้น การซื้อขายยาวพาราล่วงหน้า ถือว่าเป็นการทำสัญญาตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 และการซื้อขายไม่เข้าลักษณะข้อยกเว้นตามมาตรา 4

2.2.3 การพิจารณาลักษณะการประกอบธุรกิจ

“ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” หมายความว่า การให้บริการ¹⁷ ดังต่อไปนี้

1) การเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า: บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเป็นตัวแทนในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบุคคลอื่น โดยกระทำเป็นทางค้ำปกติ

2) การเป็นผู้ค้ำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า: บุคคลซึ่งแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะเข้าเป็นคู่สัญญาซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ให้แก่ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยการเสนอเข้าหรือเข้าเป็นคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยกระทำเป็นทางค้ำปกติ แต่ไม่รวมถึงบุคคลซึ่งเสนอซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อตนเองในศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

3) การเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า: บุคคลซึ่งให้คำแนะนำหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้คำแนะนำ ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อมแก่บุคคลอื่นเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความเหมาะสม ในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้ำปกติ แต่ไม่รวมถึงบุคคลซึ่งให้คำแนะนำที่เป็นส่วนหนึ่งหรือเกี่ยวเนื่องกับการเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือผู้ค้ำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

4) การเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า: บุคคลซึ่งเข้าจัดการเงินทุนหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะรับจัดการเงินทุนให้แก่บุคคลอื่น เพื่อแสวงหาประโยชน์จากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้ำปกติ

5) กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่คณะกรรมการ กำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ประกาศกำหนด ปัจจุบันยังไม่มีประกาศกำหนด

จากคำนิยามธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า การจัดตั้งตลาดการยางแห่งประเทศไทย หากมีฐานะเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือ การเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า¹⁸

การเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า คือ การที่ตลาดมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้คำแนะนำ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่บุคคลอื่น เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือความเหมาะสมในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้ำปกติ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบุคคล ซึ่งให้คำแนะนำอันเป็นส่วนหนึ่งหรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบกิจการของตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือผู้ค้ำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือการให้คำแนะนำในลักษณะตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ประกาศกำหนด

¹⁷ Capital Market Knowledge Development Promotion Center, *Capital Market Product Knowledge: Complex Instruments (Derivatives)* (Bangkok: The Stock Exchange of Thailand, 2017), 45. [In Thai]

¹⁸ Thipakorn Lokapattana Thaweekulwat, *Trading of Goods in the Futures Market* (Bangkok: Chulalongkorn, 1996), 15. [In Thai]

การเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หมายความว่า บุคคลซึ่งเข้าจัดการเงินทุนหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะรับจัดการเงินทุน ให้แก่บุคคลอื่นเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับใบอนุญาตหรือได้จดทะเบียนตาม พระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ในลักษณะตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ประกาศกำหนด

ลักษณะตลาดของการยางแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ในการช่วยเหลือและให้บริการแก่ผู้ซื้อ ผู้ขายในการซื้อขายยางในตลาด ดูแล ควบคุมคุณภาพยางที่ซื้อขาย โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Futures) ค่อนข้างลำบาก ด้วยเหตุนี้ หากจัดตั้งตลาดล่วงหน้าและเกษตรกรต้องทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตลาดของการยางแห่งประเทศไทย คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำสัญญาซื้อขาย อีกทั้งตามระเบียบการยางแห่งประเทศไทยว่าด้วยตลาดยางพาราของการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2564 ตลาดมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสำรองจ่ายค่างวด ดังนั้น หากเกษตรกรทำการซื้อขายล่วงหน้า ตลาดนำเงินทุนหมุนเวียนมาชำระค่างวด ตลาดเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

เกษตรกรผู้ปลูกยางพารารายย่อยสามารถเข้าถึงตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Futures) ค่อนข้างลำบาก เพราะการซื้อขายในตลาดล่วงหน้า จะต้องมีการวางเงินหลักประกัน (Margin) และการคิดกำไรขาดทุน (Mark-to-Market) ทุกวัน ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกยางพารารายย่อยต้องมีสภาพคล่องที่เพียงพอ ตลอดจนสินค้ามีลักษณะมาตรฐานซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารารายย่อย ผลิตภัณฑ์ที่จะให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารารายย่อยใช้บริหารความเสี่ยงอาจต้องมีการออกแบบให้เหมาะสมกับสถานะและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารารายย่อย จากนั้นจึงป้องกันหรือจัดการความเสี่ยงของสัญญาดังกล่าว โดยการใช้ตลาดซื้อขายล่วงหน้า ถ้าราคาของตลาดเงินสด (ตลาดกลางหาดีใหญ่) มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งจะเป็นตลาดซื้อขายล่วงหน้าในประเทศไทยหรือต่างประเทศก็ได้ แต่ในขณะนี้ตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Afet) ซึ่งได้ปิดดำเนินการและอยู่ในระหว่างชำระ บัญชีทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลในอดีตของไทยได้ และข้อมูลจากตลาดซื้อขายล่วงหน้ายังมีข้อมูลไม่เพียงพอเนื่องจากเพิ่งเปิดดำเนินการในขณะที่ศึกษาและมีสภาพคล่องค่อนข้างน้อย นโยบายที่ต้องการให้ตลาดเกษตรล่วงหน้า (Futures) เป็นเครื่องมือของเกษตรกรในการบริหารความเสี่ยงทางด้านราคาจึงอาจเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากความไม่สอดคล้องของสินค้าอ้างอิง (RSS3) กับผลิตภัณฑ์และการดำรงชีพของเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรเหล่านี้ส่วนใหญ่ขายยางถ้วยและน้ำยางสดและมีสภาพคล่องที่จำกัด นอกจากนั้นความยุ่งยากของกลไกและกระบวนการในการซื้อขายของตลาดล่วงหน้า (Futures) ยังอาจเป็นอุปสรรคในการใช้ตลาดล่วงหน้าของเกษตรกรรายย่อย

จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบได้ว่า พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 กำหนดเงื่อนไขว่า หากหน่วยงานใดต้องการจัดตั้งตลาดล่วงหน้า ต้องมีการขออนุญาตแก่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การจัดตั้งตลาดซื้อขายยางพาราล่วงหน้าอย่างพารา การยางแห่งประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งตลาดได้ แม้ว่าวัตถุประสงค์ของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2558 มาตรา 8 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง และผู้ประกอบการกิจการทางด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งตลาดที่เกิดขึ้นเป็นการดำเนินงานโดยไม่มีผลกำไร แต่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตและระบบตลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดแก่เกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการกิจการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 8 แต่หน่วยงานไม่สามารถจัดตั้งระบบการซื้อขายยาวพาราล่วงหน้าได้ เนื่องจากหากขออนุญาตและมีการดำเนินการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่มีการส่งมอบจริงโดย

การที่การยางแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการกำกับดูแล จึงควรคำนึงถึงหลายประเด็นดังนี้

- 1) ความเพียงพอของงบประมาณอุดหนุนค่าดำเนินการระบบตลาดซื้อขายสัญญาล่วงหน้าที่มีการส่งมอบจริง เนื่องจากการดำเนินการภายใต้การยางแห่งประเทศไทย ไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมซื้อขายที่เกิดขึ้นได้
- 2) การรับรองคุณภาพยาวพาราที่จะเข้ามาขายในตลาดให้เป็นที่ยอมรับของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
- 3) ผลิตภัณฑ์ยาวพาราที่จะมีการซื้อขายควรครอบคลุมผลิตภัณฑ์ที่มีการซื้อขายอยู่ในปัจจุบัน มิใช่เพียงแค่ซื้อขายเฉพาะยางแผ่นรมควันชั้น 3
- 4) ผู้ซื้อและผู้ขายควรต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตที่ประกอบธุรกิจยางจริง เช่น เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ผู้รวบรวม ผู้ประกอบการส่งออก ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ทั้งในและประเทศ ทั้งนี้ กรณีของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2562 ที่ไม่สามารถดำเนินการซื้อขายในตลาดที่จะจัดตั้งได้
- 5) หลักประกันของของผู้ซื้อและผู้ขายที่น่าเชื่อถือ ควรมีกระบวนการรองรับเพื่อสร้างความมั่นใจกับตลาด
- 6) นายหน้าที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งโดยปกติจะมีค่านายหน้าเป็นค่าตอบแทนที่เกิดขึ้นทั้งสัญญาซื้อและสัญญาขาย หากมีจำนวนนายหน้าไม่มากพออาจทำให้เกิดการคิดค่าธรรมเนียม นายหน้าที่ไม่เป็นธรรม
- 7) หน้าที่ความรับผิดชอบของการขนส่ง รูปแบบการขนส่ง ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ควรเป็นหนึ่งในเงื่อนไขสัญญาที่มีการตกลงซื้อขาย นอกเหนือจาก ราคาส่งมอบ ปริมาณ จุดรับมอบ วันซื้อขาย และวันส่งมอบ
- 8) บทลงโทษกรณีที่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญา ควรต้องทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ได้แนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการ
- 9) จำนวนสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมมากเพียงพอที่จะทำให้ตลาดสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดซื้อขายล่วงหน้ายางพารา การยางแห่งประเทศไทยมีความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ควรต้องดำเนินการ 2 แนวทาง ดังนี้

3.2.1 เห็นควรให้การยางแห่งประเทศไทยควรดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งตลาดล่วงหน้าแก่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

3.2.2 เห็นควรให้แก้ไขประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กธ.22/2558 เรื่อง การกำหนดประเภทสินค้าและตัวแปรเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เป็นกฎหมายลำดับสุดท้าย ประกาศยกเลิกสินค้ายางพาราเป็นทรัพย์สินอันเป็นสินค้า ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

References

- Capital Market Knowledge Development Promotion Center. *Capital Market Product Knowledge: Complex Instruments (Derivatives)*. Bangkok: The Stock Exchange of Thailand, 2017. [In Thai]
- Chotwit Suwong and Pornpen Bamrungsin. *10 Years of AFFT Planting Seedlings to the World Price*. Bangkok: Amarin, 2016. [In Thai]
- Jirat Sangkaew. *Staying Ahead of the Futures Market*. Bangkok: Good Times, 2004. [In Thai]
- National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. *Agricultural and Food Products Traceability: Principles and Guidelines for System Design Follow-Up and Implementation*. Bangkok: Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2014. [In Thai]
- Office of the Agricultural Futures Trading Commission. *The SEC and Its Role in the Supervision of Agricultural Futures Trading*. Bangkok: Information and Knowledge Center, 2012. [In Thai]
- Office of the Commission on Agricultural Futures Trading. *Agricultural Futures Trading Act B.E. 1999*. Bangkok: Department of Agriculture, 2003. [In Thai]
- Rubber Division. *Thailand Rubber Statistics*. Bangkok: Department of Agriculture, 2019. [In Thai]
- Santi Thiraphat. *The Para Rubber Futures Market Project of Small Rubber Farmers to Hedge* (Research Report). Bangkok: Chulalongkorn University, 2018. [In Thai]
- Thipakorn Lokapattana Thaweekulwat. *Trading of Goods in the Futures Market*. Bangkok: Chulalongkorn, 1996. [In Thai]
- Woradee Jongussayakul. *Economics on Financial Risk Management*. Bangkok: Kasetsart University Press, 2015. [In Thai]

คำพิพากษาฎีกาที่ 4038/2563

จำเลยชั้นบรรษัทจรรยาบรรณของกลางพาผู้เสียหายไปยังที่เกิดเหตุ จากนั้นใช้กำลัง
ประทุษร้ายจนผู้เสียหายตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ แล้วข่มขืนกระทำชำเรา
ผู้เสียหาย เป็นความผิดฐานพาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจารและฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น
ดังนั้น รดจรรยาบรรณของกลางเป็นเพียงพาหนะที่ใช้พาไปยังที่เกิดเหตุเท่านั้น
ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง จึงไม่อาจรับได้ ตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา 33(1)

แหล่งที่มา: เนติบัณฑิตยสภา

คำแนะนำสำหรับการเขียนบทความ วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชน อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือทางด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

โดยวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดพิมพ์เป็นวารสารราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1: มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2: กรกฎาคม - ธันวาคม) ทุกบทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ทั้งนี้แล้ว บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ผู้เสนอผลงานต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนและสมบูรณ์

1. ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์

- บทความวิจัย
- บทความวิชาการ

2. สาขาที่รับตีพิมพ์

- สาขาวิชานิติศาสตร์
- สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (บทความในสาขานี้ มีขอบเขตถึงด้านอาชญาวิทยา และการบริหารงานยุติธรรม รวมถึงจิตวิทยา รัฐศาสตร์ หรือสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ในแง่กระบวนการยุติธรรม)

3. การเตรียมต้นฉบับ

ภาษา	ผู้เสนอผลงานสามารถเขียนบทความได้ทั้งบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่หากเป็นบทความภาษาอังกฤษ ควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านไวยากรณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ บทความภาษาอังกฤษควรมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทย
------	---

3. การเตรียมต้นฉบับ (ต่อ)

<p>การตั้งค่าหน้ากระดาษ</p>	<p>ผู้เสนอผลงานพิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word เท่านั้น ใช้ขนาดกระดาษ A4 และตั้งค่าหน้ากระดาษดังนี้</p> <p> ด้านบน ห่างจากขอบกระดาษ 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว)</p> <p> ด้านล่าง ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)</p> <p> ด้านขวา ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)</p> <p> ด้านซ้าย ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)</p>
<p>จำนวนหน้า</p>	<p>ทุกประเภทบทความ ให้มีความยาวทั้งเรื่อง รวมรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมแล้ว ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ</p>
<p>ลำดับหน้า</p>	<p>ลำดับหน้า ให้พิมพ์เลขหน้ากำกับทุกหน้าไว้ที่มุมด้านบนของกระดาษ โดยเริ่มนับหน้าที่ 1 ในหน้าแรกของบทความ เฉพาะหน้าแรกของบทความไม่ให้ใส่ตัวเลขกำกับไว้ แต่ให้พิมพ์คำว่า หน้า 2 ในหน้าถัดไป และไล่ลำดับเลขหน้าจนจบเนื้อหาของบทความ</p>
<p>ลำดับเนื้อเรื่อง</p>	<p>ลำดับเนื้อเรื่อง ให้ใช้เลขกำกับบทหน้าเป็นหัวข้อหมายเลข 1 และส่วนหัวข้อย่อยให้ใช้เลขระบบทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย แต่ไม่ควรเกิน 3 จุดเลขทศนิยม เช่น 1.1, 1.1.1 เป็นต้น และหัวข้อย่อยลำดับถัดไปให้ใช้วงเล็บกำกับ เช่น 1), 1.1) เป็นต้น และลำดับถัดไป เช่น (1), (2) เป็นต้น</p>
<p>การย่อหน้า</p>	<p>ย่อหน้า ให้เริ่มห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.5 เซนติเมตร ส่วนรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมให้ห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.25 เซนติเมตร</p>
<p>รูปแบบการเขียน</p>	<p>ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH sarabunPSK และมีรูปแบบการเขียนดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> • ชื่อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 แบบตัวอักษร ตัวหนา • ชื่อผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • ชื่อหัวข้อต่าง ๆ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวหนา • บทคัดย่อ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • เนื้อหาทั้งหมด ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • บรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน • รายการอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 12 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน

4. ส่วนประกอบของบทความ

4.1 บทความวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง:** ชื่อเรื่องให้มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) **ชื่อผู้เขียนบทความ:** ชื่อผู้เขียนบทความให้มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) นอกจากนี้ ให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ระดับชำนาญการยศ (ถ้ามี) และตามด้วยสถานภาพของผู้เขียนบทความ

3) **บทคัดย่อ:** เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลของการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจำนวนคำที่ใช้ในบทคัดย่อนี้ จำกัดไม่เกิน 400 คำ

4) **คำสำคัญ:** คำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) **บทนำ:** ประกอบด้วย

5.1) **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา:** เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้

5.2) **วัตถุประสงค์:** เป็นการกล่าวถึงเหตุผลและจุดมุ่งหมายอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจนและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา

5.3) **สมมติฐาน (ถ้ามี):** เป็นการกล่าวถึงคำตอบสมมติในประเด็นปัญหาของเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของเรื่องที่ทำการศึกษา

5.4) **ขอบเขตการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวถึงขอบเขตของเรื่องที่ทำการศึกษา โดยจะต้องมีการระบุขอบเขต เช่น เชิงพื้นที่ เชิงปริมาณ เป็นต้น

5.5) **ระเบียบวิธีการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวว่าการศึกษาในเรื่องนี้ใช้รูปแบบใด มีการอธิบายและวิเคราะห์วิธีการศึกษา โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

5.6) **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ:** เป็นการกล่าวถึงผลของการศึกษาในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใด และในด้านใด

6) **ผลการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่ต้องการศึกษา โดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนรายงานผลการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) **สรุปผลและข้อเสนอแนะ:** เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และกล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ควรมีประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางสานต่อการศึกษาในภายต่อไป

8) ตารางรูปภาพ แผนภูมิ (ถ้ามี): โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กรณีเป็นตารางให้มีคำอธิบายอยู่ด้านบน หากเป็นกรณีรูปภาพและแผนภูมิให้มีคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

9) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม: รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง: ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) ชื่อผู้เขียนบทความ: ชื่อผู้เขียนบทความให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) นอกจากนี้ ให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ระดับชำนาญการยศ (ถ้ามี) และตามด้วยสถานภาพของผู้เขียนบทความ

3) บทคัดย่อ: เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจำนวนคำที่ใช้ในบทคัดย่อนี้ จำกัดไม่เกิน 400 คำ

4) คำสำคัญ: คำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) บทนำ: เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ รวมถึงข้อมูลเชิงวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

6) เนื้อหา: เป็นการกล่าวถึงเนื้อหาที่ทำการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) สรุปผล: เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และในกรณีที่มีข้อเสนอแนะ ให้กล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

8) ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (ถ้ามี): โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กรณีเป็นตารางให้มีคำอธิบายอยู่ด้านบน หากเป็นกรณีรูปภาพและแผนภูมิให้มีคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

9) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม: รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

รูปแบบการเขียนเชิงอรรถ และบรรณานุกรม วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงที่มาของข้อมูล เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้

รูปแบบการอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ Turabian ปัจจุบันมี 2 รูปแบบ คือ

1. การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (Parenthetical Citations-Reference List Style) เรียกว่า ระบบนาม-ปี ประกอบด้วย ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ เลขหน้าที่อ้างอิง ทั้งนี้ การอ้างอิงมักใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ บางสาขา

2. การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Notes-Bibliography Style) เป็นการอ้างอิงด้วยข้อความไว้ท้ายหน้ากระดาษ ทั้งนี้ การอ้างอิงมักใช้ในสาขานิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

โดยวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ใช้การอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ Turabian แบบเชิงอรรถ (Notes-Bibliography Style) เท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นศาสตร์ทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องและปรับให้เหมาะสมกับการนำมาใช้สำหรับสิ่งพิมพ์ของไทย

โดยหลักเกณฑ์การเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรม ผู้เสนอบทความสามารถเข้าดูหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ที่เว็บไซต์ของวารสาร คือ <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal/>

โดยรายการอ้างอิงและบรรณานุกรมของภาษาไทยนั้น ให้ทำการแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายรายการอ้างอิงและบรรณานุกรมของภาษาไทยที่ทำการแปลนั้น

ตัวอย่าง: รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรมประเภทต่าง ๆ

1. รายการอ้างอิง

1) หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง/ชื่อหนังสือ/เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 1 คน

¹ ประภัสสร เทพชาตรี, *สถานการณ์โลกปี 2553 และแนวโน้มปี 2554*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สมาธรรม, 2554), 49.

² Duncan Malley, *Globalizing Intellectual Property Rights* (New York: Routledge, 2002), 65.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 2 คน

¹ บุญศักดิ์ แสงระวี และแวว ศศิธร, *วิวัฒนาการของลัทธิมาร์กซ์* (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551), 112.

² Robinson M. Garner and Linden Gely, *Clinical Genetics Handbook*, 4th ed. (Boston: Blackell Scientific, 1993), 8.

1) หนังสือทั่วไป (ต่อ)

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง/ชื่อหนังสือ/เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 3 คน

¹ นุสรา เตียงเกตุ, วลัย จักรทิพย์ และบุษบา อินตะพันธ์, *แนวทางการทอผ้าพื้นเมือง* (เชียงใหม่: มีเดียทิม, 2551), 22-23.

² Frederick W. Bener, Page Winery and Mikal Erky, *Ethylene in Plant Biology* (San Diego: Academic Press, 1992), 105.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

¹ ยุทธนา สมิตะสิริ และคณะ, *การพัฒนากาวเครือ* (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2545), 55-62.

² Art Dell et al., *Trees: Benjamin Perkins*, 2nd ed. (London: Grange, 1991), 38.

ตัวอย่าง: กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

¹ *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539), 15-16.

² *Symposium on Adult Education and Public Libraries* (London: Library Association, 1980), 27.

2) หนังสือที่มีบรรณาธิการ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง/ชื่อหนังสือ/บรรณาธิการโดย/ชื่อบรรณาธิการ/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า บรรณาธิการโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า ed. (กรณีคนเดียว) และ eds. (กรณีมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

¹ ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรีณยพงศ์ เทียงธรรม, *ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ตโฟน*, บรรณาธิการโดย ชนัญชี ภั้งคานนท์ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554), 119.

² Krongtaew Carton and Fackler Key, *Lignocellulosic Structural Changes After Physico-chemical Pretreatment Monitored by Near Infrared Spectroscopy*, ed. Williams Parner (West Sussex: IMP, 1988), 12.

3) หนังสือแปล

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง/ชื่อหนังสือที่แปล/แปลโดย/ชื่อผู้แปล/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แปลโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า trans. (กรณีคนเดียว หรือมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

¹ เกรย์ เจ, *ผู้ชายมาจากดาวอังคาร ผู้หญิงมาจากดาวศุกร์*, แปลโดย สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ชุดที่ 9 (กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552), 105.

² Stanislavski K. Robee, *My Life in Art*, trans. Benedetti Jayson (London: Routledge, 2005), 202.

4) หนังสือรวมบทความ

รูปแบบ

¹ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,” /ใน/ชื่อเรื่อง, /บรรณาธิการโดย หรือรวบรวมโดย/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า in

ตัวอย่าง

¹ กอบก้อ สุวรรณทัต-เพียร, “อารยธรรมตะวันตก,” ใน *สังคมตะวันตกและวิวัฒนาการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*, บรรณาธิการ โดย วิจิตรา แสงหาญ (กรุงเทพฯ: คัมภีร์, 2519), 335.

² Tebbel Jelolie, “The Role of Technology in the Future of Libraries,” in *The Metropolitan Library*, ed. Ralph C. Warner (Cambridge, MA: MIT Press, 1972), 105.

5) หนังสือและวารสารในโอกาสพิเศษ

รูปแบบ

ให้ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับหนังสือและวารสาร แล้วแต่กรณี เมื่อจบบรรายการให้ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตามด้วยเครื่องหมายวงเล็บ พิมพ์รายละเอียดในโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ และใช้เครื่องหมายหัพภาคต่อท้าย

ตัวอย่าง

¹ เพียงดาว สุขพานิช, “วิวัฒนาการภูมิปัญญาทอผ้าของชาวไทย,” *วารสารภูมิปัญญาท้องถิ่น* 2, ฉ. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 105, (วารสารฉบับพิเศษ ในโอกาสงานครบรอบ 100 ปี ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียง).

² Wiener R. Loneay, *Capital Punishment in the United States*, 4th ed. (London: Routledge, 2004), 202, (Special Issue Public Policy and Law).

6) หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

รูปแบบ

¹ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,” /ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี), /ชื่อหนังสือพิมพ์,/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ, “บทบาทของ ท.ท.ท. ในการเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม,” *คอลัมน์ เป็นไท, ไทยรัฐ*, 5 สิงหาคม 2558, 7.

² Elisabetta Povoledo and Laurie Goodstein, “What’s Right with Sight and Sound Journalism,” *Fineday Column, Saturday Review*, October 20, 1976, 19.

7) หนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์,/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
 กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
 กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ วริษฐ์ ลิ้มทองกุล, “ผู้สร้างคู่สมกับจุดจบของโลกสิ่งพิมพ์,” คอลัมน์ พรหมแดนสื่อใหม่, *ผู้จัดการ*, 17 ธันวาคม 2560, สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561, <https://www.mgonline.com/columnist/detail/9600000126809/>
² Olk Armer, “New Energy Code For Large Buildings,” *Business News Column, Time Post*, February 9, 2017, accessed February 29, 2017, <https://www.bangkokpost.com/business/news/1409766/>

8) บทความในวารสาร

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า.
 กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า no.

ตัวอย่าง

¹ วรวิทย์ ทวาทศิน, “การนำบริษัทประกันภัยเข้าสู่ระบบการประกันตัวในคดีอาญา: ทางเลือกใหม่ของผู้ต้องหาและจำเลย,” *วารสารทบทวนคดี* 60, ฉ. 2 (พฤษภาคม 2547): 105.
² Hoclosky Mall, “Political Participation,” *International Encyclopedia of the Social Sciences* 12, no. 6 (May 1968): 252-254.

9) บทความในวารสารออนไลน์

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
 กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
 กรณีภาษาต่างประเทศ ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า no. และให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ สวัสดิ์ ประทุมราช, “การวัดผลทางจิตวิทยา,” *จิตพฤติกรรมศาสตร์* 11, ฉ. 1 (มิถุนายน 2557): 6, สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, <https://www.nrct.go.th/e-publish1/moralbehavior/2557no1/mobile/index.html#p=1/>
² Lucy C. Budd, “Selling the Early Air Age: Age: Aviation Advertisements and the Promotion of Civil Flying in Britain,” *Journal of Transport History* 32, no. 2 (December 2011): 125, accessed January 18, 2016, <https://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/TJTH.32.2.2/>

10) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์,”/(ระดับปริญญา/สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย,/ปีการศึกษา),/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss.

ตัวอย่าง

¹ เกียรติพร อ่ำไพ, “ปัญหาการออกและการบังคับใช้กฎหมายในเขตต่อเนื่องของประเทศไทย: ศึกษากรณีน้ำมันเถื่อน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 99.

² Arellano L. Aell, “Lynching and the American Past: Violence, Narrative and Identity,” (Master’s thesis, Faculty of Law, Stanford University, 2004), 8.

11) วิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์,”/(ระดับปริญญา/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/ชื่อคณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย,/ปีพิมพ์),/เลขหน้า./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/ใน,/URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี ตามด้วย ใน และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss. และให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year ตามด้วย in และ URL

ตัวอย่าง

¹ ขวัญนุช แสนสุข, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการปิดกั้นเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555), 26-28, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2561, ใน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม, https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%C-B%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/

² Dana S. Levin, “Let’s Talk About Sex ... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages, and Unexamined Implications of Sex Education in School,” (PhD diss., University of Michigan, 2010), 101-102, accessed February 9, 2017, in Deepblue, <https://www.deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/75809/>

12) ระบบเว็บไซต์ออนไลน์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อเรื่อง,”/แก้ไขครั้งสุดท้าย/วัน/เดือน/ปี,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แก้ไขครั้งสุดท้าย และใช้ สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า last modified และใช้ accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ อาทิตย์ โกวิทวารังกูร, “รถไฟความเร็วสูงจูงจมูกเรา,” แก้ไขครั้งสุดท้าย 2560, สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561, <https://www.posttoday.com/social/think/550280/>

² Anjali Garg, “Open Budget Survey 2017: Global Comparison of Budget Transparency Comes at a Critical Time,” last modified May 20, 2016, accessed February 9, 2017, <https://www.blog.okfn.org/2018/02/06/open-budget-survey-2017-global-comparison-of-budget-transparency-comes-at-a-critical-time/>

13) รายงานการวิจัย วิชาการ ผลงาน การสรุปผล และเอกสารการสอน

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง,/ชื่อเอกสาร/(ประเภทเอกสาร)/เลขที่เอกสาร (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

¹ กมลชัย รัตนสากววงศ์, *ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ* (รายงานการวิจัย) (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538), 86-87.

² Chun S. Youn, *Korean Folk Tales* (Research Report) (Seoul: International Cultural Foundation, 1973), 61.

14) เอกสารประกอบการบรรยาย สัมมนา การประชุม และการบันทึกจากปาฐกถา

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง,/“ชื่อเอกสาร,”/รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม,/สถานที่จัดประชุม,/วัน/เดือน/ปี,/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้ วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรอิสระในการสร้างธรรมาภิบาล,” เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2554 โดยคณะกรรมการองค์กรอิสระ, กรุงเทพฯ, 8-10 ตุลาคม 2554, 12.

² Herath P. Belker, “The Prospects and Limits to Statutory Conciliation and Mediation,” Paper Presented at the Seminar on Mediation of Crime Organized by the Asia Crime Prevention Foundation, Sri Lanka, April 12, 1994, 24.

15) การอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอื่น

รูปแบบ

¹ รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับแรก./อ้างอิงใน/รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับรอง
กรณีภาษาไทย ให้ใช้ อ้างถึงใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า quoted in หรือ cited by นำหน้าชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่อง
ของเอกสารอันดับรอง

ตัวอย่าง

¹ เรียงศรี กฤษมาตฺร, *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: นวนการพิมพ์, 2540), 49, อ้างถึงใน นรากร ใจหาญ,
การพัฒนาของวัยรุ่น (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2538), 24.

² Wallis O. Alice, *Introduction to Microcomputers* (New York: Adam Osbarne, 1977), 21, quoted in Hyman Mar,
Automated Library Circulation System (New York: Knowledge Industry, 1981), 15.

16) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการ

รูปแบบ

¹ ชื่อหน่วยงาน./“ชื่อเอกสาร,”/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง การสมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2538,” 28 ธันวาคม 2537.

² Council of Europe, “The Draft Declaration Norway General Civil Penal Code,” June 26, 2005.

17) จุลสาร แผ่นพับ และเอกสารอัดสำเนา

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ (ประเภทเอกสาร)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

กรณีเอกสารเป็นจุลสารให้ใช้คำว่า จุลสาร หรือ Pamphlet กรณีเอกสารเป็นแผ่นพับให้ใช้คำว่า แผ่นพับ หรือ Brochure
กรณีเป็นเอกสารอัดสำเนาให้ใช้คำว่า อัดสำเนา หรือ Mimeograph

ตัวอย่าง

¹ สุดใจ วงษ์เทศ, *เสภาเพลงขับลำของชาวบ้านสุราษฎร์ธานี* (จุลสาร), พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ, 2550), 49.

² Tea Hall, *The Chinese Art of Tea Drinking* (Brochure), 2nd ed. (Taiwan: Shaw Yu-ming, 1990), 3.

18) โสตทัศนวัสดุ และสื่ออื่น ๆ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้จัดทำ/ชื่อเรื่อง (ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่ผลิต:หน่วยงานที่เผยแพร่/ปีที่ผลิต)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *แผนที่จังหวัดนครราชสีมา* (แผนที่), พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครราชสีมา: สำนักงานนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529), 5.

² Mihalyi L. Jerlar, *Landscape of Zambia* (Slides) (Santa Barbara, CA: Visual Education, 1999), 3.

19) การสัมภาษณ์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้ที่ถูกสัมภาษณ์/สัมภาษณ์โดย/ชื่อผู้สัมภาษณ์/สถานที่/วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สัมภาษณ์โดย และใช้ วัน เดือน ปี
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า interview by และใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ ณัฐวุฒิ วิบูลพัฒน์วงศ์, สัมภาษณ์โดย ยุพวดี รัตนกรรณ์, มหาวิทยาลัยบูรพา, 10 พฤศจิกายน 2553.

² Andrew Macmillan, interview by Mack Callar, San Diego, CA, March 2, 2007.

20) กฎหมาย

รูปแบบ

¹ ชื่อกฎหมาย/มาตรา/ชื่อเอกสาร/เล่มที่/ตอนที่/(วัน/เดือน/ปี)/เลขหน้า.
การอ้างอิงหลักกฎหมาย กรณีไม่ได้อ้างอิงจากเอกสารราชกิจจานุเบกษา ให้ลงรายการเหมือนหนังสือ
เฉพาะการอ้างอิงรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายและพระราชบัญญัติของสหรัฐอเมริกา หรือกฎหมายในงานเขียนภาษาต่างประเทศ
ใช้รูปแบบ ชื่อกฎหมาย/มาตรา.

ตัวอย่าง

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, มาตรา 2, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 3.

² พระราชบัญญัติการถาวรความปลอดภัย พ.ศ. 2560, มาตรา 5, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 126 ก (16 ธันวาคม 2560): 2.

¹ Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Article 24.

² United Nations Convention on the Law of the Sea, Article 55 The exclusive economic zone is an area beyond and adjacent to the territorial sea, subject to the specific legal regime established in this Part, under which the rights and jurisdiction of the coastal State and the rights and freedoms of other States are governed by the relevant provisions of this Convention.

21) คำพิพากษา

รูปแบบ

¹ ชื่อคู่ความ, / เลขที่รายงานคำพิพากษา / เลขหน้าที่อ้าง (ถ้ามี) / (ชื่อศาล / ปีที่ตัดสินหรือรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง).

ตัวอย่าง

¹ ภวิชัยพร เพ็ชรใจแสง กับ กรมสรรพากร, คำพิพากษาที่ 4586 (ศาลฎีกา 2560).

² Profit Sharing Plan v. MBank Dallas, N.A. 683 F. Supp. 592 (N.D. Tex 1988).

22) การขยายคำ

รูปแบบ

¹ ชื่อคำที่ขยายความหมาย / (คำศัพท์ภาษาอังกฤษ) / ความหมาย.

ตัวอย่าง

¹ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หมายถึง การกระทำอย่างเป็นระบบและไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อทำลายกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มชนในชาติ หรือกลุ่มชนทางศาสนาทั้งกลุ่มหรือส่วนใหญ่.

² ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) หมายถึง ค่าเสียหายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้ที่ก่อความเสียหาย มากกว่าที่จะเป็นการชดเชยความเสียหายให้กับผู้ได้รับความเสียหาย.

2. บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดหนังสือหรือลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 1 คน

กมลชัย รัตนสากววงศ์. *กฎหมายปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546.

Malley, Duncan. *Globalizing Intellectual Property Rights*. New York: Routledge, 2002.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 2 คน

บุญศักดิ์ แสงระวี, และแหว ศศิธร. *วิวัฒนาการของลัทธิมาร์กซ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551.

Garner, Robinson M., and Linden Gely. *Clinical Genetics Handbook*. 4th ed. Boston: Blackell Scientific, 1993.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 3 คน

ปัจจัย บุนนาค, สุมิตร วิจิตตรา, และสมคิด แก้วสนธิ. *แนวคิดเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

Bener, Frederick W., Page Winary, and Mikal Erky. *Ethylene in Plant Biology*. San Diego: Academic Press, 1992.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

ดำรงศักดิ์ ชับสนิท, แสวง รัตนมงคลมาศ, สุภากร มานะยิ่ง, และจันสิริ วัฒนาพร. *การพัฒนาอุตสาหกรรมการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2539.

Dell, Art, Merker Benner, Iken Thervernai, and Susea Namerak. *Trees: Benjamin Perkins*. 2nd ed. London: Grange, 1991.

ตัวอย่าง: กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539.

Symposium on Adult Education and Public Libraries. London: Library Association, 1980.

2) หนังสือที่มีบรรณาธิการ

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./บรรณาธิการโดย/ชื่อบรรณาธิการ./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.</p> <p>กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า บรรณาธิการโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า edited by</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน. บรรณาธิการโดย ชนัญชี ภั้งคานนท์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554.</p> <p>Carton, Krongtaew, and Fackler Key. <i>Lignocellulosic Structural Changes After Physico-chemical Pretreatment Monitored by Near Infrared Spectroscopy</i>. edited by Williams Parner. West Sussex: IMP, 1988.</p>

3) หนังสือแปล

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือที่แปล./แปลโดย/ชื่อผู้แปล./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.</p> <p>กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แปลโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า translated by (กรณีคนเดียวหรือมากกว่า 1 คน)</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>เกรย์ เจ. ผู้ชายมาจากดาวอังคาร ผู้หญิงมาจากดาวศุกร์. แปลโดย สงกรานต์ จิตสุทธิภากร. ชุดที่ 9. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552.</p> <p>Robee, Stanislavski K. <i>My Life in Art</i>. translated by Benedetti Jayson. London: Routledge, 2005.</p>

4) หนังสือรวมบทความ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ใน/ชื่อเรื่อง,/บรรณาธิการโดย หรือรวบรวมโดย,/เลขหน้า./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า In

ตัวอย่าง

กอบแก้ว สุวรรณทัต-เพียร. “อารยธรรมตะวันตก.” ใน *สังคมตะวันตกและวิวัฒนาการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*, บรรณาธิการโดย กอบแก้ว วิจิตรา แสงหาญ, 335. กรุงเทพฯ: คัมภีร์, 2519.

Jelolie, Tebbel. “The Role of Technology in the Future of Libraries.” In *The Metropolitan Library*, edited by Ralph C. Warner, 105. Cambridge, MA: MIT Press, 1972.

5) หนังสือและวารสารในโอกาสพิเศษ

รูปแบบ

ให้ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับหนังสือและวารสาร แล้วแต่กรณี เมื่อจบรายการให้ใช้เครื่องหมายวรรคคั่น ตามด้วยเครื่องหมายวงเล็บพิมพ์รายละเอียดในโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ และใช้เครื่องหมายมหัพภาคต่อท้าย

ตัวอย่าง

เพียงดาว สุขพานิช. “วิวัฒนาการภูมิปัญญาทอผ้าของชาวไทย.” *วารสารภูมิปัญญาท้องถิ่น* 2, ฉ. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 105. (วารสารฉบับพิเศษ ในโอกาสงานครบรอบ 100 ปี ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียง).

Loneay, Wiener R. *Capital Punishment in the United States*. 4th ed. London: Routledge, 2004, 202. (Special Issue Public Policy and Law).

6) หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์./วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์./เลขหน้า. กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ. “บทบาทของ ท.ท.ท. ในการเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.” คอลัมน์ เป็นไท, <i>ไทยรัฐ</i>, 5 สิงหาคม 2558, 7.</p> <p>Povoledo, Elisabetta, and Laurie Goodstein. “What’s Right with Sight and Sound Journalism.” Fineday Column, <i>Saturday Review</i>, October 20, 1976, 19.</p>

7) หนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์

<p>รูปแบบ</p> <p>ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์./วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>วริษฐ์ ลิ้มทองกุล. “คู่สร้างคู่สมกับจุดจบของโลกสิ่งพิมพ์.” คอลัมน์ พรหมแดนสื่อใหม่, <i>ผู้จัดการ</i>, 17 ธันวาคม 2560. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561. https://www.mgronline.com/columnist/ detail/9600000126809/</p> <p>Armer, Olk. “New Energy Code For Large Buildings.” Business News Column, <i>Time Post</i>, February 9, 2017. Accessed February 29, 2017. https://www.bangkokpost.com/busi- ness/news/1409766/</p>

8) บทความในวารสาร

<p>รูปแบบ</p> <p>ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่,/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า. กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า no.</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>วรวิมล ทวาทศิน. “การนำบริษัทประกันภัยเข้าสู่ระบบการประกันตัวในคดีอาญา: ทางเลือกใหม่ของผู้ต้องหาและจำเลย.” <i>วารสารบทบัญญัติ</i> 60, ฉ. 2 (พฤษภาคม 2547): 105.</p> <p>Mall, Hoclosky. “Political Participation.” <i>International Encyclopedia of the Social Sciences</i> 12, no. 6 (May 1968): 252-254.</p>

9) บทความในวารสารออนไลน์

<p>รูปแบบ</p> <p>ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่,/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL กรณีภาษาต่างประเทศ ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า no. และให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>สวัสดี ประทุมราช. “การวัดผลทางจิตวิทยา.” <i>จิตพฤติกรรมศาสตร์</i> 11, ฉ. 1 (มิถุนายน 2557): 6. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561. https://www.nrct.go.th/e-publish1/moralbehavior/2557no1/mobile/index.html#p=1/</p> <p>Budd, Lucy C. “Selling the Early Air Age: Age: Aviation Advertisements and the Promotion of Civil Flying in Britain.” <i>Journal of Transport History</i> 32, no. 2 (December 2011): 125. Accessed January 18, 2016. https://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/TJTH.32.2.2/</p>

10) วิทยานิพนธ์

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์.”/ระดับปริญญา/สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย,/ปีการศึกษา. กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss.</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>เกียรติพร อ่ำไพ. “ปัญหาการออกและการบังคับใช้กฎหมายในเขตต่อเนื่องของประเทศไทย: ศึกษากรณีน้ำมัน ถิ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. Aell, Arellano L. “Lynching and the American Past: Violence, Narrative and Identity.” Master’s thesis, Faculty of Law, Stanford University, 2004.</p>

11) วิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์.”/ระดับปริญญา/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/ชื่อคณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย,/ปีพิมพ์./สืบค้น เมื่อ/วัน/เดือน/ปี./ใน,/URL กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และให้ใช้ คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี ตามด้วย ใน และ URL กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss. และให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year ตามด้วย In และ URL</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>ขวัญนุช แสนสุข. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการปิดกั้นเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต.” วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2555. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2561. ใน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม, https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%C-B%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order= &order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/ Levin, Dana S. “Let’s Talk About Sex ... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages, and Unexamined Implications of Sex Education in School.” PhD diss., University of Michigan, 2010. Accessed February 9, 2017. In Deepblue, https://www.deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/75809/</p>

12) ระบบเว็บไซต์ออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อเรื่อง.”/แก้ไขครั้งสุดท้าย/วัน/เดือน/ปี./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แก้ไขครั้งสุดท้าย และใช้ สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Last modified และใช้ Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

อาทิตย์ โกวิทวรางกูร. “รถไฟความเร็วสูงจูงจุมกเรา.” แก้ไขครั้งสุดท้าย 2560. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561.
<https://www.posttoday.com/social/think/550280/>

Garg, Anjali. “Open Budget Survey 2017: Global Comparison of Budget Transparency Comes at a Critical Time.” Last modified May 20, 2016. Accessed February 9, 2017. <https://www.blog.okfn.org/2018/02/06/open-budget-survey-2017-global-comparison-of-budget-transparency-comes-at-a-critical-time/>

13) รายงานการวิจัย วิชาการ ผลงาน การสรุปผล และเอกสารการสอน

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเอกสาร/(ประเภทเอกสาร)./เลขที่เอกสาร (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

กมลชัย รัตนสกววงศ์. *ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538.

Youn, Chun S. *Korean Folk Tales* (Research Report). Seoul: International Cultural Foundation, 1973.

14) เอกสารประกอบการบรรยาย สัมมนา การประชุม และการบันทึกจากปาฐกถา

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อเอกสาร.”/รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม,/สถานที่จัดประชุม,/วัน/เดือน/ปี.
 กรณีภาษาไทย ให้ใช้ วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

สมคิด เลิศไพฑูรย์. “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรอิสระในการสร้างธรรมาภิบาล.” เอกสาร
 ประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2554 โดยคณะกรรมการองค์กรอิสระ, กรุงเทพฯ,
 8-10 ตุลาคม 2554.

Belker, Herath P. “The Prospects and Limits to Statutory Conciliation and Mediation.” Paper
 Presented at the Seminar on Mediation of Crime Organized by the Asia Crime
 Prevention Foundation, Sri Lanka, April 12, 1994.

15) การอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอื่น

รูปแบบ

รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับแรก./อ้างถึงใน/รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของ
 เอกสารอันดับรอง
 กรณีภาษาไทย ให้ใช้ อ้างถึงใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า Quoted in หรือ Cited by นำหน้าชื่อ
 ผู้แต่งและชื่อเรื่องของเอกสารอันดับรอง

ตัวอย่าง

เริงศรี กฤษมาตร. *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นวการพิมพ์, 2540. อ้างถึงใน
 นรกร ใจหาญ. *การพัฒนาของวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2538.

Alice, Wallis O. *Introduction to Microcomputers*. New York: Adam Osbarne, 1977. Quoted in
 Hyman Mar. *Automated Library Circulation System*. New York: Knowledge Industry,
 1981.

16) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการ

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อหน่วยงาน./“ชื่อเอกสาร.”/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์. กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>มหาวิทยาลัยรามคำแหง. “ประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง การสมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2538.” 28 ธันวาคม 2537. Council of Europe. “The Draft Declaration Norway General Civil Penal Code.” June 26, 2005.</p>

17) จุลสาร แผ่นพับ และเอกสารอัดสำเนา

<p>รูปแบบ</p> <p>ผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ (ประเภทเอกสาร)./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์./ปีที่พิมพ์. กรณีเอกสารเป็นจุลสารให้ใช้คำว่า จุลสาร หรือ Pamphlet กรณีเอกสารเป็นแผ่นพับให้ใช้คำว่า แผ่นพับ หรือ Brochure กรณีเป็นเอกสารอัดสำเนาให้ใช้คำว่า อัดสำเนา หรือ Mimeograph</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>สุดใจ วงษ์เทศ. <i>เสภาเพลงขับลำของชาวบ้านสุราษฎร์ธานี</i> (จุลสาร). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550. Hall, Tea. <i>The Chinese Art of Tea Drinking</i> (Brochure). 2nd ed. Taiwan: Shaw Yu-ming, 1990.</p>

18) โสตทัศนวัสดุ และสื่ออื่น ๆ

<p>รูปแบบ</p> <p>ชื่อผู้จัดทำ./ชื่อเรื่อง (ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ)./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)./สถานที่ผลิต./หน่วยงานที่เผยแพร่./ปีที่ผลิต.</p>
<p>ตัวอย่าง</p> <p>การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. <i>แผนที่จังหวัดนครราชสีมา</i> (แผ่นที่). พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา: สำนักงานนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529. Jerlar, Mihalyi L. <i>Landscape of Zambia</i> (Slides). Santa Barbara, CA: Visual Education, 1999.</p>

19) การสัมภาษณ์

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

20) กฎหมาย

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

21) คำพิพากษา

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

22) การขยายคำ

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

การส่งบทความ

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวิธีการส่งดังนี้

1. ผู้เสนอผลงานสามารถส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ ดังนี้

ผู้เสนอผลงานส่งไฟล์บทความต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด (เป็นไฟล์ .doc) ผ่านทางอีเมล (Email) และ ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) โดยส่งมายัง

Email: ubru_lawjournal@hotmail.com

Website: <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal>

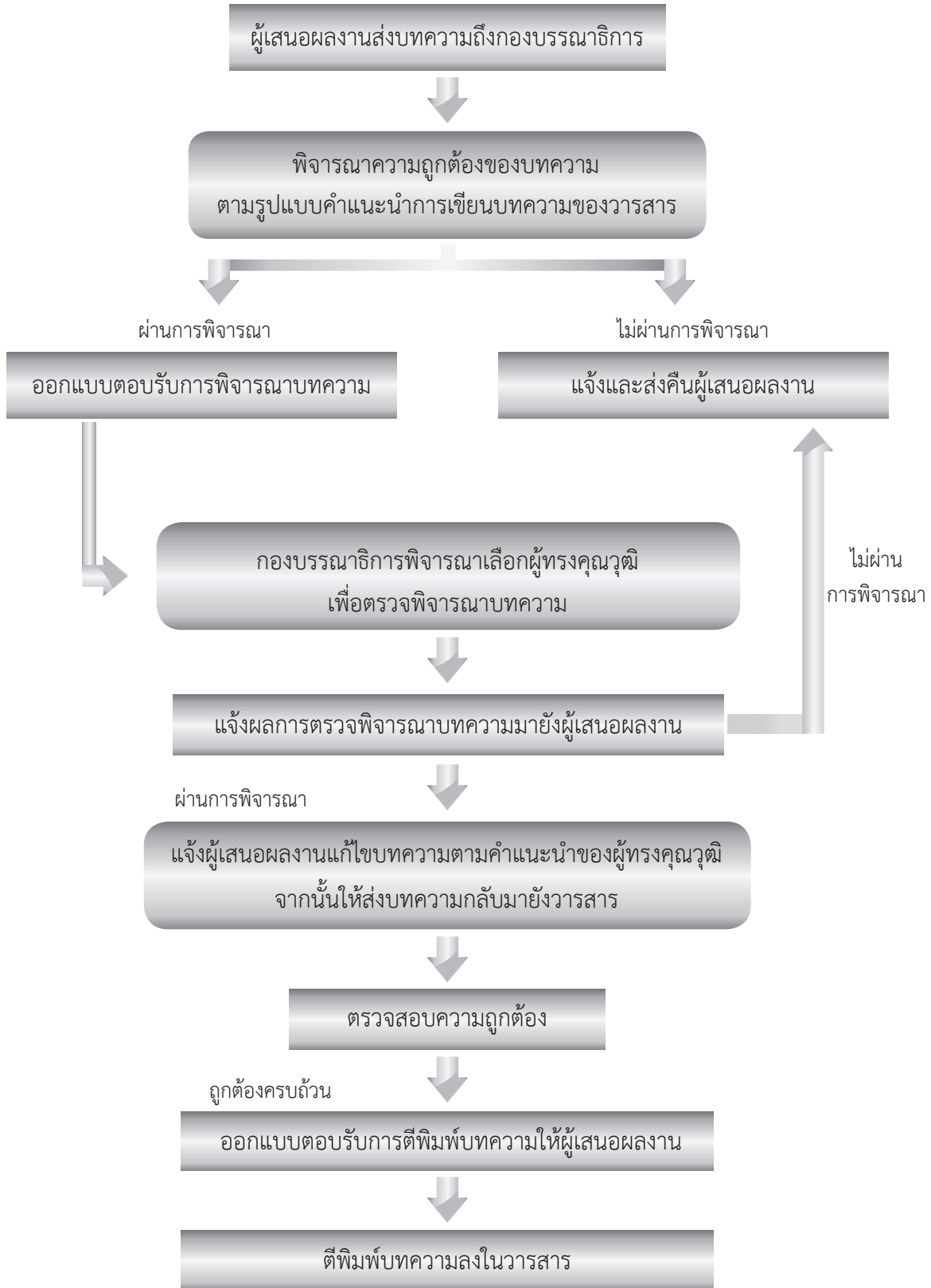
2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความต้นฉบับแล้ว จะดำเนินการพิจารณาบทความว่าเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด จะทำการร้องขอผู้เสนอผลงานแก้ไขบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด เมื่อเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดแล้ว จะออกแบบตอบรับการพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน

3. บทความที่ได้รับการพิจารณา จะถูกตรวจพิจารณาทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชาของบทความนั้น ๆ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาบทความเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งผลการตรวจพิจารณาดังกล่าวมายังวารสาร จากนั้นจะส่งแบบบันทึกผลการตรวจพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน เพื่อทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ผู้เสนอผลงานต้องทำการส่งบทความที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมายังวารสาร จากนั้นจะมีการตรวจสอบว่ามีการแก้ไขและปรับปรุงบทความครบถ้วนหรือไม่ เมื่อถูกต้องครบถ้วนแล้ว จะทำการออกแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน และดำเนินการตีพิมพ์บทความลงในวารสารตามลำดับ

5. เมื่อบทความของผู้เสนอผลงานได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะทำการจัดส่งวารสารให้แก่ผู้เสนอผลงานจำนวนท่านละ 1 เล่ม

ขั้นตอนการตีพิมพ์

แบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์
วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ประเภทของบทความ

- บทความวิจัย
 บทความวิชาการ

2. ชื่อเรื่อง

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

3. ชื่อ/สกุล ผู้เสนอผลงาน

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

4. ข้อมูลผู้เสนอผลงาน

หน่วยงานที่สังกัด.....

ตำแหน่ง/สถานภาพของผู้เสนอผลงาน.....

ตำแหน่งทางวิชาการ/ระดับชำนาญการ/ยศ (ถ้ามี).....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....อีเมล.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้เป็นงานนิพนธ์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายินยอมให้สามารถตรวจและแก้ไขต้นฉบับดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้แล้ว ผลงานดังกล่าวไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น และไม่เคยนำเสนอหรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด

ลงชื่อ.....ผู้เสนอผลงาน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มุ่งมั่นที่จะรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์สูงสุด ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด โดยมุ่งมั่นให้การเผยแพร่ผลงานวิชาการเป็นไปอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์ ดังนี้ จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี บทบาทหน้าที่จริยธรรมในการตีพิมพ์ ผลงานวิชาการของบุคคล 3 กลุ่ม คือ 1. บรรณาธิการ (Editor), 2. ผู้นิพนธ์ (Author) และ 3. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Reviewer) เพื่อให้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1) บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินและคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2) บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความในด้านความซ้ำซ้อนหรือในด้านการคัดลอกผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมตรวจสอบความซ้ำซ้อน หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

3) บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความทุกครั้งโดยปราศจากอคติที่มีต่อบทความและผู้นิพนธ์ไม่ว่าด้วยกรณีใด ทั้งในด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง และสังกัดของผู้นิพนธ์

4) บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระยะเวลาของการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ และจนกว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

5) บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

6) บรรณาธิการต้องไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบทความและผลประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงไม่ปิดกั้นหรือแทรกแซงข้อมูลที่ผู้ทรงคุณวุฒิใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิพนธ์

7) บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

8) บรรณาธิการต้องรักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมีความทันสมัยเสมอ

2. บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1) ผลงานของผู้นิพนธ์ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ที่ใด

2) ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่น โดยต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงในเนื้อหาบทความของตนเอง และผลงานต้องไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรใด ๆ

3) หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง

4) ผู้นิพนธ์ต้องเปิดเผยแหล่งทุนสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการ และระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

5) ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี แล้ว

6) ชื่อของผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

7) ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กำหนด

8) ในบทความ ผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

9) กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคน อาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสาร ถือเป็นที่สุด

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัว และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

2) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน และหากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น

3) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานวิชาการที่รับประเมินอย่างแท้จริง

- 4) หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
- 5) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่พิจารณาแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระยะเวลาของการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ และจนกว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
- 6) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องพึงชี้ให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อน รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อการปรับปรุงแก้ไขบทความนั้น
- 7) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้

ไม่ว่าจะทำอะไร ให้ทำให้ดีที่สุด ทำให้สุดฝีมือ
ไม่ว่างานเล็กงานใหญ่ งานง่ายงานยาก อย่าจับจด อย่าทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ
ถ้าทำได้ไม่ดี อย่าทำเลยดีกว่า ขอให้สิ่งผลเลิศในงานที่ทำเสมอ

ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร

คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 045-352-000 ต่อ 2400

เว็บไซต์: <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal> อีเมล: ubru_lawjournal@hotmail.com

พิมพ์ที่: เกษมชัยออฟเซตการพิมพ์ เลขที่ 2 ถนนก้อนสุวรรณ ตำบลวารินชำราบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190